राजस्व सुधार कार्ययोजना

२०७९/८०–२०८१/८२

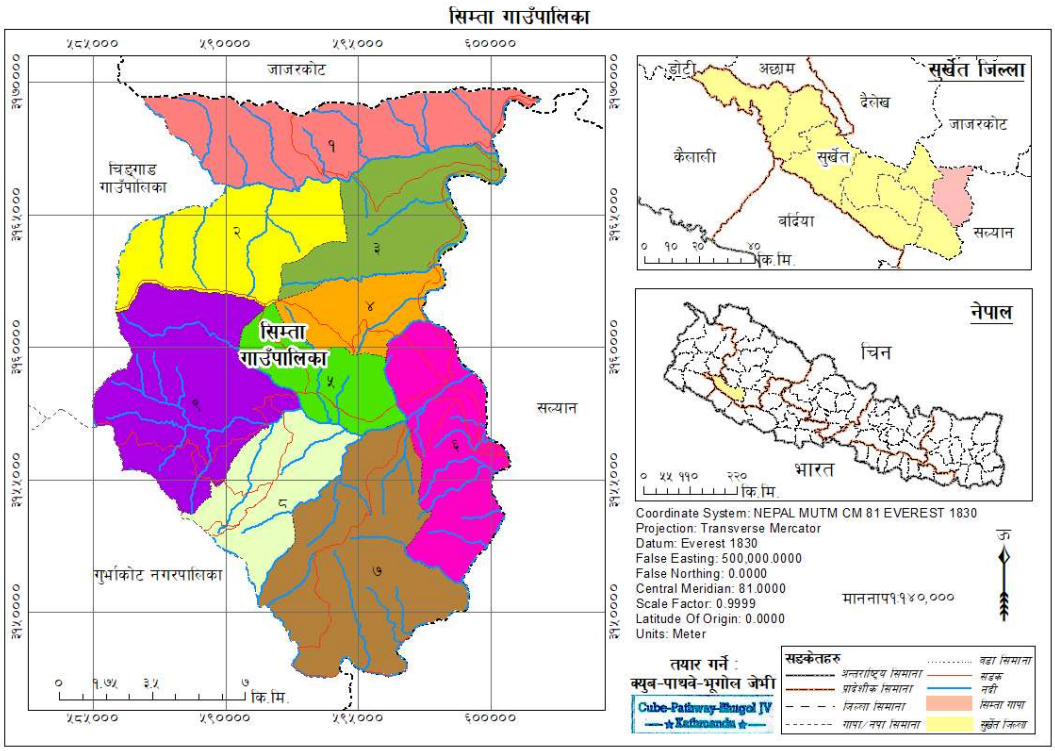

सिम्ता गाउँपालिका

सुर्खेत जिल्ला

२०७९

कर्णाली प्रदेश सरकार

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम

प्रदेश सुशासन केन्द्र

वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत, नेपाल

आभार

नेपालमा सङ्घीय शासन व्यवस्थाको अभ्याससँगै सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहका सरकार स्थापना र सञ्चालन भएका छन् । नेपालको संविधानले तीनै तहको सरकारको भुमिका, जिम्मेवारी र अधिकार सुनिश्चित गरेको छ । जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकार स्थानीय तहले आम नागरिकका आधारभुत आवश्यकता परिपूर्तिदेखि स्थानीय पूर्वाधार निर्माण, रोजगारी श्रृजना, आयआर्जन र जीविकोपार्जन तथा उन्नत सेवा प्रवाह मार्फत जनताको अपेक्षा/आकांक्षा पूरा गर्नु पर्नेछ ।

यसका लागि सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने राजस्वबाँडफाँड र अनुदान मात्र पर्याप्त हुने देखिदैन। सीमित श्रोत साधनको कुशल परिचालन र आन्तरिक आय बढाउनुपर्ने, आत्मनिर्भर, सवल र सुदृढ बन्न अग्रसर हुनुपर्ने छ ।

आफ्नो राजस्व(आय) क्षमताको आँकलन र प्रभावकारी प्राप्ति तथा उपयोगको लागि राजस्वसुधार कार्ययोजना तर्जुमा गर्नुभएकोमा बधाई तथा शुभकामना ।

दाताकोष समेतको परिचालनबाट नेपाल सरकारले आफ्नो विशेष कार्यक्रमको रुपमा प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याएको छ। मुलतः सङ्घीयता कार्यान्वयनसँगै प्रदेश र स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको क्षमता विकास, संस्थागत सुदृढीकरणका औजारको प्रयोग र आवश्यक कानूनी तथा योजनाका दस्तावेज तयारी मार्फत संस्थागत सुधार, सवलीकरण र सेवा प्रवाहमा उन्नत सहयोग गर्ने यस कार्यक्रमको रणनीति रहेको छ। तहाँ गाउँपालिकाको प्रस्तुत राजस्वसुधार कार्ययोजना तयारीमा सहकार्य गर्न पाउँदा खुशी लागेको छ । प्रस्तुत योजना तयारी कार्यमा खटिने परामर्शदाता, गुणस्तर परीक्षण र पृष्ठपोषण दिने राजस्वसमितिलाई राजस्वसुधार कार्ययोजनालाई परिष्कृत एवम् गुणस्तरीय बनाउन सहयोग पुऱ्याउनु भएकोमा आभारी छु ।

राजस्वसुधार कार्ययोजनाले तहाँ स्थानीय तहको राजस्वक्षमताको उजागर र कुशल प्राप्तिमा योगदान गर्नेछ । प्रस्तुत योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा सक्रिय र आन्तरिक आय वृद्धिमा सफल हुनुहुने छ भन्ने विश्वास लिएको छु। शुभकामना ।

केशव प्रसाद उपाध्याय
कार्यकारी निर्देशक
प्रदेश सुशासन केन्द्र
कर्णाली प्रदेश, वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत

कृतज्ञता ज्ञापन

नागरिकका असिम आकांक्षालाई मध्यनजर गर्दै स्थानीय तहको विकासलाई तीव्रतर किसिमले अघि बढाउन सबैभन्दा धेरै आवश्यक पर्ने र प्रायः सधैं अपुग हुने विषय भनेको स्रोत अर्थात् राजस्वनै हो । स्थानीय तह आफैंले पर्याप्त राजस्वसङ्कलन गर्न सकेको खण्डमा स्थानीय तह आत्मनिर्भर हुन जानेछ र स्थानीय तह आत्मनिर्भर हुँदै जाँदा यसले सङ्घीयताको दीगोपन समेत टेवा पुऱ्याउनेछ । नेपालको राज्य व्यवस्था सङ्घीय स्वरुपमा रुपान्तरण भई स्थानीय तह गठन भएको पाँच वर्ष पुग्दै गर्दाराजस्वसुधार कार्ययोजना तर्जुमा हुनु प्राथमिकतापूर्ण कार्य भएको छ ।

स्थानीय शासन सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६५ उपदफा २ (ख) ले राजस्वपरामर्श समितिको काम, कर्तव्य अधिकारअन्तर्गत राजस्वका स्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरी आगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने राजस्वको अनुमान गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ । यस्तै सोही ऐनको दफा ६६ उपदफा (क) ले स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिको काम, कर्तव्य, अधिकार अन्तर्गत आन्तरिक आय, राजस्वबाँडफाँडबाट प्राप्त हुने आय, नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तीय हस्तान्तरण, आन्तरिक ऋण तथा अन्य आयको प्रक्षेपण गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ ।

स्थानीय तहकोराजस्वको वर्तमान अवस्था, कानुनीरुपमा अख्तियारप्राप्त राजस्वका क्षेत्रहरु तथा स्थानीय तहकोअवस्था अध्ययन गरी यस राजस्वसुधार कार्ययोजनाले आगामी तीन वर्षको राजस्वको प्रक्षेण समेत गरेको छ । अख्तियारप्राप्त कतिपय क्षेत्रहरुमा राजस्वसङ्कलन गर्न नसकिरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा यस कार्ययोजनाले न्यायपूर्ण तरिकाले र नागरिकको मन जितेर सम्बन्धित सबै क्षेत्रमा करका दर, दायरा र क्षेत्र बिस्तार गरी समग्र आन्तरिक राजस्वको आकार वृद्धि गर्न महत्वपूर्ण सहयोग पुऱ्याउने छ भन्ने विश्वास लिएका छौं ।

यस महत्वपूर्ण कार्यमा आर्थिक सहयोग प्रदान गर्नु भएकोमा प्रदेश सुशासन केन्द्र कर्णालीलाई तथा स्थानीय तहकोराजस्वको अध्ययन गरी यस महत्वपूर्ण दस्तावेज तयार गर्ने काममा कार्यमा खटिनु हुने सम्पूर्ण विज्ञहरु प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछौं । साथै, यो दस्तावेज तयार गर्न सूचना र अन्य सहयोग प्रदान गर्ने स्थानीय तहका सबै कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुलाई समेत हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छौं ।

क्युव-पाथवे-भूगोल जेभी

विषय सूची

पृष्ठ संख्या

परिच्छेद - एकः गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय **१**

१.१ पृष्ठभूमी १

१.२ राजस्व सुधार कार्ययोजनाको औचित्य २

१.३ कार्यक्रमको उद्देश्यहरु २

१.४ राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा विधि र प्रक्रिया ३

१.५ योजनाका सीमाहरु ७

परिच्छेद - दुईः गाउँपालिकाको परिचय **८**

२.१ गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय ८

२.२ गाउँपालिकाको मानवीय संशाधन र संगठन १६

२.३ गाउँपालिकाको भौतिक सम्पत्ति १८

२.३.१ गाउँ/नगरपालिकाको अचल सम्पत्ति विवरण १८

परिच्छेद - तीनः स्थानीय तहको राजस्व अधिकार तथा आय सम्भाब्यता **१९**

३.१ स्थानीय तहको राजस्व अधिकार सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था १९

३.२ गाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था २६

३.३ आन्तरिक स्रोत तर्फका राजस्व सङ्कलनको प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना विश्लेषण २७

३.३.१ कर राजस्व २७

३.३.२ गैरकर राजस्व ३७

परिच्छेद - चारः आय सङ्कलनको संस्थागत क्षमता तथा सङ्कलन अवस्था **४९**

४.१ राजस्व परिचालन सम्बन्धी नीति ४९

४.१.१ राजस्व परिचालन संस्थागत तथा नीति विश्लेषण ४९

४.२. आय सङ्कलनको संस्थागत व्यवस्था तथा क्षमता ५१

४.२.१ स्थानीय राजस्व परामर्श समिति ५२

४.३ गाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालन ५३

४.४. राजस्व परिचालनमा रहेका सवालहरू ५५

परिच्छेद - पाँचः राजस्व सुधार कार्ययोजना **५७**

५.१ गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना ५७

५.१.१ राजस्व सुधारका क्षेत्रहरू ५७

परिच्छेद - छः आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण **६१**

६.१ राजस्व सुधार कार्ययोजनाका आधारमा राजस्व प्रक्षेपण ६१

६.२ गाउँपालिकाको आगामी ३ आर्थिक वर्षको आयको प्रक्षेपण ६४
परिच्छेद - सातः अपेक्षित नतिजा ६८
परिच्छेद - आठः अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ६९
अनुसूची ७२
अनुसूची १: सन्दर्भ सामग्रीहरूको सूची ७३
अनुसूची २: अभिमुखीकरण कार्यक्रममा सहजीकरण गरिएको पत्र ७६
अनुसूची ३: कार्यक्रममा सहभागीहरुको सूची तथा कार्य सम्पन्न पत्र ७७
अनुसूची ४: कार्यक्रमको फोटोहरु ८०

तालिकाको सूची

तालिका १: वर्तमान भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण १०
तालिका २: विभिन्न पेशा व्यवसायबाट प्राप्त वार्षिक आम्दानी १०
तालिका ३: व्यवसायमा संग्लन जनसंख्या सम्बन्धी विवरण ११
तालिका ४: वडा स्तरिय खानेपानीका मुख्य श्रोतको विवरण १२
तालिका ५: वडा स्तरिय सहायक श्रोतको विवरण १२
तालिका ६: जातजाती विवरण १३
तालिका ७: जनसंख्या विवरण १४
तालिका ८: फोहोरमैला व्यवस्थापन १५
तालिका ९: खाना पकाउने चुल्हो सम्बन्धी विवरण १५
तालिका १०: गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयको दरबन्दीको अवस्था १७
तालिका ११: गाउँपालिकामा राजस्व सम्बन्धी काम गर्ने कर्मचारीहरूको विवरण १८
तालिका १२: गाउँपालिकाको अचल सम्पत्तिकोविवरण १८
तालिका १३: गाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था २६
तालिका १४: सम्भाव्य सम्पत्ति करदाता तथा सम्पत्ति कर २८
तालिका १५: घरजग्गा बहाल करको सम्भाव्यता विवरण ३२
तालिका १६: जडिबुटी, कवाडी, जीवजन्तु कर ३४
तालिका १७: सवारी कर ३५
तालिका १८: व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुरको सम्भाव्यता विश्लेषण ४२
तालिका १९: सिफारिस तथा दस्तूरको सम्भाव्यता विवरण ४५
तालिका २०: सरकारी सम्पत्तिको बहालको सम्भाव्यता विश्लेषण ४८
तालिका २१: राजस्व परिचालन संस्थागत तथा नीति विश्लेषण विवरण ५०
तालिका २२: गाउँपालिकामा राजस्व सम्बन्धी काम गर्ने कर्मचारीहरूको विवरण ५२
तालिका २३: राजस्व परिचालनको वर्तमान अवस्था ५३
तालिका २४: राजस्व सुधार कार्ययोजनाहरु ५८
तालिका २५: गैरकर राजस्व सुधार योजनाहरु ५९
तालिका २६: आगामी आ.व.हरुका लागि राजस्व प्रक्षेपणका आधारहरु (रु. हजारमा) ६१
तालिका २७: चालू आ.व.को अनुमान तथा आगामी ३ आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण (हजारमा) ६५
तालिका २८: प्रक्षेपित आय संरचना हजारमा ६८
तालिका २९: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिको संरचना ६९

चित्र सूची

चित्र १: राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको लागि अवलम्बन गरिएका चरणहरू ४
चित्र २: सिम्ता गाउँपालिकाको अवस्थिती नक्शा ९
चित्र ३: राजस्व परिचालन चक्र र प्रक्रिया २५

परिच्छेद - एक: गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

१.१ पृष्ठभूमी

स्थानीय तहलाई संविधानद्वारा प्रदान गरिएको कार्यजिम्मेवारी पुरा गर्न आवश्यक पर्ने स्रोत साधनको परिपूर्तीका लागि सङघ तथा प्रदेश सरकारबाट वित्तीय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपुरक अनुदान र विषेश अनुदान दिन सक्ने व्यवस्था गरेको छ । सङघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्रदान गरिने यस्तो अनुदानले मात्र स्थानीय तहको खर्च आवश्यकता पुरा गर्न सम्भव नहुने र राज्य शक्तिको बाँडफाँड गर्दा राज्यको राजस्व अधिकारको समेत तहगत सरकारबीच शक्तिको बाँडफाँड गरिने हुँदा सङघीय वित्त व्यवस्थाका मान्यता अनुसार स्थानीय तहलाई विभिन्न कर तथा गैर करहरु लगाउने र उठाउने गरी राजस्व अधिकार समेत संबैधानिक रुपमै प्रदान गररएको छ । अनुदान र राजस्व अधिकार बाहेक स्थानीय तहले संविधान र सङ्घीय कानुन बमोजिम राजस्व बाँडफाँड वापत रकम प्राप्त गर्नसक्ने र नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृतिमा ऋण लिन सक्ने कानुनी व्यबस्था समेत गरिएको छ ।

स्थानीय तहको वढ्दो खर्च धान्नका लागि र उनीहरुको सामर्थ्य वृद्धि गर्नका लागि पनि ती निकायहरुको आन्तरिक राजस्व परिचालन क्षमतामा वृद्धि गर्नुपर्ने आवश्यकता अपरिहार्य बन्न पुगेको छ । यसका लागि स्थानीय तहको राजस्व अधिकारका सम्भावनाहरुको खोजी गर्ने, सम्भाव्य क्षेत्रको राजस्व परिचालनका लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने नीतिगत, कानुनी र व्यवस्थापकीय सुधारका उपायहरु पहिचान गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने र ती सबै प्रयासका आधारमा आगामी दिनमा परिचालन गर्न सकिने वास्तविक आन्तरिक आयको प्रक्षेपण गर्ने कार्यका लागि राजस्व सुधार काययोजनाको खाँचो देखिन्छ ।

प्रस्तुत प्रतिवेदन सिम्ता गाउँपालिकाकोराजस्व सुधारकार्ययोजना, कर्णाली प्रदेश अन्तरगत३२ वटा स्थानीय तहको राजस्व सुधारकार्ययोजना निर्माण गर्ने सम्बन्धमा त्यस प्रदेश सुशाशन केन्द्र र हाम्रो कम्पनी क्युब-पाथवे-भूगोल जेभी बिच भएको सम्झौता बमोजिम क्युब-पाथवे-भूगोल जेभीको प्राविधिक सहयोगमातयारगरीएको हो। योप्रतिवेदनमा सिम्ता गाउँपालिकाको राजस्व परिचालनको वर्तमान अवस्था अध्ययन तथा विश्लेषण गरिएको छ ।अध्ययबाट प्राप्त नतिजाका आधारमा राजस्व सुधारको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरूको पहिचान तथा सोका आधारमा आगामी तीन आर्थिक वर्षको राजस्व प्रक्षेपण गरिएको छ । यस राजस्व सुधार कार्ययोजनाले गाउँपालिकाको राजस्व सुधारमा गर्नुपर्नेकार्यहरूलाई मार्गदर्शनगर्नेतथा सोको अनुगमनका लागि तथा आगामी वर्षहरूको आय बजेट तयार गर्न आधार उपलब्ध गराउनेछ । यस प्रतिवेदनमा निम्न विषय वस्तुहरूलाई समेटिएको छ ।

१.२ राजस्व सुधार कार्ययोजनाको औचित्य

नेपालको मूल राज्य सञ्चालन संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको हुने तथा राज्यशक्तिको प्रयोग तीनै तहलेगर्नेव्यवस्थासंविधानलेगरेकोछ ।स्थानीय तहलेआ-आफ्नोक्षेत्रमा गर्नेविकासनिर्माणकार्यलाई व्यवस्थित गरी जनचाहना अनुरुप सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन ठूलो लगानी आवश्यक देखिन्छ । यसका लागि स्थानीय तहलाई सङ्घ र प्रदेश सरकारबाट उपलब्ध हुने विभिन्न अनुदान तथा राजस्व बाँडफाँड बाहेक स्थानीय राजस्व अधिकार अन्तर्गत विभिन्न कर तथा सेवा शुल्क, पर्यटन शुल्क तथा दण्ड जरिवाना जस्ता गैरकर लगाउने अधिकार प्रदान गरिएको छ । साथै स्थानीय तहले अन्य स्वदेशी सङ्घसंस्थाबाट अनुदान रकम प्राप्त गर्न सक्ने, नेपाल सरकारको पूर्वस्वीकृति लिएर वैदेशिक अनुदान वा सहयोग लिन सक्ने तथा नेपाल सरकारको सहमति लिएर वित्त आयोगले सिफारिस गरेको सीमाभित्र रही आन्तरिक ऋण लिन सक्ने कानुनी व्यवस्था समेत रहेको छ ।

संवैधानिक अधिकारभित्र रही स्थानीय तहसञ्चालन ऐनले गाउँपालिका तथा नगरपालिकालाई आन्तरिक आय परिचालन गर्न सक्ने उल्लेख्य अधिकार दिएको भएतापनि ती अधिकारलाई ऐनको प्रावधान अनुसार व्यवस्थित तथान्यायोचिततरिकाले पूर्णरुपमापरिचालनगर्नसकिरहेकाछैनन्, जसकोमुख्यकारणहरुमास्थानीयतहको संरचनानयाँभएकोलेत्यसका लागिआवश्यकनीतितथाकार्यविधि,संगठनात्मक व्यवस्था,सूचनातथा तथ्यांककोस्थापना, आयको सम्भाव्यताअध्ययन, अनुगमनतथा नियन्त्रण प्रणालीकोस्थापनातथा अभ्यासको कमी हुनु रहेको छ ।

राजस्व प्रकृयामा सुधारका लागि सिम्ता गाउँपालिकाको नेतृत्वमा सहभागितामूलक पद्दति अवलम्वन गरी राजस्व सुधारकार्ययोजनातर्जुमागरिएकोछ ।कार्यक्रमलेगाउँपालिकाका प्रतिनिधि,कर्मचारीतथाअन्य सरोकारपक्षहरूलाई राजस्व परिचालनको क्षेत्रमा अभिमुखीकरण, आन्तरिकआयसुधारकालागिसमस्यातथाअवसरहरूको पहिचान गरी कार्ययोजना तयारी तथा आयको प्रक्षेपणलाई मार्गनिर्देश दस्तावेज तयार हुनेछ ।

१.३ कार्यक्रमको उद्देश्यहरु

सिम्तागाउँपालिकाको आन्तरिक आयको विद्यमान अवस्था, आन्तरिक स्रोतको सम्भावना तथा देखिएका समस्याहरू न्यूनीकरणगर्नकार्ययोजनातयारी तथा सोकाआधारमा आगामी३वर्षकोआय प्रक्षेपणमागाउँपालिकालाई सहयोग पुऱ्याउनु नै यस कार्यक्रमको समग्र उद्देश्य हो । यस कार्यक्रमका सहायक उद्देश्यहरू देहाय अनुसार रहेकाछन् :

- स्थानीय तहका जनप्रतिनिधीहरु तथा कर्मचारीहरू लाई राजस्व सुधार कार्ययोजना सम्बन्धीअभिमुखीकरण गर्ने ।

- शीर्षकगत रुपमा सम्भावित करका आधार तथा विगत तीन वर्षको आन्तरिक आयको अवस्थाको अध्ययन तथा विश्लेषण गर्ने ।
- राजस्व वृद्धिको लागि आयका प्रमुख स्रोतहरूको सम्भावना र यथार्थ असुलीमा भएको फरकको पहिचान गर्ने ।
- स्थानीय तहको राजस्व प्रशासनको सँगठनात्मक संरचना, राजस्व सङ्कलन तथा बिलिङ्ग पद्धति र आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सहित स्थानीय तहको समग्र राजस्व प्रशाशन तथा यसकोकायकुशलताको विश्लेषण ।
- स्थानीय तहको आन्तरिक आय वृद्धिका सम्भावनाहरू पहिचान गरी आय सुधारकार्ययोजना र प्रक्षेपणसहितको आन्तरिक आय सुदृढीकरण कार्ययोजना तयार गर्ने ।
- नयाँ सम्भावनाहरूको पहिचान गर्दैस्थानीय तहले अपनाउनुपर्नेसुधार रणनीति सहितकोराजस्व सुधार कार्ययोजना तयार गर्ने।
- स्थानीय तहको विद्यमान आर्थिक ऐन, नियमावली लगायतका कानुनी तथा संस्थागत व्यवस्थाको पुनरावलोकन गरी आगामी आर्थिक वर्षमा सुधारको लागि सुझाव प्रदान गर्ने।

१.४ राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा विधि र प्रक्रिया

राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको लागि अवलम्बन गरिएका विधि चरणहरूलाई देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ (चित्र नं.: १) ।

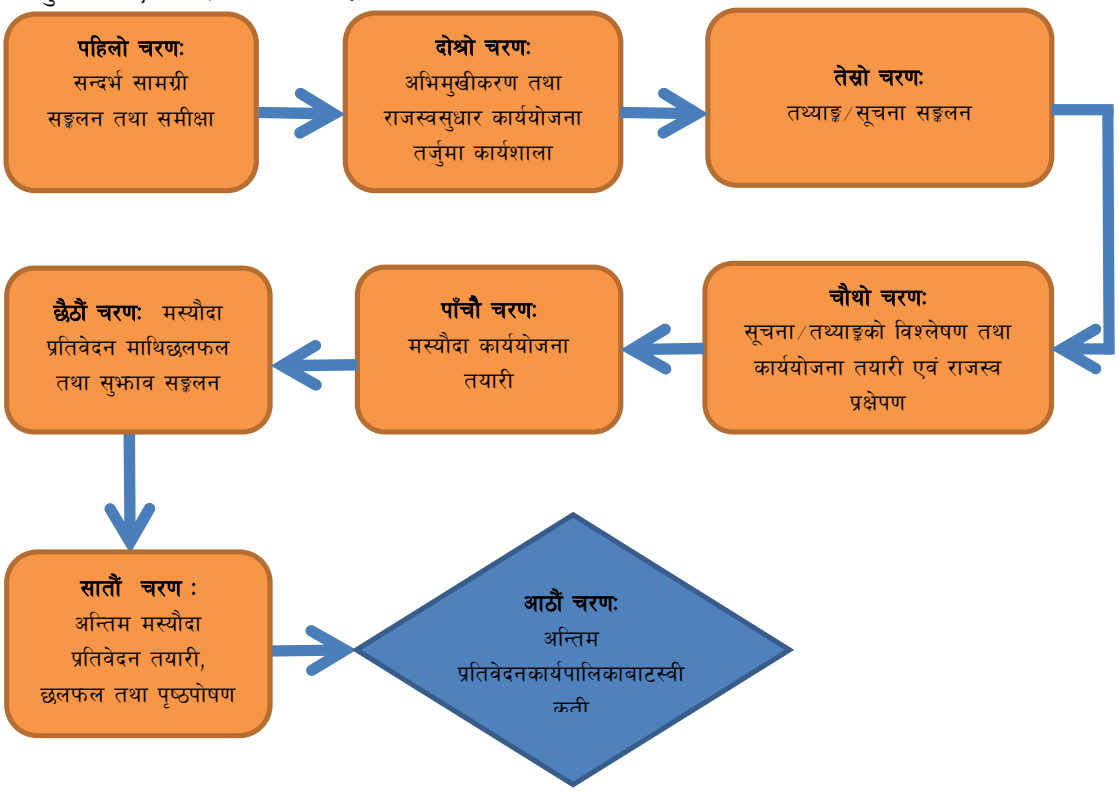

चित्र १: राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको लागि अवलम्बन गरिएका चरणहरू

पहिलो चरणः सन्दर्भ सामाग्री सङ्कलन तथा समीक्षा

राजस्वसुधार कार्ययोजनासँग सान्दर्भिक विभिन्न सामग्रीहरुको सङ्कलन तथा अध्ययन गरियो । यस अध्ययन कार्यको लागि पहिलो चरणमा परामर्शदाता समूहबाट विभिन्न स्रोतहरू मार्फत सन्दर्भ सामाग्रीहरू सङ्कलन, अध्ययन तथा पुनरावलोकन गरिएको थियो । जस मध्ये नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ (संशोधन सहित), सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन २०७७, अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४, आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धी ऐन २०७६, सार्वजनिक निजी साझेदारी तथा लगानी ऐन २०७५, आपूर्ति नीति २०६९, औद्योगिक व्यवसाय ऐन २०७३ (संशोधन २०७६), कम्पनी ऐन, २०६३ (संशोधन २०७५),उपभोक्ता हित संरक्षण ऐन, २०७५,सहकारी ऐन २०७५ आदि रहेका छन् । यसैगरी प्रदेश सरकार अन्तर्गतका सम्बन्धित सन्दर्भ सामग्रीहरुमा कर्णाली प्रदेश आर्थिक ऐन, औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७५ आदि रहेका छन् । यस क्रममा अध्ययन तथा पुनरावलोकन गरिएका मुख्य-मुख्य सामग्रीहरू अनुसूची १ मा दिइएको छ ।

दोस्रो चरणः अभिमुखीकरण तथा राजस्वसुधार कार्ययोजना तर्जुमा कार्यशाला

स्थानीय तहमा कार्य प्रारम्भ गर्नुभन्दा पहिले राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको लागि क्युव-पाथवे-भूगोल जेभीबाट खटिएका विज्ञ टोलीले स्थानीय तहका प्रमुख तथा उप-प्रमुख, स्थानीय तहको राजस्वपरिचालन सम्बन्धी काम गर्ने कर्मचारीहरु र राजस्वपरामर्श समितिका पदाधिकारीहरुलाई राजस्वसुधार कार्ययोजना तयारी सम्बन्धमा मिति २०७८/१२/२९मा अभिमुखीकरण गर्ने कार्य गरेको थियो । अभिमुखीकरण कार्यक्रममा सहजीकरण गरिएको पत्र अनुसुची २ मा दिईएको छ ।

तेस्रो चरणःतथ्याङ्क/सूचना सङ्कलन

कार्ययोजनातर्जुमा सम्बन्धी कार्यका लागि संस्थागत सूचना तथा तथ्यांकहरु समेत आवश्यक पर्ने हुन्छ । यसका लागि स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण, वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम पुस्तिका, आर्थिक ऐनहरु, राजस्व सम्बन्धी कानुनहरु, प्रगति विवरणहरु, आम्दानी तथा खर्चको फाँटवारी, प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन, सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनहरुबाट पनि आवश्यक सूचना र तथ्याङ्कसङ्कलन गरियो । त्यसबाहेक, उद्योग वाणिज्य सङ्घ, यातायात व्यवसायीहरुको संगठन, होटल व्यवसायीहरुको संगठन आदि पेशागत एवम् व्यवसायीक संस्थाहरु लगायतका सरोकारवाला पक्षहरुसंगको छलफलबाट पनि आवश्यक सूचना तथा तथ्यांकहरु सङ्कलन गरिएको थियो ।राजस्व सुधार कार्ययोजना तयारीको क्रममा मुख्यतः निम्न प्रकारका सूचनाहरु सङ्कलनगरिएको थियोः

- राजस्व प्रशासनको वर्तमान अवस्था, राजस्व प्रशासनिक व्यवस्था तथा सूचना प्रवाह सम्बन्धी विवरण
- राजस्व परिचालनका लागि अबलम्बन गरिएका नीतिगत व्यवस्थाहरु
- कम्तीमा विगत तीन आर्थिक वर्षहरुको अनुमानित तथा यथार्थ आय विवरण
- चालु वर्षको हालसम्मको यथार्थ आय विवरण
- चालु वर्षको आर्थिक ऐन तथा बजेट
- आन्तरिक राजस्व (कर तथा गैरकर)सङ्कलनको अवस्था, स्रोत, क्षेत्र तथा दर सम्बन्धी विस्तृत विवरण
- आन्तरिक राजस्व सङ्कलनको संभावित नयाँ क्षेत्रहरू सम्बन्धी तथ्याङ्क तथा सूचना
- राजस्व सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्ययोजनाहरु, सम्पन्न गर्ने समय तथा सोको जिम्मेवारी, आदि ।

कुनै सूचनाहरु/तथ्याङ्कहरु नमिल्दो र असगंतिपूर्ण देखिन गएमा त्यसलाई पूनः प्रमाणिकरण गरिएको थियो । यसरी प्रमाणिकरण गरिसकिएको तथ्याङ्कलाई कार्ययोजनाको उद्देश्यहरुले खोजे अनुसार तालिकामा रुपान्तरण गरिएको थियो । वस्तुगत विश्लेषणको लागि आवश्यक तथ्याङ्क गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ कोअनुसूची २ अनुसार र विषयगत विश्लेषणको लागि आवश्यक तथ्याङ्क अनुसूची ३ अनुसार सङ्कलन गरिएको थियो ।

चौथो चरणः सूचना/तथ्याङ्कको विश्लेषण तथा कार्ययोजना तयारी एवं राजस्व प्रक्षेपण

राजस्व सुधार कार्ययोजनाको लागि आवश्यक सूचना/तथ्याङ्कसङ्कलन गरिसकेपछि त्यस्ता सूचनाहरुलाई विश्लेषण गरिएको छ । सूचना/तथ्याङ्क विश्लेषणको लागि तथ्याङ्कीय तथा गुणात्मक विधि दुवैलाई प्रयोगमा ल्याइएको छ । राजस्वसम्बन्धी नीतिगत व्यवस्थाको विश्लेषण गरी सुधारका उपायहरु पहिचानको लागि गुणात्मक विश्लेषण विधि प्रयोग गरिएको छ भने राजस्वको बृद्धिदर तथा विद्यमान दायराको विश्लेषण तथ्याङ्कीय विधिद्वारा गरिएको छ।

स्थानीय तहको राजस्व अधिकार, हाल गरिरहेको आय सङ्कलन अवस्था तथा राजस्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयन पश्चात् आय सङ्कलनमा पार्ने प्रभावहरुको मूल्याङ्कनलाई ध्यान दिदैं आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण गरिएको छ । यसरी तयार गरिने प्रक्षेपणले यस स्थानीय तहको बजेट तर्जुमा गर्न सहयोग पुग्ने छ । यसैगरी विगतको आयको बृद्धिदर विश्लेषण गरी आय सङ्कलनको अवस्थालाई विश्लेषण गरिएको छ । शुरु र अन्तिम बिन्दुको आधारमा वार्षिक बृद्धिदरको गणना निम्न शुत्रको प्रयोग गरी गरिएको छ ।

$$CAGR = \left(\frac{\text{Ending Value}}{\text{Beginning Value}}\right)^{\left(\frac{1}{\text{Number of Years}}\right)} - 1$$

जहाँ,CAGR =औसत वार्षिक वृद्धिदर

Ending Value=अन्तिम वर्षको यथार्थ रकम

Beginning Value=पहिलो वर्षको यथार्थ रकम

आय प्रक्षेपणसँग सम्बन्धित तथ्याङ्कको विश्लेषण गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को**अनुसूची ४** अनुसार गरिएको छ ।

पाँचौं चरणःमस्यौदा कार्ययोजना तयारी

स्थलगत अध्ययनबाट प्राप्त भएका तथ्याङ्क तथा सूचनाहरूलाई गुणात्मक र परिमाणात्मकविधिहरूको प्रयोग गरी मस्यौदा कार्ययोजना तयार गरिएको छ । लेखन कार्य राजस्व सम्बन्धी विज्ञता भएका विशेषज्ञबाट गरिएको थियो। भाषिक शुद्धता नेपाली भाषाका विज्ञहरुबाट परिक्षण गराइएको थियो ।

छैठौं चरणःमस्यौदा प्रतिवेदन माथि छलफल तथा सुझाव सङ्कलन

राजस्व सुधार कार्ययोजनातर्जुमाका उपरोक्त चरणहरु पश्चात् तयार गरिएको राजस्व सुधार कार्ययोजनाको मस्यौदा प्रतिवेदन स्थानीय तहका सम्बन्धित सरोकारवालाहरु समक्ष प्रस्तुत गरी सुझाव लिइएको थियो । यसका लागि परामर्श कार्यशाला/बैठकको आयोजना गरिएको थियो ।यस्तो छलफलबाट प्रतिवेदनमा छुट भएका विषय वा तथ्याङ्कीय कमजोरीहरुलाई सच्याउन र प्रतिवेदनका विषयमा सरोकारवालाहरुलाई जानकारी प्रदान गर्न पनि सहयोग पुगेको थियो ।

सातौ चरणः अन्तिम मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी, छलफल तथा पृष्ठपोषण

मस्यौदा प्रतिवेदन माथि प्राप्त भएका सुझाव समेतको आधारमा अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरिएको थियो । यसरी तयार भएको कार्ययोजना सरोकारवालाहरुको बिचमा मिति २०७९/०३/२० गते यस गाउँपालिकाका वडा नं. ४ का अध्यक्ष श्री भिम बहादुर रावत ज्यूको अध्यक्षतामा बसेको अन्तिम प्रतिवेदन प्रस्तुतिकरण कार्यक्रममा प्रस्तुत गरिएको थियो । उक्त कार्यक्रममा प्राप्त भएका सुझाव तथा पृष्ठपोषणको यथोचित सम्बोधन गरी प्रतिवेदनलाई अन्तिम रुप दिइएको छ । उक्त कार्यक्रममा सहभागीहरुको सुची अनुसुची ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

आठौं चरणः अन्तिम प्रतिवेदन कार्यपालिकाबाट स्वीकृती

राजस्व सुधार कार्ययोजनाको अन्तिम प्रतिवेदन यस स्थानीय तहकोराजस्व परामर्श समिति मार्फत कार्यपालिकामा पेश गरी स्वीकृत गराउने प्रतिबद्धता प्राप्त भएको छ । कार्यपालिकाबाट प्रतिवेदन स्वीकृत गराउँदा प्रतिवेदन कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने बजेट विनियोजन गर्ने कार्यमा पनि सहजता आउने अपेक्षा गरिएको छ ।

१.५ योजनाका सीमाहरु

स्थानीय तहको राजस्व सुधार कार्य योजनाको क्षेत्र व्यापक रहेको भएता पनि स्थानीय तह निर्वाचन २०७९ का वावजुद आवश्यक तथ्याङ्क सङ्कलन गरी यो प्रतिवेदन तयार पारिएको छ । सीमित समय र प्रतिकुल परिस्थितिका कारण यस अध्ययनका सीमाहरू देहाय अनुसारका रहेकाछन् :

- अध्ययन तथा विश्लेषण कार्य सम्बन्धित क्षेत्रका कर्मचारी र पदाधिकारीसंग छलफल र तथा कार्यालयको अभिलेख, दस्तावेज प्रतिवेदन तथा द्वितीय स्रोतहरूबाट प्राप्त तथ्याङ्क तथा सूचनाहरूमा आधारित छ ।
- यसका अतिरिक्त गाउँपालिकाका सम्बन्धित कर्मचारी तथा अन्य सरोकारपक्षसँग भएको छलफलबाट प्राप्त सूचनाहरू समावेश गरिएको छ ।
- गाउँपालिकाको आन्तरिक आय तथा स्रोत परिचालन सम्बन्धी अध्ययनको लागि उपलब्ध गराइएकोफारामआधारमा विभिन्न शाखाबाट तथ्याङ्कहरू सङ्कलन गरिएको थियो ।
- अध्यावधिक तथ्याङ्क नभएका क्षेत्रमा गाउँपालिकाको पार्श्व चित्र २०७५ मा उल्लेख गरिएका तथ्याङ्कलाई आधार मानिएको छ ।

परिच्छेद - दुई: गाउँपालिकाको परिचय

२.१ गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण :

यस सिम्ता गाउँपालिकाको नामाकरणका सम्बन्धमा ठोस धारणा नभए पनि विभिन्न प्रकारका धारणा र किंम्वदन्तिहरु रहेका छन् जसका आधारमा यस ठाउँको नाम सिम्ता रहेको मानिन्छ ।

पहिलो धारणा अनुसार यस क्षेत्रमा विभिन्न वनस्पतिहरु मध्य सल्लो प्रशस्त मात्रामा पाईन्छ, सल्लोको फललाई सिम्टा भनिन्छ । सिम्ताको वियालाई सिम्टी भने प्रचलन छ । यसरी प्रशस्त मात्रामा सिम्टा पाउने भएको कारण यस दराको नाम सिम्टादरा रहेको र यहि सिम्टा शब्द अपभ्रंश भएर सिम्ता नाम रहन गएको भने भनाई छ । सिम्ता गाउँपालिकाको वर्तमान नक्शा पनि सिम्टासंग मिल्दो जुल्दो देखिन्छ । त्यसैले यही किम्वदन्तीका आधारमा यसको नामाकरण भएको पनि हुन सक्छ ।

यसैगरी अर्को किंम्वदन्ति अनुसार यस क्षेत्रमा प्रशस्त मात्रामा तामाखानी रहेका र त्यसमा पनि खानीखोलाको काडासिम्तामा तामाखानी थियो जहाँ सिमतामा पाईन्थ्यो,जहाँ तामाखानीका अवषेशहरु अहिले पनि देख्न सकिन्छ, यिनै तामाखानीबाट सिमतामा उत्खनन गर्ने र सो सिमतामालाई भारतको वलरामपुरमा लगेर विक्रि गर्ने प्रचलन थियो ।अत: यस क्षेत्रलाई सिमतामा भन्न थालियो।समयको अन्तरालसंगै यही सिमतामा भन्ने शव्द अपभ्रंश भएर सिम्ता नाम रहन गएको मानिन्छ ।

गाउँपालिकाको गठन

नेपालको सङ्घीय शासन प्रणाली अन्तर्गत राष्ट्रिय पुनरसंरचनामा स्थानीय तहको नयाँ सिमांकन गर्दा यो गाउँपालिका साविकका ८ वटा गाविसहरू घोरेटा, काफलकोट, आग्रीगाउँ, बजेडिचौर, राकम, काप्रिचौर, डाँडाखाली र खानीखोला मिलेर स्थापना भएको हो ।

भौगोलिक अवस्था:

योगाउँपीलिका सुर्खेत जिल्लाको पूर्वी उत्तर भागमा अवस्थित गाउँपालिका हो । गाउँपालिकाकोनयाँ सिमांकन गर्दा नेपालको सङ्घीय शासन प्रणाली अन्तर्गतसाबिकको काफलकोट, घोरेटा, बजेडिचौर, राकम, आग्रीगाउँ, डाँडाखाली, काप्रिचौर र खानीखोला समेत गरी आठ वटा गाविसहरु मिलेर बनेको हो । यस गाउँपालिकालाई पूर्वतर्फ सल्यान जिल्ला, पश्चिमतर्फ सुर्खेत जिल्लाको चिंगाड गाउँपालिका, उत्तरतर्फ जाजरकोट जिल्ला र दक्षिणतर्फ सुर्खेत जिल्लाको गुर्भाकोट नगरपालिकाले घेरेर राखेको छ । गाउँपालिकाकोअधिकांश खेतीयोग्य जमिन आकाशे पानीमा आधारित छन् र यहाँ सिंचाईको पर्याप्तता छैन । सिम्ता गाउँपालिकाको

उत्तरी भाग महाभारत पर्वत श्रृखलामा पर्दछ भने केहि भाग मध्य मैदानी उपत्यका तथा पहाडी क्षेत्रमा पर्दछ । महाभारत पर्वत श्रृंखला २० देखि ४० ढालीय कोण भएको तीब्र ढाल तथा प्राचीन चट्टानयुक्त पर्बतीय भू- आकृतिले बनेको यो क्षेत्रमा कङकड खैरोमाटोको अधिकता छ । जँहा भू-क्ष्य बढी हुन्छ ।यस गाउँपालिकालाई ९ वटा वार्डमा विभाजन गरिएको छ ।

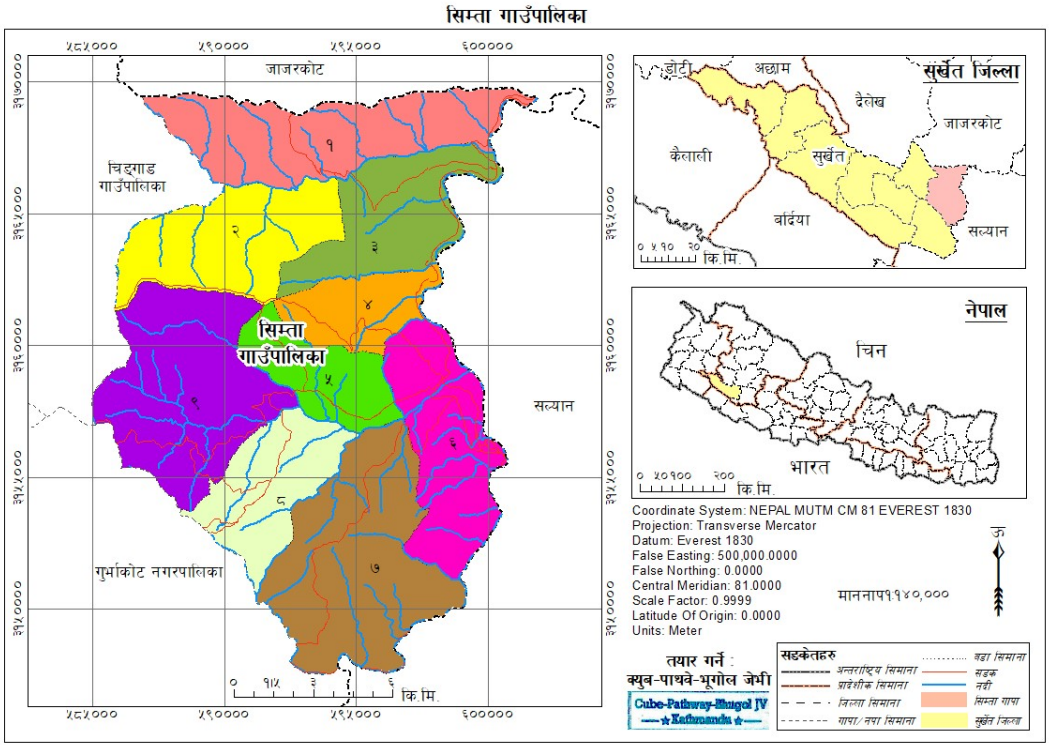

चित्र २: सिम्ता गाउँपालिकाकोअवस्थिती नक्शा

बर्तमान भू उपयोग सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल अर्थात २४१.६४ वर्ग किमि रहेको छ जुन सुर्खेत जिल्लाका ९ वटा स्थानीय तह मध्ये क्षेत्रफलका हिसाबले यो चौथो सानो स्थानीय तह हो । जस्मा ३४% कृषि क्षेत्र रहेको छ तैपनि यो क्षेत्र हालसम्म उपयोगमा आउन सकेको छैन । विगतमा ४३५८ हेक्टर जग्गा कृषि क्षेत्रको रुपमा उपयोग भएकोमा पछिल्लो समय योकृषि क्षेत्रफलघटेर २४२१ हेक्टरमा सिमित भएको छ । यसैगरी यो गाउँपालिकामा५६% जग्गा वन तथाचरन क्षेत्र रहेको छ भने बाँकि१०% जग्गा अन्तर्गतसडक, ताल तलैया सिमसार, नदीनाला तथा आवास क्षेत्र रहेकोछ । यसको बिस्तृत विवरण तल दिएको छ ।

तालिका १: वर्तमान भू–उपयोग सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	विवरण	प्रतिशत (%)
१.	कृषि क्षेत्र	३४
२.	वन तथा चरण क्षेत्र	५६
३.	आवास, नदीनाला सडकले ओगटेको क्षेत्र	१०
	जम्मा :	**१००**

श्रोतः कृषि तथाजिल्ला वन कार्यालय सुर्खेत

आर्थिक तथा सामाजिक अवस्था

आर्थिक अवस्था

गाउँपालिकाले वार्षिक५३ करोड ८७लाख ०८ हजार आम्दानी गरेको पाईन्छ । यस गाउँपालिकाको वार्षिक आम्दानीको प्रमुख श्रोतहरूमा कृषि पशुपालन, व्यापार, उद्योग व्यवसाय, नोकरी, जयालादारी तथा वैदेशिक रोजगारी आदि रहेका छन् ।वार्षिक आम्दानी विभिन्न पेशा व्यवसायबाट प्राप्त भएको छ जुन आम्दानी हासिल गर्नको लागि विभिन्न पेशामा जनशक्तिहरु संग्लन रहेको पाइन्छ जुन तल दिएको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २: विभिन्न पेशा व्यवसायबाट प्राप्त वार्षिक आम्दानी

क्र.स.	विवरण	जनसंख्या (%)	आम्दानी (%)
१.	कृषि तथा पशुपालन	५८%	२६%
२.	व्यापार	४%	६%
३.	उद्योग व्यवसाय	१%	१%
४.	नोकरी	७%	१७%
५.	ज्यालादारी	५%	५%
६.	वैदेशिक रोजगारी	२६%	४५%

यी दुईवटा तथ्य अध्ययन योग्य रहेको छ । यो गाउँपालिकाको वैदेशिक रोजगार भनेको मौसमी र भारतमुखी रहेको छ । हाल सिम्ता गाउँपालिकामा पेशा व्यवसायमा संग्लन व्यक्ति तथा वार्षिक आम्दानीको वार्ड स्तरीय विवरण तल दिएको छ ।

तालिका ३: व्यवसायमा संग्लन जनसंख्यासम्बन्धी विवरण

वार्ड नं.	कृषि	व्यापार	उद्योग व्यवसाय	नोकरी	ज्यालादारी	वैदेशिक रोजगारी	जम्मा
१	९२८	७२	१३	१०६	१४३	४३४	१६९६
२	१५०५	४१	८	८९	९	४३०	२०८२
३	१०७३	११२	२९	९६	७६	५८३	१९६९
४	७३१	५०	६	८०	६६	४१४	१३४७
५	९६७	७१	१६	१२३	५५	५०५	१७३७
६	११७७	२१७	७	२४६	२१८	७३०	२५९५
७	११५३	९७	११	९७	१६५	५११	२०३४
८	१०३४	४४	३२	१७०	६६	४२१	१७६७
९	१४३४	३१	२१	१५४	१८	४६३	२१२१
जम्मा:	**१०००२**	**७३५**	**१४३**	**११६१**	**८१६**	**४४९१**	**१७३४८**
प्रतिशत(%):	**५८**	**४**	**१**	**७**	**५**	**२६**	**१००**

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ जेष्ठ

सामाजिक अवस्था

यो गाउँपीलिका जातिगत तथा सांस्कृतिक रूपमा बिशिष्टता र विवधता बोकेको गाउँपालिका हो । यो गाउँपालिकामा कुल १७ जातका मानिसहरु बसोबास गर्दछन । यस गाउँपालिकामा जातका आधारमा सबैभन्दा बढी ३८% घरधुरी क्षेत्री जातीको मात्र रहेको छ । त्यसपछि दाश्रोमा कामी जातीको मात्र २३%, तेश्रोमा ठकुरी जातको १६%, चौथौमा मगर जाती रहेका पाईन्छ जसको ९% छ भने दमाई जातीको ६%, बाँकि रहेका मा ४,२,२ र २ प्रतिशत घरधुरी क्रमशः सन्यासी, बाहुन, वादी र सार्कीको रहेको छ भने घर्ती, मारवाडी, गुरुङ, कुमाल, राजवंशी, यादव, राई र नेवारका कुल २७ घरधुरी रहेको छ । अहिले यस गाउँपालिकामा रहेका ५६२२ घरधुरी मध्ये ३० घरधुरी कृश्चियन धर्मवलम्बी रहेका छन् ।

स्थानीय जीवनशैली, परम्परागत संस्कृति, प्राकृतिक स्रोत-साधन, पर्यटनको प्रचुर सम्भावना, जल तथाजडिवुटीको पर्याप्तता सिम्ता गाउँपीलिकाको प्रमुख विशेषता हो ।

यो गाउँपालिकाको कुल जनसंख्याको ९% अर्थात् २४६३ जना निरक्षर रहेका छन् । बाँकी रहेका ९१% जनसंख्या मध्ये २४% अर्थात् ६४५५ जना साक्षर (सामान्य पढ्न र लेख्न सक्ने) रहेका छन् भने ३१% अर्थात् ८३४४ जना कक्षा पाँच सम्म अध्ययन गरेको जनसंख्या रहेको छ । त्यसैगरी कुलजनसंख्याको २१% अर्थात् ५५८० जना दश कक्षासम्म अध्ययन गरेको जनसंख्या रहेको छ भने ७% अर्थात् २०१९ जनसंख्या एस.एल.सी.सम्म अध्ययन गरेका छन् । प्रमाणपत्र तह पास गरेका ६% अर्थात् १६०७, स्नातक तह पास गरेका १% अर्थात् ३८७ र स्नातकोत्तर तह पास गरेको संख्या १२२ रहेको छ ।

खानेपानीको श्रोत

यो गाउँपालिका भौगोलिक रूपमा दुर्गम भएपनि खानेपानीको श्रोतका हिसाबले सुगम रहेको छ। यस गाउँपालिकाका ५६२२ घरधुरीमा खानेपानीको मुख्य र सहायक गरी २ वटा श्रोतबाट खानेपानीको सुविधा पुगेको छ, ९३% अर्थात् ५२५५ घरधुरीलेखानेपानी पाइप धाराको पानी उपयोग गर्दछन, २% अर्थात् १०५ घरधुरीले कुवाको पानी तथा ४% अर्थात् २४९ घरधुरीले जरुवा मुलकै पानी खानेपानीको रुपमा उपयोग गरिरहेका छन् भने १३ घरधुरीले खोलाको पानीलाई खानेपानीको रुपमा प्रयोग गरिरहेको पाइन्छ ।सरसफाईको दृष्टिकोणले यहाँ खानेपानीको खास समस्या देखिँदैन यसको व्यवस्थापनमात्र गरे पुग्छ। अर्कोतर्फ गाउँपालिकामा रहेका ५६२२ घरधुरी मध्ये २९% अर्थात् १६५८ घरधुरीको लागि खानेपानीको वैकल्पिक स्रोत समेत रहेको छ। कुल १६५८ घरधुरी मध्ये ६४% अथवा १०५९ घरधुरीले वैकल्पिक पानीको श्रोत कुवाको पानी प्रयोगगरेको पाईन्छ भने ५५९ घरधुरी अर्थात् ३४% लेवैकल्पिक श्रोतको रुपमा जरुवा मुल प्रयोग गरेको पाईन्छ। त्यसैगरी २% अर्थात् ४० घरधुरीको वैकल्पिक श्रोत खोलाको पानी रहेको छ। यस गाउँपालिकामा सञ्चालनमा रहेका मुख्यश्रोत र सहायक श्रोतकोविवरण छुट्टाछुट्टै तालिकामा प्रस्तुत गरिएकोछ।

तालिका ४:वडा स्तरिय खानेपानीका मुख्य श्रोतको विवरण

वडा नं.	धारा	ट्युवेल	कुवा	जरुवा मुल	खोला	अन्य	जम्मा	एक भन्दा बढी श्रोत प्रयोग गर्ने
१	४९८	०	०	३८	०	०	५३६	४२४
२	५८०	०	७	०	०	०	५८७	११
३	४१५	०	१५	१६१	१२	०	६०३	१५५
४	४०२	०	०	३०	०	०	४३२	३९२
५	५६६	०	४	२	०	०	५७२	५६३
६	९८१	०	४	०	०	०	९८५	१०
७	६०८	०	६८	१८	०	०	६९४	४१
८	५५७	०	७	०	०	०	५६४	६२
९	६४८	०	०	०	१	०	६४९	०
जम्मा:	५२५५	०	१०५	२४९	१३	०	५६२२	१६५८
प्रतिशत:	९३%	०%	२%	४%	०%	०%	१००%	२९%

तालिका ५: वडा स्तरिय सहायक श्रोतको विवरण

वडा नं.	धारा	ट्युवेल	इनार कुवा	जरुवा मुल	खोला/नदी	अन्य	जम्मा
१	०	०	२१	३९९	४	०	४२४
२	०	०	३	७	१	०	११
३	०	०	३९	८३	३३	०	१५५
४	०	०	३२१	७०	१	०	३९२
५	०	०	५६३	०	०	०	५६३
६	०	०	१०	०	०	०	१०
७	०	०	४०	०	१	०	४१
८	०	०	६२	०	०	०	६२
९	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा:	०	०	१०५९	५५९	४०	०	१६५८

प्रतिशत:	०%	०%	६४%	३४%	२%	०%	१००%

सामाजिक संरचना

सिम्ता गाउँपालिकामा क्षेत्री, कामी, ठकुरी, मगर, दमाई, सन्यासी, बाहुन, वादी, सार्की, घर्ती, गुरुङ, मारवाडी, कुमाल, राजवंशी, यादव, राई, नेवार गरी १७ जातीको बसोबास रहेको पाईन्छ । तलको तालिकामा यसको विवरण उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ६: जातजाती विवरण

क्र.सं	जातजाती	जनसंख्या			अनुपात	परिवारको औषत आकार
		महिला	पुरुष	जम्मा		
१.	क्षेत्री	५७०९	५९२०	११६२९	०.९६	५.४
२.	कामी	३३४१	३५२५	६९६६	०.९५	५.४
३.	ठकुरी	२३४५	२५६३	४९०८	०.९१	५.५
४.	मगर	१२७७	१२३८	२५१५	१.०३	५.२
५.	दमाई	९०२	९२७	१८२९	०.९७	५.५
६.	सन्यासी	४७६	५५२	१०२८	०.८६	५.१
७.	बाहुन	२७३	२९०	५६३	०.९४	५.७
८.	वादी	२४७	२७८	५२५	०.८९	५.४
९.	सार्की	२२०	२२९	४४९	०.९६	५.०
१०.	घर्ती	२०	२५	४५	०.८०	५.०
११.	गुरुङ	१७	१५	३२	१.१३	५.३
१२.	मारवाडी	४	४	८	१.०	४
१३.	कुमाल	१३	१४	२७	०.९३	९.०
१४.	राजवंशी	२	५	७	०.४०	३.५
१५.	यादव	२	२	४	१.००	४.०
१६.	राई	३	१	४	३.००	४.०
१७.	नेवार	२	२	४	१.००	४.०
	जम्मा:	**१४८५३**	**१५५९०**	**३०४४३**	**०.९५**	**५.४१**

श्रोत:घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ जेठ

कुल ९ वटा वडाहरू रहेको यससिम्ता गाउँपालिकामा हाल ५६२२ घरधुरी रहेका छन् भने जनसंख्या ३०४४३ रहेको छ ।जस मध्ये १४८५३ जना महिला छन् भने पुरुषको संख्या १५५९० जना रहेको छ । यो गाउँपालिकामा प्रति वर्ग किलोमिटर १२६ जनाको जनघनत्व रहेको छ । यो नेपालको औषत (२००) भन्दा ७४ ले न्युन हो । यो गाउँपालिकामा महिला पुरुषको अनुपात ०.९५ (१०० बराबर ९५ जना महिला) रहेको छ । संख्याको आधारमा हेर्दा यो गाउँपालिकामा पुरुषको संख्या महिलाको संख्या भन्दा ७३७ जनाले बढी रहेको छ । परिवारको औषत आकार ५.४ प्रतिशत प्रति घरधुरी रहेको छ ।

तालिका ७: जनसंख्या विवरण

वडा नं.	घरधुरी संख्या	जनसंख्या			क्षेत्रफल (वर्ग किमि)	जन घनत्व	परिवारको औषत आकार	महिला पुरुष अनुपात
		महिला	पुरुष	जम्मा				
१	५३६	१६५९	१७९९	३४५८	३३.०५	१०५	६.५	०.९२
२	५८७	१७५७	१८९८	३६५५	२६.७४	१३७	६.२	०.९३
३	६०३	१६९२	१७३५	३४२७	२३.५४	१४६	५.७	०.९८
४	४३२	११६६	११६६	२३३२	१३.२८	१७६	५.४	१.००
५	५७२	१४१४	१५२५	२९३९	१४.८९	१९७	५.१	०.९३
६	९८५	२४१४	२४९१	४९०५	२७.२२	१८०	५.०	०.९७
७	६९४	१६९९	१७७१	३४७०	४३.२८	८०	५.०	०.९६
८	५६४	१४१९	१४२०	२८३९	२०.५०	१४१	५.०	१.००
९	६४९	१६३३	१७८५	३४१८	३९.५०	८७	५.३	०.९१
जम्मा	५६२२	१४८५३	१५५९०	३०४४३	२४१.६४	१२६	५.४	०.९५

धार्मिक तथा साँस्कृतिक पक्ष

यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने सबै जातजातीका मानिसहरुले हिन्दु धर्म मान्ने गर्दछ । यहाँ रहेका धार्मिक स्थलहरूमा मुख्यगरी हिन्दु धर्मसंग सम्बन्धित मन्दिरहरू रहेका छन्। धार्मिक सहिष्णुता तथा सांस्कृतिक विविधताको विशिष्ट पहिचान बोकेको सिम्ता गाउँपालिकामा जातजाति अनुसार चाडपर्व तथा मेलाहरूमा समेत अनेकतामा एकता देख्न सकिन्छ । विशेषगरी ब्राम्हण/क्षेत्री, आदिवासी जनजाति, दलित तथा अल्पसंख्यक समुदायहरूले सबै चाडपर्वहरू मिलेर मनाउने वा सहयोग गर्ने गरेको अवस्था छ । यहाँ विभिन्न जातीका विशेष चाडहरू, हिन्दु सनातन संस्कृतिका पर्वहरू साथै क्रिसमस समेत धुमधामसँग मनाइने गरिन्छ । दशै, तिहार, तीज, रामनवमी, शिवरात्री, माघे संक्रान्ती, कुशेऔंशी, बौद्धपूर्णिमा, आदि मनाउने गरिन्छ भने परम्परागत संस्कृतिमा मगर जातीका विशेष नाचहरू कौडा घाटु सौरठी भ्याउरे रोदी हुर्रा नाच्ने गरिन्छ ।

फोहोरमैला व्यवस्थापन

यस सिम्ता गाउँपालिकाका घरधुरीहरुले गर्दै गरेको फोहोरमैला व्यवथापनको विवरण वडास्तरीय रुपमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

तालिका ८:फोहोरमैला व्यवस्थापन

वडा नं.	गाड्ने	जलाउने	मल बनाउने	अरुले लैजान्छ	जतासुकै फाल्ने	अन्य	जम्मा
१	२५	२५०	०	१	६७	०	३४३
२	२७२	०	०	०	०	०	२७२
३	५७	२४६	३	०	०	०	३०६
४	३	१०	९७	०	०	०	११०
५	२०९	५	३	५	४९	०	२७१
६	२६४	६१	०	०	१	०	३२६
७	२६३	१८	२४	४	१७	०	३२६
८	१५१	१२९	०	०	४	०	२८४
९	२४९	५	०	०	०	०	२५४
जम्मा	१४९३	७२४	१२७	१०	१३८	०	२४९२
प्रतिशत	६०%	२९%	५%	०%	६%	०%	१००%

खाना पकाउने चुल्हो सम्बन्धी विवरण

यो गाउँपालिकाका ५६२२ घरधुरी मध्ये ७८% अर्थात ४३९६ घरधुरीमा अझै पनि परम्परागत चुल्होको प्रयोग भइरहेकोछ भने१७% अर्थात ९४९ घरधुरीमा सुधारएको चुल्हो प्रयोग भइरहेको छ, हाल जम्मा २७७ घरधुरीमा ग्यासचुल्हो प्रयोग गरिएकोछ ।समग्रतामा यो गाउँपालिकामा प्रयोग हुने चुल्होहरुको वार्डस्तरीयविवरण तल प्रस्तुतगरिएकोछ:

तालिका ९: खाना पकाउने चुल्हो सम्बन्धी विवरण

वार्ड नं.	परम्परागत चुल्हो	सुधारिएको चुल्हो	LP ग्यास चुल्हो	मट्टितेल
१	२९१	४३	२	०
२	५५०	३७	०	०
३	४७५	१२०	८	०
४	४२९	३	०	०
५	४७८	९३	१	०
६	६३८	१०५	२४२	०
७	६७०	२	२२	०
८	५६१	२	१	०
९	१०४	५४४	१	०
जम्मा	**४३९६**	**९४९**	**२७७**	**०**
प्रतिशत	**७८%**	**१७%**	**५%**	**०%**

सिम्ता गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयको संगठन संरचना र दरवन्दी तेरिज

विधमान पदपूर्ति र रिक्तको अवस्था

क्र.सं.	पद	तह	सेवा	समूह	स्वी दरव
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	८ औं	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
२	ईन्जिनियर	७/८औं	ईन्जि.	सिभिल	१
३	अधिकृत	७/८औं	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	१
४	अधिकृत	७/८औं	प्रशासन	लेखा	१
५	अधिकृत	७/८औं	कृषि		१
६	अधिकृत	८/९औं	कृषि	भेटनरी	१
७	अधिकृत	छैठौं	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
८	अधिकृत	छैठौं	स्वास्थ्य	क.न./ज.न.	१
९	आ.ले.प.	५ औं	प्रशासन	लेखा	१
१०	सहायक	५ औं	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	४
११	प्रा.स.	५ औं	कृषि		२
१२	प.स्वा.प्रा.	५ औं	कृषि	भेटनरी	१
१३	प.से.प्रा.	५ औं	कृषि	लापोडेडे	१
१४	कम्प्यूटर अपरेटर	५ औं	विविध		१
१५	लेखा सहायक	५ औं	प्रशासन	लेखा	१
१६	प्रा.स.	५ औं	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	१
१७	हे.अ.	५/६ औं	स्वास्थ्य	हे.ई.	१
१८	सव ईन्जिनियर	५ औं	ईन्जि.	सिभिल	१

१९	अ.स.ई.	चौथों	ईन्जि.	सिभिल	१
२०	स.म.वि.नि.	चौथों	विविध		१
२१	खा.पा.स.टे.	४/५ औं	ईन्जि.	सिभिल/स्यानिटरी	१
२२	ना.प्रा.स.	चौथों	कृषि		१
२३	ना.प.स्वा.प्रा.	चौथों	कृषि	भेटनरी	१
२४	ना.प.से.प्रा.	चौथों	कृषि	लापोडेडे	१
जम्मा					२९

२.२ गाउँपालिकाको मानवीय संशाधन र संगठन

यस गाउँपालिकामा २५ कर्मचारीहरु कार्यरत रहेका छन् जसको दरबन्दी गाउँसभाबाट स्वीकृत भएको देखिन्छ ।यो गाउँपालिकामा कार्यरत कार्मचारीहरुको विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका १०: गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयको दरबन्दीको अवस्था

राजस्वसम्बन्धीकाम गर्नका लागि तल उल्लेखित व्यक्तिहरुलाई समेटि राजस्व परामर्श समिती गठन भइआएको पाइन्छ।

तालिका ११: गाउँपालिकामा राजस्व सम्बन्धी काम गर्ने कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.सं.	नम	पद	जिम्मेवारी
१.	श्री गोमा शर्मा रेग्मी	उपाध्यक्ष सिम्ता गा.पा.	संयोजक
२.	श्री ओम प्रकाश देवकोटा	प्र.प्र.अ., सिम्ता गा.पा.	सदस्य
३.	श्री लाल बहादुर बुढा	कार्यपालिका सदस्य	सदस्य
४.	श्री राधिका वि.क.	कार्यपालिका सदस्य	सदस्य
५.	श्री लक्ष्मी प्रसाद रेग्मी	उद्योग वाणिज्य सङ्घ, सिम्ता	सदस्य
६.	श्री विष्णु नाथ योगी	घरेलु तथा साना उद्योग, सिम्ता	सदस्य
७.	श्री सूर्य बहादुर सिंह	राजस्व प्रमुख, सिम्ता	राजस्व

२.३ गाउँपालिकाको भौतिक सम्पत्ति

राज्य पुनः संरचना पश्चात स्थापना भएको सुर्खेत जिल्लाको दुर्गम क्षेत्रको गाउँपालिका रहेको यो गाउँपालिका स्थापना हुने वित्तिकै कार्यालय भवन राख्न यो गाउँपालिका वडा नं. ४ मा राखिएको भएपनि जनप्रतिनिधिहरू निर्वाचित भएपछि यसको कार्यालय वडा नं. ६ मा राखिएको छ । हाल गाउँपालिकाको आफ्नो भवन निर्माणका लागि Detailed Project Report (DPR)तयार भइसकेको र तत्कालका लागि कार्यालय अरु नै भवनमा संचालित छ । यस गाउँपालिकाको अचल सम्पत्तिको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.३.१ गाउँ/नगरपालिकाको अचल सम्पत्ति विवरण

तालिका १२: गाउँपालिकाको अचल सम्पत्तिकोविवरण

क्र.सं.	सम्पत्ति विवरण	संख्या	स्वामीत्व	कैफियत
१	जग्गा (रोपनी)	१४६	गाउँपालिका	
२	भवन	०		
३	गाडी	४	गाउँपालिका	
४	मोटरसाइकल	१५	गाउँपालिका	

श्रोतः सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेत पार्श्व चित्र ०७५

परिच्छेद - तीन:स्थानीय तहको राजस्व अधिकार तथा आय सम्भाव्यता

यसपरिच्छेदमा गाउँपालिकाकोआन्तरिकआयपरिचालनको सम्भाव्यतालाईउपलब्धकानुनीव्यवस्थाअनुसार शीर्षकगत रुपमा बिस्तृत विश्लेषण गरिएको छ । यसबाट गाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनको विद्यमान अवस्था तथासम्भावनाकोबिस्तृतविश्लेषणभईपहिचानगरिएकोमुद्दाहरूलाई राजस्व सुधारकार्ययोजनाले संवोधन गर्ने विश्वास लिइएको छ ।

३.१ स्थानीय तहको राजस्व अधिकार सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था

नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई निम्नानुसार राजस्व अधिकार प्रदान गरेको छ:

सम्पत्ति करमनोरञ्जन कर सवारी साधन कर घर जग्गा बहाल कर विज्ञापन करव्यवसाय करघर जग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुरप्राकृतिक स्रोतको आयसेवा शुल्क दस्तुरदण्ड जरिवानासङ्घीय कानुन (स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४)अनुसार स्थानीय तहलाई निम्नानुसार आय सङ्कलन गर्ने अधिकार प्रदान गरेको छ :

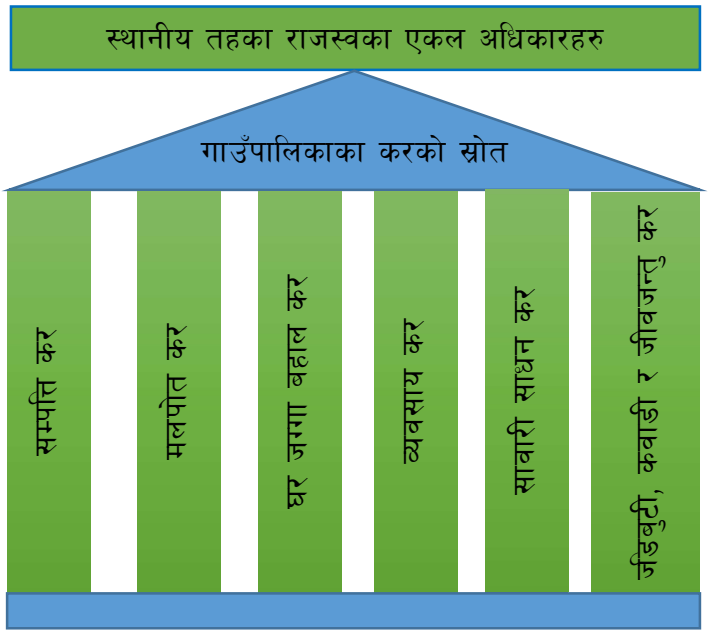

(क) गाउँपालिका वा नगरपालिकाको एकल अधिकार:

कर

सम्पत्ति कर:आफ्नो क्षेत्रभित्रको घर र घरजग्गामा (आर्थिक ऐन २०७५ र केही नेपाल ऐनलाई संसोधन गर्न बनेको ऐन २०७५ बाट संसोधित व्यवस्था)

भूमि कर (मालपोत): सम्पत्ति कर लगाउने भनि तोकिएको घरजग्गावाहेकको अन्य जग्गामा (आर्थिक विधयक २०७५ बाट संसोधित व्यवस्था)

घर जग्गा बहाल कर: कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन,घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर,कारखाना, जग्गा वा पोखरी पूरै वा आंशिक तवरले बहालमा दिएकोमा

व्यवसाय कर: पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोबारको आधारमा

सवारी कर: टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, इरिक्सामा

जडिवुटी, कबाडी र जीवजन्तु करः आफ्नो क्षेत्रभित्र ऊन, खोटो, जडीवुटी, बनकस (खर), कबाडी माल, जीवजन्तुको हाड, सीङ, प्वाँख, छालाको व्यवसायिक उपयोग गरे वापत ।

शुल्क

बहाल बिटौरी शुल्कः आफुले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाट, बजार वा पसल वा सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको उपयोग वापत

पार्किङ शुल्कः आफ्नो क्षेत्रभित्र कुनै सवारीलाई पार्किङ्ग सेवा उपलब्ध गराए वापत ।

सेवा शुल्क

आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका केवलकार, ट्रेकिङ्ग, कायकिङ्ग, बञ्जी जम्प, जीपफ्लायर, प्याराग्लाइडिङ्ग आदि मनोरञ्जन तथा साहसी खेलकुद सम्बन्धी सेवा वाव्यवसायमाआफुले निर्माण, सञ्चालन वा व्यवस्थापन गरेका स्थानीय पुर्वाधार वा उपलब्ध गराएको देहायको सेवामा(खानेपानी, विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, फो हरमैला व्यवस्थापन, सरसफाई, ढल निकास, सडक वत्ति,शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, ब्यायामशाला, पर्यटकीय स्थल,हाटबजार, पशु वधशाला, शवदाह गृह, धोविघाट, सडक, बसपार्क, पुल आदि)अचल सम्पत्ति वा अन्य कुनै विषयको मूल्याङ्कन सेवा शुल्कसिफारिस सम्बन्धी लिईने कर

दस्तुर

- दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुरः
  - एफएम रेडियो सञ्चालन, घ वर्गको निर्माण इजाजत पत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म, सहकारी, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम, ट्युसन, कोचिङ, औषधि पसल, प्लटिङ्ग
  - ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग
- नक्सा पास दस्तुर
- पंजिकरण व्यवस्थापन दस्तुर
- वडा मार्फत् गरिने सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर

बिक्री गर्न सक्ने (केही नेपाल ऐनलाई संसोधन गर्न बनेको ऐन२०७५ वाट संसोधित व्यवस्था)

- गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र वातावरणीयप्रभाव मूल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वाताबरणीय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा एबम् माटोजन्य बस्तुको बिक्री गर्न सक्ने ।
- गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक तथा ऐलानी जग्गामा रहेको काठ दाउरा, जराजुरी, दहत्तर बहत्तर आदिको बिक्री गर्न सक्ने ।

- यस्तो बिक्रीबाट प्राप्त रकम गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने ।

(ख) सामुदायिकवनबाटआय प्राप्तगर्ने(केहीनेपालऐनलाईसंसोधनगर्नबनेकोऐन२०७५ वाटसंसोधित व्यवस्था)

- सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार बिक्री तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो वार्षिक कार्ययोजना बनाई गाउँपालिका तथा नगरपालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने ।
- वन पैदावारको बिक्री वापत प्राप्त हुने रकमको दश प्रतिशत रकम सम्बन्धित गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने ।

(ग) प्रदेश तथा सङ्घीय कानुन अनुसार प्राप्त हुने (दफा ११ (४)) :

- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- खनिज पदार्थको उत्खनन रोयल्टी
- सामुदायिक वनको सञ्चालनव्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी
- पानी घट्ट, कुलो पैनी जस्ता सेवाबाट प्राप्त रोयल्टी
- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- खनिज पदार्थको उत्खनन रोयल्टी
- सामुदायिक वनको संच ालन व्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी
- पानी घट्ट, कुलो पैनी जस्ता सेवाबाट रोयल्टी
- खानेपानी महसुल
- स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिंचाई सेवा शुल्क
- स्थानीय स्तरमा जडिवुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार उत्पादन, सङ्कलन, प्रसोधन र बजारव्यवस्थापन
- जनरल अस्पताल, नर्सिङ्ग होम, निदान केन्द्र र स्वास्थ्य संस्थाको दर्ता, सञ्चालन अनुमति
- स्थानीय सार्वजनिक यातायातको रुट अनुमति, नवीकरण
- इन्टरनेट सेवा, टेलीसेन्टर, केवल, तारविहिन टेलिभिजन प्रसारण अनुमति, नवीकरण
- स्थानीय तहका पत्रपत्रिकाको दर्ता

सङ्घीयकानुन(अन्तरसरकारीवित्तव्यवस्थापनऐन,२०७४)अनुसारस्थानीयतहलाई निम्नअनुसारवित्तीय अधिकार प्रदान गरेको छ :

(क) एकल कर प्रशासन सम्बन्धीव्यवस्था (आर्थिक ऐन २०७५ वाट संसोधित व्यवस्था)

(क) सवारी साधन करको दर प्रदेशले लगाउने र उठाउने । तर टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतिय रिक्सामा सवारी साधन करको दर गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लगाउने र उठाउने

(ख) घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्कको दर प्रदेशले लगाउने र गाउँपालिका वा नगरपालिकाले उठाउने ।

(ग) मनोरञ्जन करको दर प्रदेशले लगाउने र गाउँपालिका वा नगरपालिकाले उठाउने

(घ) विज्ञापन करको दर गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लगाउने र उठाउने

(ख), (ग) र (घ) बमोजिमकोकरवाट उठेकोरकममध्ये ६० प्रतिशत रकम गाउँपालिका वा नगरपालिकाको संचित कोषमा जम्मा गरी ४० प्रतिशत रकम मासिक रुपमा प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने ।

(ङ) प्रदेशले सवारी साधन कर करबाट उठेको रकम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने।

- प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम ६० प्रतिशत रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँड गरिने
- आयोगले निर्धारण गरेको निर्धाण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रदेशसरकारले स्थानीय तहलाई वाँडफाँड गर्ने
- प्रदेशले मासिक रुपमा सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने

(ख) राजस्व वाँडफाँड

- नेपाल सरकारले सङ्कलन गरको मुल्य अभिवृद्धि कर र अन्तः शुल्कबाट सङ्कलन भएको रकमको १ ५ प्रतिशत स्थानीय बिभाज्य कोषमा जम्मा हुने
  - आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम बाँडफाँड हुने
  - स्थानीय सञ्चित कोषमा मासिक रुपमा प्राप्त हुने
- प्राकृतिक श्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टिको बाँडफाँड आयोगको सिफारिशमा प्राकृतिक श्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने स्थानीय तहलाई २५ प्रतिशत
  - प्राकृतिक श्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टि वार्षिक रुपमा प्राप्त हुन

(ग) प्रदेश तथा सङ्घीय कानुन अनुसार प्राप्त हुने (दफा ११ (४)) :

- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- खनिज पदार्थको उत्खनन रोयल्टी
- सामुदायिक वनको सञ्चालनव्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी
- पानी घट्ट, कुलो पैनी जस्ता सेवाबाट प्राप्त रोयल्टी

- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- खनिज पदार्थको उत्खनन रोयल्टी
- सामुदायिक वनको सञ्चालनव्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी
- पानी घट्ट, कुलो पैनी जस्ता सेवाबाट रोयल्टी
- खानेपानी महसुल
- स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिंचाई सेवा शुल्क
- स्थानीय स्तरमा जडिवुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार उत्पादन, सङ्कलन, प्रसोधन र बजारव्यवस्थापन
- जनरल अस्पताल, नर्सिङ्ग होम, निदान केन्द्र र स्वास्थ्य संस्थाको दर्ता, सञ्चालन अनुमति
- स्थानीय सार्वजनिक यातायातको रुट अनुमति, नवीकरण
- इन्टरनेट सेवा, टेलीसेन्टर, केवल, तारविहिन टेलिभिजन प्रसारण अनुमति, नवीकरण
- स्थानीय तहका पत्रपत्रिकाको दर्ता

सङ्घीयकानुन(अन्तरसरकारीवित्तव्यवस्थापनऐन,२०७४)अनुसारस्थानीयतहलाई निम्नअनुसारवित्तीय अधिकार प्रदान गरेको छ :

(क) एकल कर प्रशासन सम्बन्धीव्यवस्था (आर्थिक ऐन २०७५ वाट संसोधित व्यवस्था)

(क) सवारी साधन करको दर प्रदेशले लगाउने र उठाउने । तर टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतिय रिक्सामा सवारी साधन करको दर गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लगाउने र उठाउने

(ख) घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्कको दर प्रदेशले लगाउने र गाउँपालिका वा नगरपालिकाले उठाउने ।

(ग) मनोरञ्जन करको दर प्रदेशले लगाउने र गाउँपालिका वा नगरपालिकाले उठाउने

(घ) विज्ञापन करको दर गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लगाउने र उठाउने

(ख), (ग) र (घ) बमोजिमकोकरबाट उठेकोरकममध्ये ६० प्रतिशत रकम गाउँपालिका वा नगरपालिकाको संचित कोषमा जम्मा गरी ४० प्रतिशत रकम मासिक रुपमा प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने ।

(ङ) प्रदेशले सवारी साधन कर करबाट उठेको रकम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने ।

- ❖ प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम ६० प्रतिशत रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँड गरिने
- ❖ आयोगले निर्धारण गरेको निर्धाण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई बाँडफाँड गर्ने

❖ प्रदेशले मासिक रुपमा सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने

(ख) राजस्वबाँडफाँड

नेपाल सरकारले सङ्कलन गरको मुल्य अभिवृद्धि कर र अन्तशुल्कबाट सङ्कलन भएको रकमको १५ प्रतिशत स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने

❖ आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम बाँडफाँड हुने

❖ स्थानीय सञ्चित कोषमा मासिक रुपमा प्राप्त हुने

प्राकृतिक श्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टिको बाँडफाँड आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक श्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने स्थानीय तहलाई २५ प्रतिशत

❖ प्राकृतिक श्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीवार्षिक रुपमा प्राप्त हुने

(ग) अनुदान

बित्तीय समानीकरण अनुदानः खर्चको आवस्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा सङ्घ र प्रदेशबाट प्राप्त

- सशर्त अनुदानः कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न आयोगले तोकेको आधारमा सङ्घ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने
- समपूरक अनुदान : पूर्वाधार बिकास सम्बन्धी कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न योजनाको कुल लागतको अनुपातका आधारमा सङ्घ र प्रदेशबाट प्राप्त हुनेबिशेष अनुदानः कुनै खास उदेश्य र योजनाको लागि सङ्घ र प्रदेशबाटप्राप्त हुने

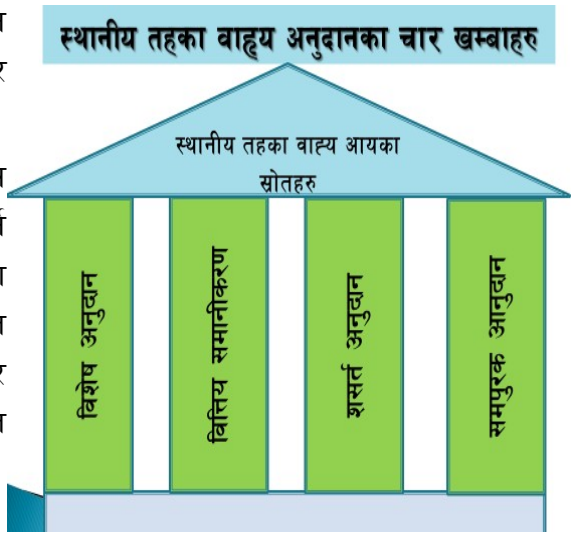

(घ) बैदेशिक सहायता तथा आन्तरिक ऋण

- नेपाल सरकारको पूर्वस्वीकृति लिएरमात्र बैदेशिक अनुदान वा सहयोग लिन वा बैदेशिक अनुदान वा सहयोगमा योजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न गराउन सक्ने
- नेपाल सरकारकोसहमति लिएरमात्र वित्त आयोगले सिफारिस गरेको सिमा भित्र आन्तरिक ऋण लिन सक्ने
- नेपाल सरकारसँगमनासिब कार्यकालागि ऋण लिन सक्ने

उपरोक्त व्यवस्थाहरूले स्थानीय तहलाई प्राप्त हुन सक्ने आयका स्रोतहरूलाई ब्याख्या गरेको छ । स्थानीय तहले कानुन बमोजिम बाहेक आफ्नो अधिकार क्षेत्रमा कुनै कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिन नपाउने व्यवस्था हुनुका साथै निम्न अनुसारका थप व्यवस्थाहरू रहेका छन् ।

- कर लगाउँदा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, बस्तु तथा सेवाको ओसार पसार, पूँजी तथा श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई प्रतिकुल असर नहुने गरी लगाउनु पर्ने (संवैधानिक व्यवस्था)
- कर नलाग्ने: कुटनीतिक नियोग, कुटनितिज्ञ, बैदेशिक ऋण वा सहायतावाट सञ्चालित परियोजनाबाट हुने पैठारी, सामुहिक वा संयुक्त आवासको विकृ नभएको स्टक, सामुहिक आवासको सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र
- सेवा शुल्क असुली कार्य आफै वा व्यवस्थापन करार वा सार्वजनिक निजी साझेदारीवाट गर्न सक्ने

राजस्व परिचालन चक्र र प्रक्रिया तलको चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ (चित्र ३.१)

चित्र ३: राजस्व परिचालन चक्र र प्रक्रिया

३.२ गाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था

कानुनी अधिकारको आधारमा गाउँपालिकाका सम्भाव्य आय शीर्षकहरूको परिचालनका अवस्था विश्लेषण गरिएको छ । यस अन्तर्गत गाउँपालिकामा सम्भावना भएका आय शीर्षकहरूको सम्भाव्यता, सङ्कलनको अवस्था तथा दरको निर्धारणको अवस्थालाई पहिचान गरिएको छ ।

तालिका १३: गाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था

क्र.सं.	आयका प्रकार	सम्भावनाको विवरण (छ/छैन)	दर निर्धारणको अवस्था भएको/नभएको	सङ्कलन भएको/नभएको
क.	**कर तर्फ**			
	भूमि कर (मालपोत)	छ	छ	भएको
	सम्पत्ति कर	छ	छ	नभएको
	सवारी कर (टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, इरिक्सा)	छ	छ	नभएको
	घर जग्गा बहाल कर	छ	छ	भएको
	व्यवसाय कर	छ	छ	भएको
	जडिवुटी, कबाडी र जिवजन्तु कर	छ	छ	नभएको
	विज्ञापन कर	छ	छ	नभएको
	मनोरन्जन कर	छ	छ	नभएको
ख.	**अन्य राजस्व**			
	स्लेट, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तुको बिक्री	छ	छ	भएको
	काठ, दाउरा, जाराजुरी, दहत्तर, बहत्तर बिक्री	छ	छ	नभएको
	वन पैदावर (सामुदायिक वनको) बिक्री वापतको आय	छ	छ	नभएको
	नक्सापास दस्तुर	छ	छ	भएको
	व्यक्तिगत घटना दर्ता बिलम्ब शुल्क	छ	छ	भएको
	बहाल बिटौरी शुल्क	छ	छ	नभएको
	पार्किङ्ग शुल्क	छ	छ	नभएको
	अस्पताल सञ्चालन	छ	छ	नभएको
	फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क	छ	छैन	नभएको
	स्थानीय खानेपानी महसुल	छ	छ	नभएको
	स्थानीय विद्युत महसुल	छैन	छैन	नभएको
	केवलकार, टेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, वन्जीजम्प,जीपप्लायर, प्यारागलाईडिङ्ग आदि मनोरञ्जन तथा साहसी खेलकुद सम्बन्धी सेवा तथा व्यवसायमा सेवाशुल्क	छ	छैन	नभएको
	निर्माण, सञ्चालन र व्यवस्थापन गरेका स्थानीय पुर्वाधार तथा सेवामा सेवाशुल्क (खानेपानी, विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, ढल निकास, सडक वत्ति, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, व्यायामशाला, पर्यटकिय स्थल, हाटबजार,	छ	छैन	नभएको

क्र.सं.	आयका प्रकार	सम्भावनाको विवरण (छ/छैन)	दर निर्धारणको अवस्था भएको/नभएको	सङ्कलन भएको/नभएको
	पशु वधशाला, शवदाह गृह, घोविधाट, सडक, बसपार्क, पुलआदि			
	मूल्याङ्कन सेवा शुल्क	छ	छ	भएको
	दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर (एफएम रेडियो सञ्चालन, घ वर्गको निर्माण इजाजतपत्र,विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म आदि)	छ	छ	भएको
	ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, नुन, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग शुल्क	छ	छ	भएको
	वडा मार्फत गरिने सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर	छ	छ	भएको
	दण्ड जरिवाना	छ	छ	भएको

उल्लेखित तालिकामा गाउँपालिकाका करतर्फ ८ शीर्षक र गैरकरतर्फ १८ शीर्षकमा आन्तरिक आयको विद्यमान अवस्था विश्लेषण गरिएको छ । यस तालिकाअनुसार गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्र अन्तर्गतका सात किसिमका करमध्ये गाउँपालिकाकोअध्ययनतथाअवलोकनभ्रमण,कर्मचारीतथापदाधिकारीहरुसँगकोछलफलर गाउँपालिकाका दस्तावेजहरुको अध्ययनका आधारमा हाल सबै किसिमका करहरु सङ्कलनको सम्भावना रहेको देखिन्छ। सामुदायिकवनकोवन पैदावार बिक्रीबाट प्राप्त हुने रकम यो कार्ययोजना तर्जुमाका दौरानमा केही नेपाल ऐन संशोधनमार्फत् थप भएको हुँदा निम्न परिच्छेदहरुमा यसको सम्भावना प्रारम्भिक रुपमा आँकलन गरिएको छ । गाउँपालिकाले सम्पत्ति कर रमालपोतको दर निर्धारण गरेको रसङ्कलन गरिआएको अवस्था छ ।

गैरकरतर्फका राजस्वका १८ शीर्षक मध्ये १७ शीर्षकमा राजस्वसङ्कलनको सम्भावना रहेको भए पनि हाल ८ किसिमका शीर्षकबाट मात्र कर सङ्कलन भइरहेको र १४ वटा शीर्षकमा दर निर्धारण भएको देखिन्छ । गैरकरतर्फ वन पैदावर (सामुदायिक वनको) बिक्री वापतको आय को पनि राम्रो सम्भावना रहेको छ र दर निर्धारण पनि भएको छ तर शुल्क उठ्न सकेको छैन । यस कार्ययोजना अवधिमा विभिन्न गैरकरहरु उठ्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ जुन उपरोक्त तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

३.३ आन्तरिक स्रोत तर्फका राजस्वसङ्कलनको प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना विश्लेषण

३.३.१ कर राजस्व

क. सम्पत्ति कर

हालको अवस्था:चालु आ.व.२०७८/०७९ सम्म गाउँपालिकाले मालपोत कर मात्र सङ्कलनगरिरहेको तर सम्पत्ति कर सङ्कलन नभएको देखिन्छ । नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०७५

अनुसारस्थानीयतहले आफ्नो तहभित्र रहेका घरहरुले चर्चेको क्षेत्रभित्र सम्पत्ति कर र त्यसबाहेकको जमिनमा मालपोत लगाउन पाउने व्यवस्था गरेको सन्दर्भमा सङ्घीय कानुनसँग तादात्म्य हुने गरी गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन बनाउनु पर्ने भएको छ ।चालु आ.व.२०७८/०७९ को लागि प्रति हजारमा रु २ सम्पत्ति कर तोकेपनी फाल्गुन मसान्त सम्म यस गा.पा.ले सम्पत्ति कर वापत कुनै पनि रकम असुल गरेको देखिदैन ।

सम्भाव्यता: यस गाउँपालिकाले हालै २०७५ तयार गरेको सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेत पार्श्वचित्र अनुसार कुल ५६२२ घरधुरी रहेको तथ्यांक उपलब्ध छ ।

सम्भाव्य सम्पत्ति करको सन्दर्भमा करदाताबाट सम्पत्ति कर स्वरुप वार्षिक सङ्कलन हुन सक्ने सम्भावना तल दिईएको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विद्यमान कानुनी व्यवस्था अनुसार घर तथा घरले चर्चेको जग्गा र अधिकतम सो जग्गा बराबरको थप जग्गामा मात्र सम्पत्ति कर लाग्ने व्यवस्था रहेको हुँदा कुल ५६२२ घरधुरीलाई नै कुल सम्पत्ति करदाता संख्या कायम गरिएको छ । तसर्थ गाउँपालिका पार्श्वचित्रमा उल्लेख भए वमोजिम कुल घरधुरीका स्वामीत्वमा भएका घरहरुलाई घरहरूलाई कच्ची र फुस/खरले छाएका घर, टायल/टिनको छानो भएका घर, ढुगांले छाएका घर, र ढलान गरेको घर र अन्य गरी ५ समूहमा विभाजन गरी यी पाँच किसिमका घरधुरीलाई तल उल्लेखित दरमा कर निर्धारण गर्नु उपयुक्त हुने प्रस्ताव गरिएको छ । यसअनुसार हुन आउने सम्पत्ति करको गणना निम्नअनुसार रहेको छ :

तालिका १४:सम्भाव्य सम्पत्ति करदाता तथा सम्पत्ति कर

करदाता सम्बन्धी विवरण	करदाताको संख्या	औषत मूल्याङ्कन	करको औसत दर (प्रस्तावित)	सम्भाव्य कुल आय रु.
कच्ची र फुस/खरले छाएको घर भएका करदाता	७८०	५००००	१००	७८०००
टायल/टिनको छानोको घर भएका	३८६५	१७५०००	३५०	१३५२७५०
ढुगांले छाएका घर भएका करदाता	७५५	२२५०००	४५०	३३९७५०
ढलान गरेको घर भएका करदाता	१२२	४०००००	८००	९७६००
अन्य घर भएका करदाता	१००	४००००	८०	८०००
			जम्मा	**१८७६१००**

श्रोत: सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेत पार्श्व चित्र

सुधारका पक्षहरू: सम्पत्ति करको सम्भावना भए पनि यो गाउँपालिकाले यो कर सङ्कलनको अभ्यास सुरु गरेको पाइँदैन।

यसमागाउँपालिकालेकुनकरकसरीलिनेभन्नेविषयमास्पष्टहुनजरुरीदेखिन्छ। यदिआगामी वर्षदेखि सम्पत्ति कर शुरु गर्ने योजना भएमा त्यसको सुरुवात तत्कालै गर्नुपर्ने देखिन्छ।

सम्पत्ति करमा सुधारका लागि के-के गर्न सकिन्छ भनी गाउँपालिका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुबीच बृहत् छलफल गरिएको थियो । सम्पत्ति करका सम्बन्धमा सुधारका विषयहरु निम्नअनुसार रहेका छन्:

- सम्पत्ति कर सङ्कलन प्रक्रिया तथा सम्पत्ति कर व्यवस्थापन कार्यविधि तर्जुमा गर्ने
- वडागत रुपमा कर सचेतना अभियान सञ्चालन गर्ने
- न्यूनतम शुल्कबाट सम्पत्ति कर सुरु गरी बढीभन्दा बढी करदातालाई करको दायरामा ल्याउने
- सम्पत्तिको स्वयंघोषणाको सूचना दिई करदाता विवरण दर्ता गर्ने
- सम्पत्ति कर सञ्चालन सफ्टवेयर निर्माण गर्ने
- वडा कार्यालयसहित गाउँपालिकाका कर्मचारीका लागि क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने

ख. मालपोत (भूमि) कर

हालको अवस्थाः यस गाउँपालिकाले चालु आ.व.मा मालपोत कर सङ्कलन गरिरहेको छ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका जग्गाहरुलाई सडकको पहुँचको आधारमा वर्गीकरण गरी मूल्याङ्कन रकम तय गरेको छ । सोही मूल्याङ्कनका आधारमा जग्गाको मुल्य गणना गरी प्रति रोपनी रु५०, ४० र २० का दरले मालपोत रकम सङ्कलन गरिरहेको छ । आ.व. २०७७/७८ मा कुल रु. २५ लाख ८६ हजार ५ सय बाईस रुपैया ५० पैसा मालपोत असुल भएको देखिन्छ भने चालू आ.व.को फाल्गुन मसान्तसम्म २ लाख ६८ हजार ६ सय २ रुपैया ०४ पैसा मालपोत सङ्कलन भएको देखिन्छ ।

सम्भाव्यताः

हालैको नेपाल ऐन संशोधनअनुसार स्थानीय तहले आफ्नो तहभित्र रहेका घरहरुले चर्चेको क्षेत्रभित्र सम्पत्ति कर र त्यसबाहेककोजमिनमामालपोतलगाउनपाउनेव्यवस्थागरेकोछ। गाउँपालिकालेहालविगतवर्षहरुको प्रचलितदररेटकाआधारमाभूमिकर/मालपोतसङ्कलनगरिरहेकोहुँदाभूमिकोउत्पादकत्व,मुल्यतथासमग्र विद्यमानसम्भावना,स्थानीय बासिन्दाकोकरतिर्नसक्नेक्षमता,सडकलगायतकापूर्वाधारविकासकोअवस्था जस्ता विविध पक्षहरुको विश्लेषणमा आधारित रही भूमिको वर्गीकरण गरी सो आधारमा भूमिकर निर्धारण गर्नुपर्ने देखिन्छ ।यसबाटभूमिअनुसारकोवैज्ञानिकढंगबाटकरनिर्धारणभईगाउँपालिकातथानागरिकदुवैपक्ष लाभान्वित हुन सक्ने देखिन्छ ।

गाउँपालिकाले हालै तयार गरेको सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेत पार्श्व चित्र अनुसार गाउँपालिकामा ७७१२ हेक्टर वा १५१५४० रोपनी जमिन कृषि क्षेत्र रहेको छ । यसलाई आधार मान्दा प्रति रोपनी मालपोत कर रु. २२ का दरले गणना गर्दा गाउँपालिकाले आगामी आ.व.मा मालपोत वापत कुल रु. ३३ लाख ३३ हजार ८ सय ९८सङ्कलन गर्न सक्ने देखिन्छ ।

सुधारका पक्षहरू:

गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारी बीचको छलफलबाट भूमि करमा सुधारका लागि निम्न अनुसार कार्यहरु गर्न सुझाइएको छ:

- सडक तथा अन्य प्रमुख पूर्वाधारको विकास तथा जमिनको उपयोगको आधारमा भूमिको मूल्याङ्कन र वर्गीकरण गरी मालपोतको दर निर्धारण दर निर्धारण भएकाले सोहि बमोजिम करसङ्कलन गर्ने ।
- भूमिकर सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा गरी कर सङ्कलन गर्ने
- सडकहरुको नक्साङ्कन, नामाकरण र लगत कट्टाको व्यवस्था गर्ने
- सो करमा दर्ता भएका करदाताको विवरणहरू व्यवस्थित रुपमा अभिलेखीकरण गर्ने ।
- जम्मा भएको मालपोत कर सम्बन्धित शीर्षकमा आय दाखिला गर्ने ।

ग. घरजग्गा बहाल कर

हालको अवस्था: गाउँपालिकाले आर्थिक ऐनमा घर बहाल कर सम्बन्धी व्यवस्था उल्लेख गरिएको छैन । केही संस्थाहरुले स्वस्फूर्त रुपमा बहाल कर तिरेको हुँदा घरजग्गा बहाल करवापत चालु आ.व.को फाल्गुन मसान्तसम्म रु. १९,६५४.०० रुपैया यस शीर्षकमा सङ्कलन भएको देखिन्छ । यद्यपि गाउँपालिकाले घरजग्गा बहाल कर सङ्कलनका लागि विशेष प्रयास गरी प्रभावकारी रुपमा यो कर सङ्कलन गर्न सकेको छैन । गत आ.व. २०७७।०७८ मा यस गाउँपालिकाले घर बहाल कर रु. २,९७,६६०.०० रुपैया सङ्कलन गरेको थियो ।

सम्भावना:

सङ्कलन गरिएको तथ्याङ्क अनुसार यस गाउँपालिका क्षेत्रमा बैंक तथा सहकारी संस्थाहरु ५, अन्य व्यवसायहरु २०, घरायसी प्रयोजनमा बस्नेहरु ७५ र सरकारी तथा गैरसरकारी अन्य सङ्घसंस्थाहरु८४ रहेको अनुमान छ । यस तथ्याङ्कका आधारमा घर बहालमा बस्नेको संख्या र सम्भावित घर बहाल कर निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । नजिकैका गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनअनुसार १० प्रतिशतका दरले घरबहाल कर सङ्कलन गर्दा वार्षिक कुल रु. १० लाख ६४ हजार ४०० घरबहाल उठ्न सक्ने सम्भाव्यता पेश गरिएको छ ।

तालिका १५: घरजग्गा बहाल करको सम्भाव्यता विवरण

क्र.सं.	प्रयोजनका आधारमा बहालमा बस्ने	बहालमा बस्ने अनुमानित संख्या	मासिक औसत भाढा रकम	वार्षिक भाडा रकम	घरब हाल कर
		क	ख	ग	घ
			अनुमानित	क x ख x १२	ग को १०%
१	बैंक	१	१०००००	१२०००००	१२०००
२	सहकारी	४	५०००	२४०००००	२४०००
३	अन्य व्यवसायहरु	२०	२०००	१३२०००००	१३२०००
४	घरायसी प्रयोजनमा बस्नेहरु	७५	१०००	९०००००	९००००
५	सरकारी तथा गैरसरकारी अन्य सङ्घसंस्थाहरु	८४	८०००	८०६४०००	८०६४००
				जम्मा	१०६४४००

श्रोतः सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेत पार्श्व चित्र

सुधारका पक्षहरूः

- घरजग्गा बहालसम्बन्धी लगत विवरण सङ्कलन गरी वार्षिक रुपमा अद्यावधिक गर्ने ।
- घरजग्गा बहाल कर व्यवस्थापन कार्यविधि तर्जुमा गर्ने
- घरजग्गा बहाल रकम मूल्याङ्कन गर्न संरचनाको प्रकार र स्थानको आधारमा प्रति वर्गफिटको दरलगायतका विधिसम्बन्धमा अध्ययन गरी बहालमुल्य निर्धारण गर्ने र सो बमोजिम बहाल रकम निर्धारण गरी कर सङ्कलन गर्ने ।
- वार्षिक रुपमा घरजग्गा बहाल करको दर पुनरावलोकन गर्ने ।

घ. व्यवसाय कर

हालको अवस्थाः सिम्ता गाउँपालिकाले चालु आ.व.को आर्थिक ऐनमा आफ्नो क्षेत्रमा सञ्चालित व्यवसायहरुलाई होटल, रेष्टुरेण्ट एण्ड बार, स्टेशनरी तथा पुस्तक पसल लगायत विभिन्न ३७ किसिममा वर्गीकरण गरी वार्षिक व्यवसाय करको दर निर्धारण गरेको छ । व्यवसाय कर न्यूनतम रु. ११० (तरकारी तथा फलफुल खुद्रा पसलका लागि) र अधिकत रु. २२००० (नेपाल सरकारबाट इजाजत प्राप्त क वर्गको ठेकेदार) तोकिएको छ ।

वि.स. २०७८-११-२७ मा बसेको कार्यपालिका बैठकबाट करको दर सामान्य भएकाले सोको परिमार्जन गर्नुपर्ने धारणा व्यक्त गरेकाले गाउँपालिकाले बिभिन्न निकायसँगको छलफल र सुझाव अनुसार गाउँपालिकाले आगामी आ.व.को लागि व्यवसाय करको दर निर्धारण गरेको थियो । व्यवसाय कर वापत गाउँपालिकाले गत आर्थिक वर्षमा रु. ३ लाख २९ हजार १५० असुल गरेको थियो । चालु आ.व.को फाल्गुन मसान्तसम्म यस गाउँपालिकामासोवापत जम्मा ७ हजार ९०० सङ्कलन भएको तथ्याङ्क उपलब्ध छ ।

सम्भावना: यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका व्यवसायहरुको किसिमअनुसारका ३४० व्यवसायहरु रहेका छन्। उक्त व्यवसायहरु निम्नअनुसार वर्गीकरण गरी गाउँपालिकाले सङ्कलन गर्न सक्ने सम्भावित आय समेत आँकलन गरिएको छ:

क्र.सं.	सञ्चालनमा रहेका व्यापार व्यवसायको विवरण	साना लगानी (संख्या)	करको दर	कुल	ठुला लगानी (संख्या)	करको दर	कुल	जम्मा कुल रकम
१.	उद्योगिक कारखाना तथा उद्योग हरु	९	५५०	४९५०				४९५०
२	वित्तीय संस्था (बैक, विकास बैक, सहकारी, विमा आदि)	४	५५०	२२००	१	५५००	५५००	७७००
३	ब्यापारिक भवन, मल, निजी अस्पताल, संस्थागत कलेज विद्यालय	५	२२००	११०००				११०००
४.	डिलर तथा थोक विक्रेता							
५.	अन्य व्यवसायहरु	३२१	१२५०	४०१२५०				४०१२५०
			कुल	**४१९४००**			**५५००**	**४२४९००**

सुधारका पक्षहरू: गाउँपालिकाको व्यवसाय कर सङ्कलनमा सुधार ल्याउनका लागि निम्न कार्यहरू गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

- गाउँपालिकामा भएका सबै व्यवसायको लगत अध्यावधिक गर्ने
- ऐनले व्यवस्था गरेअनुसारका सबै व्यवसायलाई गा.पा. मा दर्ता गराउने तथा गाउँपालिका क्षेत्रमा व्यवसाय गर्नको लागि गाउँपालिका कार्यपालिकावाट व्यवसाय सञ्चालन इजाजत लिनुपर्ने व्यवस्था अनिवार्य गर्ने ।
- एकै प्रकारको व्यवसायलाई व्यवसायमा भएको लगानी तथा कारोवारको आधारमा ठूला, मझौला र साना (क, ख, ग) वर्गमा वर्गीकरण गरी करको दरमा परिमार्जन गर्ने ।
- लगानी र आर्थिक कारोवारको आधारमा दर्ता शुल्क र वार्षिक कर निर्धारण गर्ने
- बजार अनुगमन गर्ने, यसका लागि राजस्व परामर्श समितिलाई बढी सक्रिय बनाउने
- कर अभियान सञ्चालन गरी कर सचेतना अभिवृद्धि गर्ने साथसाथै यससम्बन्धमा नागरिकका गुनासो सुनुवाइ गरी जायज गुनासो सम्बोधनको व्यवस्था गर्ने
- कर प्रशासनमा दण्ड र पुरस्कारलाई नियमित प्रक्रियाका रुपमा स्थापित गर्ने । जस्तै- अधिकतम कर तिर्ने उपभोक्तालाई पुरस्कृत गर्ने । करको दायरामा नआउनेलाई जरिवानाको व्यवस्था पर्ने ।
- प्रभावकारी रुपमा व्यवसाय कर सङ्कलनका लागि आन्तरिक राजस्वकार्यालय, घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय तथा उद्योग वाणिज्य सङ्घ आदि कार्यालयहरूसँग आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने । जस्तै आन्तरिक राजस्व कार्यालयले व्यवसाय सञ्चालनका

लागि VAT तथा PANदर्ता एवं नवीकरण गर्दा स्थानीय तहको व्यवसाय कर चुक्ता अनिवार्य गरिदिएमा कर सङ्कलन प्रभावकारी हुनेछ ।

ङ. जडीवुटी, कबाडी, जीवजन्तु कर

हालको अवस्थाः गाउँपालिकामा जडिबुटी, कबाडी तथा जीवजन्तु करको सम्भावना रहेको र निकासी दर समेत निर्धारण गरीएको छ तर हाल यस गाउँपालिकाबाट जडीवुटी, कबाडी, जीवजन्तुबाट कुनै पनि कर उठाएको देखिदैन ।

सम्भावनाः गाउँपालिकाले हालै २०७५ तयार गरेको पार्श्व चित्र अनुसार गाउँपालिकमा ३६ किसिमका ज्ञ. जडीवुटी उत्पादन भएको देखिन्छ अतः यसको कर सङ्कलन गर्न सकिने आँकलन गरिएको छ । सिम्ता गाउँपालिकाको कार्यपालिका बैठकको निर्णय बमोजिम जडिवुटी कर निर्धारण गरेको छ र त्यस अनुसार जडीवुटी र कबाडी निकाशी शुल्क न्यूनतम प्रति के.जी. रु २.२० राख्दा तल प्रस्तुत तालिका बमोजिम कर असुल गर्न सक्ने सम्भावना रहेको छ ।

तालिका १६:जडिबुटी, कवाडी, जीवजन्तु कर

जडिवुटी	उत्पादन / निकाशी के.जी.	करको औषत दर (प्रस्तावित) प्रती के. जी.	संभावित राजस्व (रू. मा)
जडिवुटी	३६०००	२.२०	७९२००.००
कबाडी	१००००	२.२०	२२०००.००
		जम्मा	**१०१२००.००**

माथिकोतालिकाको आधारमाविश्लेषण गर्दाजडीवुटी, कबाडी, जीवजन्तु कर असुली गर्दा रु. १,०१,२००सङ्कलन हुने सम्भावना देखिन्छ ।यसैगरी जडिवुटी तथा कबाडीको वर्गिकरण गरी निकाशी गरेमा यो राजस्वरकम अझै बढ्न सक्ने देखिन्छ।

सुधारका पक्षहरूः

कबाडी, जडिवुटी र जीवजन्तु कर सङ्कलनमा सुधार ल्याउनका लागि निम्न कार्यहरू गर्न आवश्यक देखिन्छः

- कबाडी, जडिवुटी र जीवजन्तु करको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने
- सम्भाव्यता अध्ययनको प्रतिवेदनका आधारमा कार्यान्वयनलाई अघि बढाउन करको आधार, दायरा, मूल्याङ्कन, दर निर्धारण कार्यशाला आयोजना गरी छलफल तथा अन्तरक्रिया गर्ने र करको दर, दायरा तथा सङ्कलन कार्यविधि स्थापित गर्ने
- अध्ययन तथा उत्पादन क्षेत्र निर्धारण पहिचान गर्ने
- जडिवुटी, कबाडी र जीवजन्तु सम्बन्धी करका लागि छुट्टै खातापाता छुट्याइ आम्दानी बाँध्ने
- यस सम्बन्धी व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्न सहयोग गर्ने

- छिमेकी स्थानीय तहहरुसँग समन्वय गरी करमा एकरुपता ल्याउने
- जडीवुटी, कबाडी तथा जीवजन्तुको व्यवसायिक रुपमा कारोवार गर्नेलाई इजाजत प्रदान गरी कारोवारको आधारमा कर सङ्कलन गर्ने ।

च. साना सवारी कर

हालको अवस्था:वर्तमान कानुनले गाउँपालिकालाई टाँगा, रिक्सा, अटो रिक्सा, ईरिक्साको दर्ता तथा नवीकरण तथा सवारी कर गर्ने अधिकार प्रदान गरेको छ तर गाउँपालिकाले आर्थिक ऐनमा दर्ता तथा नवीकरको दर निर्धारण गरेको छैन । हालसम्म गाउँपालिकाले यो शीर्षकबाट कुनै रकम असुल गरेको छैन । गाउँपालिका क्षेत्रमा १३ वटा अटो रिक्सा, ईरिक्सालगायतका साना सवारी साधन सञ्चालन भएका छन् ।

सम्भावना: गाउँपालिकाका विभिन्न क्षेत्रहरुमा अटो रिक्सा, ईरिक्साले यातायातको सहज माध्यमको रुपमा सेवा प्रदान गर्दै आएको देखिन्छ, हाल १३ वटा अटोरिक्सा र ईरिक्सासञ्चालनमा रहेको र आगामी वर्ष ५०% बढ्न सक्ने देखिन्छ अत: आगामी आ.व. मा २० वटा अटो रिक्सा, ईरिक्सा हुने र सोको दर्ता र नविकरण वापत प्रस्तुत तालिका बमोजिम कर असुल गर्न सक्ने सम्भावना रहेको छ ।

तालिका १७: सवारी कर

यातायात साधन	संख्या	करको औषत दर (प्रस्तावित) प्रती गोटा	संभावित राजस्व (रू. मा)
अटो रिक्सा र ईरिक्सा	२०	२५००	५००००
		जम्मा	**५००००**

माथिकोतालिकाको आधारमाविश्लेषण गर्दासाना सवारी कर असुली गर्दा वार्षिक रु. ५०००० सङ्कलन हुने सम्भावना देखिन्छ ।यसैगरी साना सवारीको वर्गिकरण गरी सङ्कलन गरेमा यो राजस्वरकम अझै बढ्न सक्ने देखिन्छ।

सुधारका पक्षहरू:

साना सवारी कर सङ्कलनमा सुधार ल्याउनका लागि निम्न कार्यहरू गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

- छिमेकी स्थानीय तहहरुसँग समन्वय गरी करमा एकरुपता ल्याउने
- सवारी साधनहरुको व्यवस्थित रुपमा दर्ता र नविकरण गर्ने ।
- वर्षिक रुपमै समयमै दर्ता र नविकरण गर्ने ।

छ) विज्ञापन कर

हालको अवस्थाःसङ्घीय कानुन अनुसार प्रदेश सरकारसंग यो बाँडफाँड हुने यो कर गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रका सडक, चोक, सार्वजनिक स्थलमा विज्ञापन, प्रचार–प्रसार आदिका लागि राख्न दिने साइन बोर्ड, ग्लो बोर्ड स्टल आदिमा विज्ञापन कर लगाउन सक्ने व्यवस्था छ । विज्ञापन करको दर निर्धारण तथा सङ्कलन गाउँपालिकाले गरी संकलित रकम मध्ये ४० प्रतिशत प्रदेश सरकारलाई दिनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । तथापि हालसम्म गाउँपालिकाले यस शीर्षकमा राजस्वबाट कुनै पनि कर उठाएको पाइदैन ।

सम्भावनाः

हाल यस गाउँपालिकामा सामान्य रुपमाजामुन बजार, स्याउली बजार, पुल बजार, कासे टाकुरा बजार, गोजी बजार, सृजना बजार र देउली बजारजस्ता साना बजारहरुको विकास भैरहेको छ अतः ति बजारहरुमा तल दिईएको तालिका बमोजिम कर उठाउन सकिने देखिन्छ ।

विज्ञापन करको सम्भावनालाई देहायअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

होर्डिङ वोर्ड वा विज्ञापनको किसिमक	अनुमानित संख्या	करको दर प्रति वर्ग फिट/ गोटा	सभाव्यता रकम (रु.)
ठूला (१५*३० फिट)	७	२२	६९३००
मझौला (१५*२५फिट)	१४	२२	११५५००
साना (बढिमा १५ दिन)	२००	११०	२२०००
अन्य प्रकारका विज्ञापन (बढिमा १५ दिन)	४००	२२	८८००
		जम्मा	**२१५६००**

अनुमानीत तथ्यांकका आधारमा विश्लेषण गर्दा आगामी आ.व.मा जम्मा रु. २ लाख १५ हजार ६०० विज्ञापन कर सङ्कलनको सम्भावना रहेको छ र त्यसको६० प्रतिशतले हुने अनुमानित रकम रु. १ लाख २९ हजार ३६० सङ्कलन हुने आंकलन गरिएको छ ।

<u>सुधारका पक्षहरूः</u>

- विज्ञापन कार्यविधि तयार गर्ने ।
- प्रयोगमा रहेका विज्ञापन स्थल तथा विज्ञापन सामग्रीका बारेमा तथ्यांक सङ्कलन गर्ने ।
- संकलित विवरण अनुसार विज्ञापन करको दर निर्धारण गर्ने ।
- न्यूनतम सङ्कलन हुन सक्ने रकम यकिन गरी ठेक्का अंक निर्धारण गर्ने ।

३.३.२ गैरकर राजस्व

क) स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तु बिक्री

हालको अवस्थाःकेही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०७५ ले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७५ को दफा ६२ क थप गरी गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र वातावरणीय अध्ययन तथा परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तु बिक्री गर्न सक्ने प्रावधान राखेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा भएको यस संशोधनसँगै यस शीर्षकको राजस्व स्थानीय तहको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र पर्दछ । नेपाल सरकारबाट जारी ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन, बिक्री तथा व्यस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ ले स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तुको बिक्रीबाट संकलित राजस्व मध्ये ६० प्रतिशत स्थानीय संचित कोषमा र ४० प्रतिशत प्रदेश संचित कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

विद्यमान कानुनी व्यवस्था अनुसार वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ र नियमावली २०७७ को व्यवस्था अनुसारसंक्षिप्त वातावरण अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण र वातवरणीय प्रभाव मुल्याकंनको समेत व्यवस्थागरिएको छ र सो अनुसार अध्ययनको सिफारिसका आधारमा बिक्री दर निर्धारण गरी स्थानीय तहले ढुंगा, गिट्टी,बालुवा, भरान बिक्री गर्न सक्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ ।

गाउँपालिकाले आगामी आ.व. २०७९/०८० मा यस शीर्षकमा १६ लाख ९० हजार सङ्कलन गर्ने अनुमान गरेको छ ।

सम्भावनाः

गोजी खोलामा ढुंगा, गिट्टी, बालुवाको सम्भावना अधिक रहेको छ । हालको कानुनी प्रावधान अनुसार ढुंगा, गिट्टी, बालुवा बिक्री गर्ने र सोबाट प्राप्त रकम संचित कोषमा जम्मा गर्ने अधिकार गाउँपालिकालाई रहेको छ । गाउँपालिकाको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनले उल्लेखित नदी तथा खोलाबाट खोलाजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्न सकिने सिफारिश गरेको छ ।हाल प्रदेश सरकारको आर्थिक ऐन अनुसार प्रति वर्गफिटको दहत्तर बहत्तर सङ्कलन शुल्क रु. ३ र बिक्री शुल्क रु. ६ निर्धारण गरेको छ ।

आगामी आ.व.का लागि गाउँपालिकाले ढुंगा, गिट्टी, बालुवाको ठेक्का निर्धारण गरी बिक्री गरेकोगोजी खोलाबाट कुल रु. ४१ लाखसङ्कलन हुन सक्ने देखिन्छ र यस खोलामा नसमेटिएका अन्य र निजी क्षेत्रबाट प्राप्त हुन सक्ने आय एकमुष्ट रु. १ करोड अनुमान गर्दा कुल सम्भाव्य आय रु. १ करोड ४१ लाखसङ्कलन हुन सक्ने देखिन्छ । जसको ६०% वा ८४ लाख ६० हजार सङ्कलन हुन सक्ने सम्भावना छ ।

सुधारका पक्षहरू:

- प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनले सिफारिश गरेका मापदण्डभित्र रहेर उत्खनन् गर्ने कार्य गराउन सुनिश्चित गर्ने र यसका लागि राजस्व परामर्श समितिको अनुगमन तथा सक्रियता वृद्धि गर्ने ।
- निजी खानीको लाइसेन्स (अनुमति पत्र) दिने सम्बन्धमा कार्यविधि तर्जुमा गर्ने ।
- सार्वजनिक क्षेत्रवाट उत्पादन हुने खानी जन्य वस्तुको बिक्री दर र निजी खानीवाट उत्पादन हुने वस्तुको दस्तुर निर्धारण गर्ने ।
- ठेक्का मार्फत सङ्कलन गर्ने भएमा ठेक्काको सूचना जारी गरी ठेक्कामा दिने ।
- सङ्कलन कार्यको नियमित रुपमा आवश्यक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने ।

ख) बहाल बिटौरी शुल्क

हालको अवस्था:गाउँपालिकाले आफूले रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाटबजार, सरकारी र सार्वजनिक जग्गाको उपयोग गरे वापत बहाल बिटौरी शुल्क लगाउन पाउने कानुनी व्यवस्था छ तर यस गाउँपालिकामा बहाल बिटौरी शुल्क लिन मिल्ने स्थानहरुको एकिन तथ्याङ्क उपलब्ध छैन । गाउँपालिकाले बहाल बिटौरी शुल्कको दर निर्धारण नगरेको भएता पनि चालू आ.व.मा कर सङ्कलन हुन सकेको छैन ।

सम्भावना:बहाल बिटौरी शुल्कको सम्भावना भएका हाट, बजार तथा बाटोको दायाँ बायाँ लगायत अन्य सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाहरुको पहिचान गरी यसको सम्भावना पहिचान गर्नुपर्ने देखिन्छ । सार्वजनिक, ऐलानी, पर्ति र सरकारी तथा सामुदायिक जग्गाको स्वामीत्व नेपाल सरकारको हुने भएता पनि यसको संरक्षण, मर्मत सम्भार र अन्य प्रवन्ध सम्बन्धितपालिकाले गर्नुपर्ने भएकोले उक्त पालिका क्षेत्रभित्रका यस्ता जग्गाहरुको खोजी गरी लगत व्यवस्थापन गर्नुपर्ने हुन्छ । यसैले पालिकाले सर्बप्रथम आफ्नो क्षेत्रभित्र आफूले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाट, बजार, पसल वा सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको लगत विवरण तयार गर्ने र आर्थिक ऐनमा दर निर्धारण गरी सो बमोजिम राजस्व असुली गर्नुपर्ने हुन्छ । पात चौर, राकम, वजेडी चौर र काप्री चौर जस्ता गाउँपालिकाको स्वामीत्वमा रहेका जग्गामा हाट बजार सञ्चालन गरी आगामी आ.व. मावार्षिक सङ्कलन गर्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ। साथै ४ वटा पोखरीमा माछा पालनको लागिसभाहल भाडामा दिइ सङ्कलन गर्न सक्ने सम्भावना छ ।

क्र. सं.	संरचनाको नाम	एकाई	औषत भाडा शुल्क (अनुमानित)	आय सम्भावना (रु.)
१.	हाट बजार	४ वटा	५००००	२०००००
२.	पोखरी	४ वटा	३००००	१२००००
३.	सभाहल	२० पटक	२०००	४००००
			जम्मा	३६००००

सुधारका पक्षहरू:

गाउँपालिकाको बहाल बिटौरी शुल्कमा सुधार ल्याउनको लागि प्रारम्भिकरुपमा निम्नअनुसार कार्यहरु गर्न सकिन्छ:

- हाल बिटौरी शुल्कलाई आर्थिक ऐनको दफामा उल्लेख गरी अनुसूचीमा दर उल्लेख गर्ने
- बहाल बिटौरी शुल्क लिन सकिने क्षेत्रहरुको पहिचान गरी लगत निकाल्ने

ग) पार्किङ शुल्क

हालको अवस्था: गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र कुनै सवारीलाई पार्किङ सेवा उपलब्ध गराए वापत पार्किङ शुल्क लगाउन सक्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ । गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनले पार्किङ शुल्क वापत बस तथा ट्रकसँग रु. २२।-, कार, भ्यान तथा जीपसँग रु. ११।- तथा मोटर साइकलसँग को दर तोकेको छैन । तर गाउँपालिकाले पार्किङ सेवा उपलब्ध गराउन अस्थाई बस पार्क रहेको हुँदा तत्काल पार्किङ शुल्क असुल गर्न सक्ने सम्भावना देखिँन्छ र आम्दानी असुल भने गरेको देखिदैन ।

सम्भावना:यस गाउँपालिकाअन्तर्गत पर्ने उपयुक्त स्थानमा पार्किङ स्थल निर्माण गरी सेवा प्रदान गर्न सकिएको खण्डमा यातायात आवागमन सहज हुनुका साथै गाउँपालिकाको आम्दानी वृद्धिमा समेत टेवा पुग्ने देखिन्छ । गाउँपालिकाको क्षेत्रका निम्नअनुसारका प्रमुख बजार केन्द्रमा पार्किङ पूर्वाधार वा व्यवस्थापन गरी पार्किङ शुल्क असुल गर्न सकिने सम्भावना रहेको छ । यस क्षेत्रमा वार्षिक ठुलो गाडी कुल ५८४० पटक सवारी पार्किङ हुने र प्रति पटक रु. २२ का दरले सङ्कलन गर्दा कुल रु. १ लाख २८ हजार ४८० रुपियाँ पार्किङ शुल्कबाट आम्दानी हुन सक्ने देखिन्छ त्यसैगरी वार्षिक सानो गाडी कुल ३६५०० पटक सवारी पार्किङ हुने र प्रति पटक रु. ११ का दरले सङ्कलन गर्दा कुल रु. ४ लाख १ हजार ५०० रुपियाँ तथा पार्किङ शुल्कबाट आम्दानी हुन सक्ने देखिन्छ । पार्किङ शुल्कको सम्भाव्यता सम्बन्धी विवरण देहायअनुसार रहेको छ :

क.सं.	यातायातको साधन	पार्किङ पटक	पार्किङ शुल्क रु	जम्मा रु
१	ठुलो गाडी (बस, ट्रक)	५८४०	२२	१२८४८०
२	सानो गाडी (हाईस, बोलेरो, सुमो लगाएत)	३६५००	११	४०१५००
			जम्मा	**५२९९८०**

अनुमानीत तथ्यांकका आधारमा विश्लेषण गर्दा आगामी आ.व.मा जम्मा रु. ५ लाख २९ हजार ९८०पाकिङ शुल्कसङ्कलनको सम्भावना रहेको आंकलन गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरू:

- गा.पा.मा जथाभावी पार्किङ गर्ने ट्रक तथा अन्य सवारी साधनहरु का लागि उपयुक्त स्थानमा पार्किंङस्थल बनाउने
- पार्किङ शुल्क असुली विधि छनोट र कार्यान्वयन गर्ने

घ) नक्सापास दस्तुर

हालको अवस्था: गाउँपालिकाकोआर्थिकऐनले अस्थायीसाधारणटहरा,होटेलउद्योगआदिप्रयोजनकालागि अस्थायीटहरा,सिमेन्टजोडाइकालागिपक्कीघर,सिमेन्टजोडाइकोकम्पाउण्डवालरघरनक्सानामसारी दस्तुर निर्धारण गरेको छ । नक्सापास दस्तुर तोक्दा नयाँ तथा पुराना दुवैका लागि एकै दर तोकेको छ । नक्सापास दस्तुरको दर निर्धारण गरेता पनि अभिलेखीकरणका बारेमा उल्लेख गरेको छैन । गाउँपालिकाले यस शीर्षकमा आगामी आ.व. मा रु. १ लाख सङ्कलनहुने अनुमान गरेको छ ।

संम्भावना:हाल यस गाउँपालिकाले नक्सापास दस्तुर औषत वर्ग फुटरु २.२०राखेको र यसको अभिलेखीकरण दस्तुर लिन सक्ने सम्भावना देखिन्छ तर हाल सम्म कुनै दस्तुर नउठाएको देखिन्छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक नतिजा बमोजिम यस गाउँपालिकामा ६१२१ घर संख्या रहेको देखिन्छ र गाउँपालिका पार्श्व चित्र २०७५ अनुसार ५६२२ घर रहेकोमा त्यसको ३ % घर पक्की रहेको देखिन्छ र वार्षिक १६६ घर वा २.९६%वृद्धि भएको र पक्की र अन्य प्रति घरको नक्सापास दस्तुर अभिलेखीकरण दस्तुर लिन सकिने सम्भावना छ र आगामी आ.व.को लागि आय सम्भावनातलको तालिकामा आँकलन गरिएको छ ।

घरको किसिम	घर संख्या	औषत वर्ग फुट	नक्सापास दस्तुर	प्रस्तावित अभिलेखीकरणदस्तुर	संभाव्य रकम (रु.)
पक्की घर	१८९	४००	२.२०	०	१६६३२०
अन्य घर	६११३		०	५०	३०५६५०
घर नक्सा निबेदन फारम	१८९			५५०	१०३९५०
				जम्मा	**५७५९२०**

अनुमानीत तथ्यांकका आधारमा विश्लेषण गर्दा आगामी आ.व.मा जम्मा रु. ५ लाख ७५ हजार ९२०नक्सापास दस्तुर सङ्कलनको सम्भावना रहेको आंकलन गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरु

- चालु आर्थिक ऐनमा नयाँ तथा पुरानो घरको नक्सापासको दर एउटै भएको हुँदा नयाँ घरको तुलनामा पुरानो घरको नक्सा पासको दर कम राख्ने

- मापदण्ड तथा कार्यविधि अनुसार भवन निर्माण भए नभएको निरन्तर अनुगमन गर्ने
- घरको तल्ला, बनोट तथा किसिमका आधारमा दस्तुरको दर निर्धारण गरिएकोमा समयानुकुल परिमार्जन गर्दै जाने

ङ. व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर (दर्ता तथा अनुमति दस्तुर)

हालको अवस्थाःस्थानीय तहले एफएम रेडियो सञ्चालन, घ वर्गको निर्माण व्यवसाय इजाजत पत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका ब्यापारिक फर्म, सहकारी, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम, ट्युसन, कोचिङ, औषधि पसल, प्लटिङ्ग, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, नुन, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन् तथा उपयोग आदि कार्य गर्नको लागि अनुमति दिन र सो वापत दस्तुर सङ्कलन गर्न सक्ने प्रावधान छ । गाउँपालिकाले आ. व. २०७९/०८० का लागि आर्थिक ऐनमा ब्यबसाय दर्ता दस्तुर १००० तोकेको भएपनी हाल गाउँपालिकाले यस शीर्षक अन्तरगत कुनै दस्तुर असुल गरेको छैन ।

सम्भावना : गाउँपालिका क्षेत्रमा सञ्चालनमा रहेका स्थानीय स्तरका ब्यापारिक फर्म, "घ" वर्गको निर्माण इजाजत पत्र, सहकारी, विद्यालय आदि अनुमति प्रमाणपत्र दिई नियमित गर्नुपर्ने तथा नयाँ सञ्चालनमा आउन चाहनेलाईइजाजत दिने कानुनी व्यवस्था रहेको छ । आर्थिक गणना २०१८ अनुसार यस गाउँपालिका क्षेत्रमा कुल ५३७ब्यबसाय रहेकोमा ३२८दर्ता,अनुमतिरनविकरणनभएको देखिन्छ ।त्यस्ता संस्थाहरूलाई दर्ता तथा अनुमति प्रदान गर्दा व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर सङ्कलनको सम्भावना देहाय अनुसार रहेको देखिन्छ ।

तालिका १८:व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुरको सम्भाव्यता विश्लेषण

क्र.सं.	व्यवसायको प्रकार	संख्या	औषत दर	कूल संभावना रकम (रु.)
१.	घ वर्गका निर्माण व्यवसाय	७	३००००	२१००००
२.	फार्मेसी, निजी विद्यालय, तालिम प्रदायक संस्था	५	१०००	५०००
३.	स्थानीय व्यवसायिक फर्म	३२८	१०००	३२८०००
४.	सहकारी	४	२२००	८८००
			जम्मा	**५५१८००**

अनुमानीत तथ्यांकका आधारमा विश्लेषण गर्दा आगामी आ.व.मा जम्मा रु. ५ लाख ५१ हजार ८०० व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुरसङ्कलनको सम्भावना रहेको आंकलन गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरुः

- दर्ता तथा अनुमतिका लागि छुट्टै कार्यविधि तर्जुमा गर्ने ।
- आर्थिक ऐनमा दर्ता तथा अनुमति दस्तुरको दर निर्धारण गर्ने ।

- नयाँ व्यवसाय वा कारोबार सञ्चालन गर्नुपूर्व दर्ता तथा अनु मति प्रमाणपत्र अनिवार्य गरी अनुमति नलिई सञ्चालनमा रहेकालाई नियमित गर्न दण्ड जरिवानाको व्यवस्था गर्ने ।
- डकर्मी, सिकर्मी, कालिगड, मिस्त्री, इलेक्ट्रिशियन सीपमुक्त पेशाका लाइसेन्स प्रणाली लागू गरीलाइसेन्स प्राप्त व्यक्तिले मात्र कार्य गर्न पाउने भएमा यसको गुणस्तर बढ्ने र यसबाट पटकेदस्तुर बढ्ने

च)फोहोर मैला व्यवस्थापन शुल्क

हालको अवस्था:यस गाउँपालिकालेआफ्नोक्षेत्रभित्र फोहोरमैलाव्यवस्थापन,सरसफाई,ढलनिकासजस्तासेवा निर्माण, सञ्चालन वा व्यवस्थापन गरेको अवस्थामा सेवा शुल्क लिन सकिने कानुनी व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले फोहोरमैला व्यवस्थापन नगरेको र शुल्क पनि निर्धारण गरेको छैन ।गाउँबासीले स्वविवेकले फोहोरमैला व्यवस्थापन गरीआएका छन् । गाउँ क्षेत्रमा तत्काल फोहोर मैला व्यवस्थापन शुल्कसुरुगर्नसकिनेअवस्थानदेखिएपनि बजारीकरण हुदै गरेका आसपासकाक्षेत्रमाफोहोरमैला व्यवस्थापनसुरु गर्नुपर्ने अवस्था छ ।

सम्भावना: गाउँपालिकाको बजार क्षेत्रमा करिब २०० भन्दा बढी साना तथा मझौला पसल व्यवसाय सञ्चालनमा रहेका हुँदा यस क्षेत्रमा फोहोर व्यवस्थापनको काम तत्काल सुरु गर्नुपर्ने देखिन्छ । यसका लागि उपयुक्त स्थान खोजी गर्ने तथा उचित व्यवस्थापन गरी कानुन अनुसार क्षेत्रबाट फोहोरमैला व्यवस्थापन शुल्कको सुरुआत गर्न सकिने सम्भावना देखिन्छ ।

छ) सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर :

हालको अवस्था:गाउँपालिकालेविभिन्नकिसिमकासिफारिशतथाप्रमाणितदस्तुरकोदरआर्थिकऐनमार्फत् निर्धारणगरीकार्यपालिकाकोकार्यालयतथावडावाटसङ्कलनगरिआएकोछ। यसशीर्षकअन्तर्गतसामान्य सिफारिश अन्तर्गत प्रति सिफारिश रु. ११०, जग्गा दर्ता सिफारिश प्रति रोपनी रु. ३३०, उद्योग दर्ता सिफारिश रु. ५५० तथा चार किल्ला प्रमाणित अन्तर्गत प्रति पटक रु. २२० सेवा शुल्क तोकेको छ । सिफारिश दस्तुर अन्तर्गत गाउँपालिकाले गत वर्ष रु. ८ लाख २२ हजार ५५०सङ्कलन गरेको थियो भने चालु आ.व. २०७८/७९ फाल्गुन मसान्तसम्ममा रु. ३ लाख २९ हजार ३५० सङ्कलन भएको छ । यस्तोदस्तुर गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयहरुबाट सङ्कलन हुने गरेको छ । वडा कार्यालयहरुबाट सङ्कलन भएको दस्तुर वडा सचिवहरुले समय समयमा गाउँपालिकामा ल्याई जम्मा गर्ने अभ्यास रहेको छ ।

सम्भावना: सिफारिशवाप्रमाणितगाउँपालिकाकोनियमितरनिरन्तरकाम भएकालेयोगाउँपालिकाको आम्दानीको एक नियमित स्रोत समेत हो । गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने विभिन्न सिफारिश तथा

प्रमाणितका किसिम अनुसार विश्लेषण गर्दा वार्षिक५% बढ्ने आकलन गरी देहायअनुसार दस्तुर सङ्कलन हुने अनुमान गरिएको छ ।

तालिका १९: सिफारिस तथा दस्तूरको सम्भाव्यता विवरण

क्र.सं.	प्रमाणित तथा दस्तुरका प्रकारहरु	आ.व. २०७६/७७ भएको संख्या	असुली रकम रु आ.व. २०७६/७७	असुली रकम रु आ.व. २०७७/७८	असुली रकम रु आ.व. २०७८/७९ को फाल्गुन मसान्त सम्म	सम्भाव्य असुली रकम रु आ.व. ०७९/ ८० मा
१	सिफारिश	१५७८	५१२०१३	८२२५५०	३२९३५०	९०६८६१
२	व्यक्तिगत घटना दर्ता बिलम्ब दस्तुर	११५३	०	१३००६८	२३१७१५	१४३४००
३	नाता प्रमाणित	१९१	०	०	०	५०६००
४	न्यायिक दण्ड जरिवाना र जफत		०	०	८५०	०
५	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफत		०	०	०	०
६	अन्य	२१६	०	०	०	५७२००
					जम्मा	**११५८०६१**

अनुमानीत तथ्यांकका आधारमा विश्लेषण गर्दा आगामी आ.व.मा जम्मा रु. ११ लाख ५८ हजार ६८सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुरसङ्कलनको सम्भावना रहेको आंकलन गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरू:

- सिफारिश वा प्रमाणित गर्नुपूर्व दस्तुर तिरे नतिरेको एकीन गर्ने ।
- दस्तुर नबुझाएसम्म सम्बन्धित अधिकारीले सिफारिश वा प्रमाणित नगर्ने ।
- वडाबाट संकलित दस्तुरहरू शीर्षक सहितको विवरण तयार गर्ने ।
- वडा कार्यालयहरुको कर सङ्कलनलाई पनि कम्प्युटर सफ्टवेयरमा आधारित बनाउने ।
- वडा कार्यालयहरुलाई गाउँपालिका कार्यालयसँग कम्प्युटर नेटवर्कीङ गरी अध्यावधि हुने व्यवस्था मिलाउने ।

ज) अन्य सेवा शुल्क (प्रवेश शुल्क)

हालको अवस्था :यस गाउँपालिकामारमणीय पर्यटकिय तथा धार्मिक दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिने तामा चुली, अमरई साल, चिसापानी खोला, तामालुक गुफा, शिवालय मन्दिर, वादे पिपल, वाँणिक कुटि, कोटको थुम्को, दारेथान, पातिहाल्ना कृष्ण मन्दिर, जारकोटको डाडा मन्दिर, खानीपाखाको गुफा, मस्तारा गुफा, तामाखानी, बडालेख, गिद्धबस्ने ओडार, राजकाँडा दरवार लगाएत १६ वटा धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रहरू रहेका छन । सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेत, पार्श्व चित्र २०७५ अनुसार यि प्रत्यक स्थानहरुमा वर्षेनी ५०० का दरले स्वदेशी पर्यटक आउने देखिन्छ, तर हालसम्म गाउँपालिकाले अन्य सेवा शुल्क (प्रवेश शुल्क) उठाएको छैन ।

सम्भाव्यता :माथि उल्लेखित क्षेत्रहरुहरुमा कोभिड-१९ को प्रभाव पछि सोहि अनुपातमा स्वदेशी पर्यटक आउने आँकलन गरी थप पूर्वाधार र सुविधाको विकास गर्न सकेमा अन्य सेवा शुल्क (प्रवेश शुल्क)बाट देहायअनुसारआय सङ्कलनको सम्भावनाअनुमान गरीएको छ । अन्य सेवा शुल्क (प्रवेश शुल्क)बाट रु २ लाख ६४ हजार सङ्कलन हुन सक्ने सम्भावनारहेको छ ।

क्र. सं.	पर्यटकीय स्थलको नाम	औषत पर्यटक आवागमन संख्या(अनुमानित)	प्रवेश शुल्क दर (रु.) प्रति व्यक्ति	आय सम्भावना (रु.)
४.	तामा चुली	५००	५०	२५०००
५.	अमरई साल	५००	५०	२५०००
६.	चिसापानी खोला	५००	५०	२५०००
७.	तामालुक गुफा	५००	५०	२५०००
८.	शिवालय मन्दिर	५००	५०	२५०००
९.	वादे पिपल	५००	५०	२५०००
१०.	वाँणिक कुटि	५००	५०	२५०००
११.	कोटको थुम्को	५००	५०	२५०००
१२.	दारेथान	५००	५०	२५०००
१३.	पातिहाल्ना कृष्ण मन्दिर	५००	५०	२५०००
१४.	जारकोटको डाडा मन्दिर	५००	५०	२५०००
१५.	खानीपाखाको गुफा	५००	५०	२५०००
१६.	मस्तारा गुफा	५००	५०	२५०००
१७.	तामाखानी, बडालेख	५००	५०	२५०००
१८.	गिद्ध वस्ने ओडार	५००	५०	२५०००
१९.	राजकाँडा दरवार	५००	५०	२५०००
			जम्मा	४००००.००

तथ्यांकका आधारमा विश्लेषण गर्दा आगामी आ.व.मा जम्मा रु. ४ लाख अन्य सेवा शुल्क (प्रवेश शुल्क)सङ्कलनको सम्भावना रहेको आंकलन गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरू:

- टिकट अनिवार्य गरी पर्यटकको तत्थ्याङ्क वैज्ञानिक ढंगले राख्ने ।

झ) सामुदायिक वनको वन पैदावार बिक्रीबाट प्राप्त हुने आय

हालको अवस्थाः हालैको स्थानीय शासन सञ्चालन ऐनको संशोधनपश्चात् सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावारको बिक्रीवापत प्राप्त गर्ने रकमको दश प्रतिशत सम्बन्धित गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

सम्भावना :यस गाउँपालिकामा रहेका सामुदायिक वनतथा ती वनहरुबाट बिक्री हुने वन पैदावरको परिमाण सम्बन्धी तथ्याङ्क नभएको तर गाउँपालिका भित्र कुल ४२ वटा सामुदायिक वन रहेको र आगामी आ.व.मा प्रति सामुदायिक वनबाट कम्तिमा ३० हजार सङ्कलन भएमा जम्मा रु. १२ लाख ६० हजारसङ्कलन हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरूः

- गाउँपालिकामा रहेका सामुदायीक वना तथा वन पैदावर सम्बन्धी अभिलेख सङ्कलन गर्ने।
- सामुदायीक वन पैदावार बिक्री तथा उपयोग सम्बन्धीको वार्षिक कार्ययोजना गाउँपालिकाले स्विकृत गर्ने ।
- आय सङ्कलन सम्बन्धी प्रावधान आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने ।

ञ) सेवा शुल्क

हालको अवस्थाःगाउँपालिकाले कानुन बमोजिम घर, जग्गा लगायत अन्य अचल सम्पत्ति र आयस्रोत मूल्याङ्कन गरी दिए वापत मूल्याङ्कन सेवा शुल्क लिन पाउने व्यवस्था गरेको छ । सो व्यवस्था अनुसार गाउँपालिकाले आर्थिक ऐन २०७७ मा सम्पत्ति र आयश्रोत मूल्याङ्कन सेवा शुल्कको दर निर्धारण गरेको छैन ।

सम्भावना : गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने घरजग्गा लगायत सम्पत्तिको मूल्याङ्कन र आयश्रोत मूल्याङ्कन सम्बन्धी सेवा वार्षिक १०० घरपरिवारले उपयोग गर्ने र सो वापत रु. २००० शुल्क निर्धारण गर्दा आगामी आ.व.मा सम्पत्ति तथा मूल्याङ्कन सेवा शुल्कबाट करिब रु.२ लाख सेवा शुल्क सङ्कलन हुने अनुमान गरिएको छ ।

ट) सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय

हालको अवस्थाःस्थानीय तहले आफ्नो स्वामीत्वमा रहेको भवन, जग्गा, औजार तथा अन्य उपकरणहरू जस्ता सरकारीसम्पत्तिहरू बहालमा लगाउन सक्दछ । हाल यस गाउँपालिकाले ब्याकहो लोडर, एक्साभेटर, एम्बुलेन्स भाडामा लगाउने गरेको छ । यी औजारहरूको भाडा दर आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरिएको पाइन्छ ।

गत आ.व.मा सम्पत्तिको बहालबाट रकम सङ्कलन भएको देखिदैन । चालु आ.व.को फल्गुन मसान्तसम्ममा यस शीर्षकमा ७६ हजार ६ सय ४० सङ्कलन भएकोछ ।

संम्भावनाः चालु आ.व.को ९ महिनाको अवधिमा सङ्कलन भएको राजस्वको आधारमानी १ वर्षमा सङ्कलन हुन सक्ने राजस्व अनुमान गरिएको छ । यस शीर्षकबाट उठ्न सक्ने बहालबाट देहाय बमोजिमको रकम सङ्कलन हुन सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

तालिका २०: सरकारी सम्पत्तिको बहालको सम्भाव्यता विश्लेषण

क्र.स.	बहालमा लगाउने सम्पत्तिको विवरण	परिमाण	अनुमानित सञ्चालन	भाडा दर	भाडा	कुल सम्भावना रकम (रु.)
	ब्याकहो लोडर	१	१८०	प्रति घण्टा	१५००	२७००००
	टिप्पर	१	१५०	प्रति ट्रिप	१५००	२२५०००
	एम्बुलेन्स	१	९० (अनुमानित)	मेहलकुना ट्रिप	३०००	२७००००
			६० (अनुमानित)	वीरेन्द्रनगरट्रिप	५०००	३०००००
			३६ (अनुमानित)	नेपालगंजट्रिप	७०००	२५२०००
					जम्मा	**१३१७०००**

परिच्छेद - चार: आय सङ्कलनको संस्थागत क्षमता तथा सङ्कलन अवस्था

यस परिच्छेदमा गाउँपालिकाले राजस्व परिचालन गरेका प्रयासहरू तथा आय सङ्कलनकोअवस्थालाई संक्षिप्त व्याख्या गरिएको छ । यसले गाउँपालिकाको आय सङ्कलनको लागि संस्थागत क्षमतामा सुधार गर्न गर्नुपर्ने कार्यहरू पहिचान गर्न सहयोग पुग्नेछ ।

४.१ राजस्व परिचालन सम्बन्धी नीति

यो परिच्छेद चारमा गाउँपालिकाले राजस्व परिचालनमा गरेका प्रयासहरू तथा आय सङ्कलनको अवस्थालाई मुख्य रुपमा व्याख्या गरिएको छ । यस विश्लेषणले गाउँपालिकाको थप आय सङ्कलनको लागि तथा संस्थागत क्षमतामा सुधार गर्न गर्नुपर्ने कार्यहरू पहिचान गर्न सहयोग पुग्ने छ ।

४.१.१ राजस्व परिचालन संस्थागत तथा नीति विश्लेषण

गाउँ सभाले आ.व. २०७८/७९ का लागि गरेका राजस्व सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमहरू :

- दिगो अर्थतन्त्रका लागि कृषि सुधार कायक्रमहरु सञ्चालनगरिएको थियो । पशुपालन र जडिवुटीजन्य उत्पादनका लागि प्राथमिकतामा राखिनेछ । साथै जडिवुटी सकलनका लागि न्यायिक नियमन गरिएको थियो ।
- आन्तरिक आयलाई वृद्धि गर्न करको दायरा बिस्तार गरी समुचित करको दर लगाउने नीति अपनाइने छ ।
- संचित कोषबाट हन तलब भत्ता लगायत सबै सरकारी भुक्तानी सम्बन्धित व्यक्ति तथा संस्थाको बैङ्क खाता मार्फत मात्र गरिएको थियो ।
- आर्थिक मितव्ययीतालाई जोड दिदै सुशासन अभिवृद्धिमा जोड दिइनेछ ।
- विभिन्न करका क्षेत्रहरु पहिचान गरी नियमानुसार राजस्वसङ्कलनगरिएको थियो ।
- गाउँपालिकाको आर्थिक कारोवारहरुको प्रचलित कानुन अनुसार चुस्त दरुस्त लेखाङ्कन गरिएको थियो । र नियमानुसार आ.ले.प र म.ले.प गरी वार्षिक क्रियाकलापहरु तथा आय व्यायको विवरण आर्थिक मसान्त सकिने बितिकै यथासिघ्र सार्वजनिक सुनुवाई गरिने व्यवस्था मिलाईने छ ।

तालिका २१: राजस्व परिचालन संस्थागत तथा नीति विश्लेषण विवरण

नीति निर्धारणका क्षेत्रहरु	हालको अवस्था	नीतिगत सुधारको लागि सुझावहरु
क) संगठनात्मक व्यवस्था		
राजस्व शाखाको व्यवस्था संगठन संरचनामा छ छैन ?	छैन	कर्मचारी व्यवस्थापन
राजस्व शाखामा कुन तहका कति दरवंदी छन् ? र हालको पदपुर्तिको अवस्था कस्तो छ ?	१ पाचौ १ चौथो १ का. सा.	अधिकृतको कमी
राजस्व शाखाले गर्ने कामका लागि कार्यविवरण छ की छैन ?	प्रस्तावितछ	
कर्मचारीहरुलाई उनीहरुको जिम्मेवारी स्पष्ट र लिखित रुपमा दिईएको छ छैन ?	छ	
कर्मचारीहरुलाई आवश्यक पर्ने स्थान, फर्निचर, यातायात साधन, कम्प्युटर, मसलन्द आदिको व्यवस्था कस्तो छ ?	छ	अपडेटेट सफ्टवयेर र नयाँ मोटरसाईकल आवश्यक
सूचना प्रविधिको प्रयोगको अवस्था कस्तो छ ?(सफ्टवयर, एसएमएस, इमेल, टेलिफोन आदि)	छ	नागरिक वडापत्र टास गर्नुपर्ने
कर्मचारीको राजस्व परिचालन सम्बन्धी क्षमता विकासको लागि के गरिएको छ ?	छ	समय समयमा क्षमता बिकास तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्ने
राजस्व परिचालनका लागि वडालाई दिईएको जिम्मेवारी के छ ?	छ	सिफारिस (घरजग्गा, नागरिकता, जन्मदर्ता) आदी
ख) राजस्व प्रशासन सञ्चालनको अवस्था		
करदाताहरुको नाम तथा कर लाग्ने आधारको अभिलेख व्यवस्था कस्तो छ ? कर अभिलेख आवश्यक पर्ने स्रोतहरु – सम्पत्ति, व्यवसाय, सवारी साधन, विज्ञापन, बहाल आदि	छ	करको रकम नखोलिएको तर अभिलेख राखेको ।
गाउँ/नगरपालिकाको स्वामीत्वमा रहेका स्थायी सम्पत्तिहरुको विवरण तथा सोको परिचालन कस्तो छ ?	छ	छ
कर निर्धारणको लागि सम्पत्ति वा आय वा खर्च वा कारोवारको मूल्याङ्कन कत्तिको सहि रुपमा भएको छ ?मूल्याङ्कन अनुसार कर निर्धारण भएको छ छैन ?	छ	छ
चुहावट हुन सक्ने सम्भावनाहरु के के छन् र तिनको नियन्त्रणको लागि कस्तो नीति लिईएको छ ?	छैन	छैन
व्यवस्थाको वर्खिलाप गरेमा दण्डको व्यवस्था कस्तो छ ?	छ	दण्ड जरीवानाको व्यवस्था रहेको ।
समयमा तिर्नेलाई छुट र ढीलो बुझाएमा जरिवाना लाग्ने व्यवस्था सबै आय स्रोतहरुमा कसरी लागु गरिएको छ ?	छैन	समयमा कर तिर्ने करदातालाई पहिचान गरी छुट र ढिलो आउनेलाई जरिवानाको व्यवस्था गर्ने।
करदाताहरुलाई उनीहरुले तिर्नुपर्ने कर रकम बारे अग्रिम जानकारी गराउने व्यवस्था के छ र कत्तिको प्रभावकारी छ ?	छैन	जनकारी गराउने तथा क्याम्प सञ्चालन गर्ने
गाउँ/नगरपालिकाले निर्धारण गरेको कर तथा शुल्कमा चित्त नबुझेमा गुनासो वा उजुरी गर्नेसक्ने व्यवस्था केकस्तो छ ?	उजुरी पेटिका छ	जनचेतना गर्नुपर्ने

नीति निर्धारणका क्षेत्रहरु	हालको अवस्था	नीतिगत सुधारको लागि सुझावहरु
राजस्व शाखाको कार्य प्रकृया, चुहावट नियन्त्रणको प्रयास, लक्ष तथा असुली अवस्थाको अनुगनमनको व्यवस्था के छ ?	छ	सफ्टेवरमा प्रणालीमा लिनुपर्ने
सार्वजनिक निजी साझेदारी अवधारणाको कार्यान्वयनको अवस्था कस्तो छ ?	छ	
ग) सूचना तथा समन्वयको अवस्था		
करदाताहरुलाई कर तथा शुल्क सम्बन्धी जानकारी दिन के कस्तो कार्य गरिएको छ ? (शिक्षामूलक कार्यक्रम, प्रचार प्रसार, होर्डिङ्ग वोर्ड, बेव साईट आदि)	छैन	सबैको पहुँच हुने ठाउँमा होडिङ बोर्ड राख्ने
करको दर निर्धारण तथा समिक्षामा सरोकार पक्षहरुको सहभागीता कस्तो छ ?	छ	सहभागिता अनिवार्य गराउनु पर्ने
राजस्व परामर्श समिति तथा अन्य समितिहरुको प्रभावकारीता कस्तो छ ? (बैठक संख्या, निर्णयहरु आदि)	समय समयमा हुने	प्रत्येक महिनामा राख्नुपर्ने
राजस्व असुलीमा सरोकार पक्षहरुको सकारात्मक सहभागीताको अवस्था कस्तो छ ?	उपस्थीत हुने	जन चेतना फैलाउने
राजस्व शाखालाई अन्य शाखा तथा निकायबाट प्राप्त सहयोग कस्तो छ ?	नमिलेको	
आयका स्रोतहरुको अभिलेख व्यवस्था कस्तो छ ?	छ	बैङ्गीङ प्रणाली, कम्प्युटर प्रणाली
गाउँ/नगरपालिकाको आयको आय विवरण सार्वजनिक हुने गरेको छ छैन?	छ	
आयको आलेप तथा मलेप हुने गरको छ छैन ? छ भने आएका बेरुजुहरु कसरी संवोधन भएका छन् ?	छ	बेरुजु सम्परिक्षणलाई थप प्रभावकारी बनाउनुपर्ने

स्थानीय जनता जगरूक नहुँदा वा जानकार नहुँदा सबै करदाताहरुले समयमै कर नबुझाउने तथा कर आवश्यक काम पर्दा मात्र राजस्व बुझाउने चलन रहेको छ ।

४.२. आय सङ्कलनको संस्थागत व्यवस्था तथा क्षमता

गाउँपालिकाको राजस्वसङ्कलनसम्बन्धी संस्थागत व्यवस्था देहायअनुसार रहेको छ ।

- गाउँपालिकाको संगठन संरचना तयार भएको ।
- गाउँपालिकामा हालकुल १५जनाकर्मचारी कार्यरतरहेकोदेखिन्छभनेराजस्वसम्बन्धीकामगर्न पाचौतहको एक जना कर्मचारी खटाएको देखिन्छ ।
- राजस्व शाखामा कार्यरत कर्मचारीको सेवाग्राहीप्रतिको व्यवहार सामान्य र नम्र रहेको ।
- राजस्वसङ्कलनकालागिगाउँपालिकामाकम्प्युटरसफ्टवेयरप्रयोगभएको।
- वडा कार्यालयबाट पञ्जीकरण, सिफारिश गर्ने गरेको तथा अन्य कर तथा गैरकर गाउँपालिकाको कार्यालयबाटै सङ्कलन हुने गरेको ।

- राजस्वसङ्कलन सम्बन्धमाकुनैपनि कार्यविधिनभएकालेराजस्वसङ्कलनगर्दाशीर्षकहरूचयनमा अस्पष्टता रहेको ।
- राजस्वसङ्कलनकोजिम्मेवारीसहितकार्यरतकर्मचारीहरूकालागितालिमतथाअभिमुखीकरण नभएको ।
- हालसम्म राजस्वसङ्कलन तथा त्यसको प्रभावकारीताका लागि अनुगमन तथा मूल्याङ्कन नभएको ।

४.२.१स्थानीयराजस्व परामर्श समिति

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ६५ मा स्थानीय राजस्व परामर्श समिति सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । यस समितिले राजस्व सम्बन्धी नीति तथा कानुन तर्जुमा, संशोधन, परिमार्जन र सोको परिपालना सम्बन्धी परामर्श, राजस्वको स्रोत, दर, दायरा विश्लेषण गरी प्राप्त हुनसक्ने राजस्वको विश्लेषण, अनुमान, कर, गैरकर, सेवा शुल्क, दस्तुर आदिको दर सम्बन्धमा परामर्श दिने जस्ता कार्यहरु गर्दछ । यस गाउँपालिकामा स्थानीय राजस्व परामर्श समितिको गठन देहाय अनुसार भएको छ ।

तालिका २२: गाउँपालिकामा राजस्व सम्बन्धी काम गर्ने कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.सं.	नाम	पद	जिम्मेवारी
१.	गोमा शर्मा (रेग्मी)	गा.पा. उपाध्यक्ष	संयोजक
२.		प्र.प्र.अ.	सदस्य
३.		कार्यपालिका सदस्य	सदस्य
४.		कार्यपालिका सदस्य	सदस्य
५.	सुर्य व. सिङ्ग	योजना तथा राजस्व सदस्य	सचिव
६.		उद्योग वाणिज्य सङ्घ, सिम्ता	सदस्य
७.		घरेलु तथा साना उद्योग, सिम्ता	सदस्य

राजस्व शाखा तथा राजस्व प्रशासन

यस गाउँपालिकाको संगठन संरचनामा राजस्व प्रशासन रहेको र यसमा स्थायी दरबन्दीमा प्रमुखको रुपमा पाँचौ तहको कर्मचारीले काम गरी रहनु भएको छ । राजस्वमा काम गर्न कम्प्युटर लगायत भौतिक साधनहरुको व्यवस्था गरिएको छ। यसै गरी राजस्व प्रशासन सञ्चालनको लागिस्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (SuTRA)प्रयोग गरिएको छ । राजस्व प्रशासनमा करदाताको विवरण अद्यावधिक छैन।

गाउँपालिकाको राजस्व प्रशासनलाई अझ प्रभावकारी बनाउने नीति चालु बजेटमार्फत पनि लिएको छ । यसको प्रभावकारिताका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरुमा जनशक्ति व्यवस्थापन, राजस्व शाखाको संस्थागत विकास, राजस्वसम्बन्धी कार्ययोजना तर्जुमा, मालपोत कार्यालयबाट स्थानीय

जग्गाको लगत अद्यावधिक, करदाताहरुको पहिचान र लगत अभिलेखीकरण, कर तथा गैर करका स्रोतहरुको पहिचान गर्नुपर्ने रहेको छ । यसैगरी राजस्व प्राप्त हुने पूँजीगत निर्माण, पर्यटकीय क्षेत्रहरुको प्रवर्द्धन, ऐतिहासिक स्थलहरुको प्रचार प्रसारका र प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने छ । वडास्तरमा काम गर्ने कर्मचारीलाई प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्नुपर्ने हुन्छ । साथैगाउँपालिका तथा वडा कार्यालयका राजस्व प्रशासनसँग सम्बन्धित कर्मचारीहरुलाई राजस्व र आयका शीर्षकका विषयमा अभिमुखीकरण र अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी क्षमता विकास महत्वपूर्ण हुने देखिन्छ । यसै गरीराजस्वसङ्कलनको लागि स्थानीय स्तरमा जनजागरण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी जनतामा "कर तिर्नु कर्तब्य मात्र होइन गौरब पनि हो" भन्ने भावनाको विकास गर्नु पर्ने देखिन्छ।

४.३ गाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालन

गाउँपालिकाको आ.व. २०७७/७८ र २०७८/७९ को यथार्थ आयको अध्ययन गरी तथ्यांक निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । यी दुई वर्षको आय अध्ययन गर्दा उक्त वर्षहरुमा गाउँपालिकाको आय परम्परागत स्रोतहरु मूलतः मालपोत, दर्ता, नवीकरण, सिफारिशलगायतमा आधारित भएको पाइन्छ । यस गाउँपालिकाले विगत आ.व.हरुमा सङ्कलन गरेको यथार्थ तथा आगामी आ.व.का लागि गरेको प्रस्तावित आन्तरिक आय सम्बन्धी बिस्तृत विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २३: राजस्व परिचालनको वर्तमान अवस्था

क्र.सं.	आयका प्रकार	सम्भावनाको विवरण (वार्षिक)	सङ्कलन भएको/नभएको	दर निर्धारण भएको/नभएको
क.	**कर तर्फ**			
	भूमि कर (मालपोत)	रु. ३३३३८९८सङ्कलन गर्न सक्ने	छ	भएको
	सम्पत्ति कर	रु.१८७६१००सङ्कलन हुन सक्ने	छ	नभएको
	सवारी कर (टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, इरिक्सा)	५००००० सङ्कलन हुन सक्ने संम्भावना भएको	छ	नभएको
	घर जग्गा बहाल कर	रु १०६४४०० उठ्न सक्ने सम्भावना	छ	भएको
	व्यवसाय कर	रु.४२४९००सङ्कलन हुने संभावना	छ	भएको
	जडिवुटी, कबाडी र जिवजन्तु कर	रु. १०१२००सङ्कलन हुने संभावना	छ	नभएको
	विज्ञापन कर	रू. १२९३६०सङ्कलन हुने संभावना	छ	नभएको
	मनोरन्जन कर	सम्भावना नभएको	छ	नभएको
ख.	**अन्य राजस्व**			
	स्लेट, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तुको बिक्री	८४६०००० उठाउन सकिने	छ	भएको
	काठ, दाउरा, जाराजुरी, दहत्तर, बहत्तर बिक्रि	सम्भावनाभएको	छ	नभएको
	वन पैदावर (सामुदायिक वनको) बिक्रिवापतको आय	रु १२६०००० सङ्कलन हुन सक्ने	छ	नभएको

क्र.सं.	आयका प्रकार	सम्भावनाको विवरण (वार्षिक)	सङ्कलन भएको/नभएको	दर निर्धारण भएको/नभएको
	नक्सापास दस्तुर	रु. ५७५९२० आम्दानी हुने सम्भावना	छ	भएको
	व्यक्तिगत घटना दर्ता बिलम्ब शुल्क	रु १४३४००सम्म सङ्कलन गर्न सक्ने	छ	भएको
	बहालबिटौरी शुल्क	३६०००० उठाउन सकिने	छ	नभएको
	पार्किङ्ग शुल्क	५२९९८० सङ्कलन हुन सक्ने	छ	नभएको
	अस्पताल सञ्चालन	सम्भावनाभएको	छ	नभएको
	फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क	सम्भावना भएको	छैन	नभएको
	स्थानीय खानेपानी महसुल	सम्भावनाभएको	छ	नभएको
	स्थानीय विद्युत महसुल	सम्भावनाभएको	छैन	नभएको
	केवलकार, टेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, वन्जीजम्प, जीपप्लायर, प्याराग्लाईडिङ्ग आदि मनोरञ्जन तथा साहसीखेलकुद सम्बन्धी सेवा तथा व्यवसायमा सेवाशुल्क	रु. ४,००,००० उठाउन सक्ने	छैन	नभएको
	निर्माण, सञ्चालन र व्यवस्थापन गरेका स्थानीय पुर्वाधार तथा सेवामा सेवाशुल्क (खानेपानी, विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, ढल निकास, सडक वत्ति, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, व्यायामशाला, पर्यटकिय स्थल, हाटबजार, पशु वधशाला, शवदाह गृह, घोविधाट, सडक, बसपार्क, पुलआदि	रु. १३,१७,००० उठाउन सकिने	छ	नभएको
	मूल्याङ्कन सेवा शुल्क	२००००००उठाउन सकिने	छ	भएको
	दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर (एफएम रेडियो सञ्चालन, घ वर्गको निर्माण इजाजतपत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म आदि)	रु. ५५१८०० उठाउन सकिने	छ	भएको
	ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, नुन, माटो, खरीढुङ्गा,स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग शुल्क		छैन	नभएको
	सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर	रु.९०६८६१ उठाउन सकिने	छ	भएको
	दण्ड जरिवाना	सम्भावना भएको	छ	भएको
	होमस्टे नवीकरण	संम्भावना भएको	छ	भएको
	सहकारी दर्ता र नवीकरण	सम्भावना भएको	छ	नभएको
	सामाजिक संस्था दर्ता र नवीकरण	सम्भावना भएको	छ	नभएको
	सामुदायिक वनको आम्दानी	सम्भावना भएको	छ	भएको

माथिको तालिकाबाट यस गाउँपालिकाको आय संरचना हेर्दा आन्तरिक आयमा विभिन्न शीर्षकमा उठाउन सकिने देखिन्छ । यद्यपि गाउँपालिकाको समग्र आयको प्रमुख स्रोतको रुपमा सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त हुने अन्तरसरकारी वित्त हस्तान्तरण र कार्यक्रम वापतको अनुदान नै रहेको देखिन्छ ।

४.४. राजस्व परिचालनमा रहेका सवालहरू

गाउँपालिकाकोस्थानीयआन्तरिकआयपरिचालनमानयाँव्यवस्थाअनुसारकोक्षमताविकासगर्नआवश्यक देखिन्छ । आन्तरिक आय परिचालनमा देखिएका सवालहरूलाई सम्बोधन गर्न निम्न कार्य गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

क. राजस्व प्रशासनका लागि उपयुक्त संगठन निर्माण तथा क्षमता विकास

गाउँपालिकामाराजस्व र योजना सम्बन्धीकामगर्नपाचौ र चौथौ तहका २ जनालाईजिम्मेवारी दिइएको र गाउँपालिकाको छुट्टै शाखा गठन भएको देखिँन्छ । गाउँसभाले संगठन चार्ट स्वीकृत गरी कार्यबोझकाआधारमाशाखा, उपशाखातथाइकाइहरुकोलागिआवश्यककर्मचारीकोव्यवस्थागर्नुपर्नेर जिम्मेवारीअनुसारसान्दर्भिकतालिमतथाअन्य क्षमताअभिवृद्धिकाअवसरसमेतउपलब्धगराउँदै जानुपर्ने देखिन्छ ।

ख. तथ्यांक सङ्कलन तथा नियमित अद्यावधिकरणको पद्धति स्थापना

हाल गाउँपालिकामा भूमि कर तथा अन्य कर र गैरकर बुझाउनेको संख्या के कति छ भन्ने तथ्याङ्क उपलब्ध छैन । यसर्थ सबै किसिमका करदाताको विवरण सङ्कलन गरी नियमित अद्यावधीकरणको व्यवस्था गर्नु आवश्यक छ, यसले करको दर, दायरा तथा समग्र राजस्वको सम्भावित आकार अनुमान गर्न आधार प्रदानगर्दछ। अद्यावधिकअभिलेख विना राजस्व सम्बन्धीनीतिनिर्धारण,प्रक्षेपण,असुलीव्यवस्थाकोअनुगमन प्रभावकारी हुन नसक्ने भएकाले तथ्यांक सङ्कलन तथा नियमित अद्यावधिकरणको पद्धति स्थापना हुनु अति जरुरी छ ।

ग. आन्तरिक आय परिचालन नीति तथा कार्यविधि

गाउँपालिकाले आय परिचालन सम्बन्धी नीति तथा मूख्य आय शीर्षकहरूबाट आय सङ्कलन गर्ने कार्यविधि तयार गरी वडा समितिहरूलाई समेत उपलब्ध गराउनु पर्दछ । यसमा आय सङ्कलन गर्ने तरिका, प्रतिवेदन बुझाउने ढाँचा, नगद दाखिला सम्बन्धीव्यवस्था, अनुगमन जस्ता विषय वस्तु पर्दछन् । हाल कुन कुन शीर्षकमा के कति राजस्वसङ्कलन भइरहेको छ भन्ने अष्पटताको अवस्था अन्त्य गरी शीर्षकगत रुपमा आय स्पष्ट हुने गरी लेखा राख्नु जरुरी छ ।

घ. राजस्वका दर निर्धारण तथा प्रचार प्रसार

गाउँपालिकाले हालको कानुनी व्यवस्था अनुसार राजस्वसङ्कलनका लागि दर निर्धारण गरी त्यसको प्रचार प्रसार गर्न आवश्यक देखिन्छ । त्यसैगरी करदातालाई तिर्नुपर्ने कर रकमसम्बन्धी जानकारी उपलब्ध गराउन कर शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने हुन्छ । यसका अतिरिक्त समयमा राजस्व नतिरेमा दण्ड जरिवाना लाग्ने विषयमा पनि प्रचारप्रसार गर्नु पर्दछ ।

ङ. समन्वय संयन्त्र

राजस्व परिचालनसम्बन्धी नीति निर्माण, शुल्क तथा दस्तुरको दर निर्धारण, राजस्वसङ्कलनविधि निर्धारण जस्ता कार्यमा सम्बन्धित आन्तरिक तथा बाह्य निकायहरूसँग समन्वय अपरिहार्य हुन्छ । यसका लागि राजस्वका आधार निर्धारणतथादरहरूमापरिमार्जनकालागिराजस्व परामर्शसमितिकोभूमिकालाईस्थापनागर्नुपर्दछ।आय सङ्कलनमा वडा समितिको भूमिकालाई स्पष्ट व्याख्या गरी वडा र राजस्व शाखाबीच निरन्तर समन्वय हुन जरुरी देखिन्छ। त्यसैगरी राजस्व बाँडफाँडसम्बन्धमाकेन्द्र,प्रदेशतथाअन्यस्थानीयतहहरूसँगसमन्वयगर्न आवश्यक पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

च. चुहावट नियन्त्रण, पारदर्शिता र जवाफदेहिता

आयकोसङ्कलनअवस्थाकोअनुगमनगरी राजस्व चुहावटभएकोपाइएमात्यसलाईनियन्त्रणगर्नतत्काल आवश्यक कार्य गर्नु पर्दछ । गाउँपालिकाले आय व्ययको विवरण आवधिक रूपमा प्रकाशमा ल्याउनु, करदातासँग निरन्तरसम्बादगर्नु,सूचनाप्रविधितथासामाजिक मिडियामार्फत् राजस्व रखर्चकोविवरणबारेजनतातथा सरोकारवालालाई जानकारी गराउनु यस दिशातर्फको केही सकारात्मक प्रयासहरू हुन सक्दछन् ।

परिच्छेद - पाँचः राजस्व सुधार कार्ययोजना

यस परिच्छेदमा सूचना विश्लेषण तथा सहभागितामूलक छलफलबाट तयार पारिएको गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना प्रस्तुत गरिएको छ । यस कार्ययोजनालाई कार्यपालिकाबाट स्वीकृत एवम् बजेट व्यवस्था गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

५.१गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना

५.१.१राजस्व सुधारका क्षेत्रहरू

राजस्व सुधारका लागि अपनाउनु पर्ने क्रियाकलापहरू तपशिलमा उल्लेख गरिएको छ ।

दायराःराजस्व सुधारको लागि संविधान तथा कानुनले व्यवस्था गरेको गाउँपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने हुनु पर्दछ । क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने राजस्वको सङ्कलन तथा परिचालन गर्ने सम्भावना के कस्तो छ सो को पहिचान गर्नु पर्दछ । करको आधार (सम्पत्ति, आय, वस्तु तथा सेवाको परिमाण, मुल्य र उपयोग) को पहिचान गर्नु पर्दछ । करदाता, उपभोगकर्ता र सेवाग्राहीको पहिचान पश्चात तीनीहरूको एकिन तथ्याङ्क पत्ता लगाई त्यसको दायरा एकिन गर्नु पर्दछ ।

दरः करदाताको पहिचान पश्चात् गाउँपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने करदातालाई करदाताको सामर्थ्यका आधारमा न्यायोचित ढंगबाट करको दर निर्धारण गर्नुपर्दछ । करको दर निर्धारण गर्दा समान दर, प्रगतिशिल वा अनुदारवादी के कस्तो छ सोको समिक्षा गरी प्रगतिशिल कर लगाउनु पर्दछ । करको दर निर्धारण गर्दा तपशिलमा उल्लेखित विषयमा ध्यान दिनुपर्दछ ।

- ❖ विगत वर्षहरूको करको दर
- ❖ छिमेकी स्थानीय तहको करको दर
- ❖ करदाताको कर तिर्ने क्षमता
- ❖ करको आधार (सम्पत्ति, आय, वस्तु तथा सेवा)
- ❖ सेवा तथा दस्तुरको लागत
- ❖ राजस्वसङ्कलनको अवस्था
- ❖ सम्पत्तिको मुल्य तथा उपयोग
- ❖ पुँजिगत लगानी र आर्थिक कारोबार

व्यवस्थापनः करदाताको पहिचान, संख्या निर्धारण तथा दायरा निश्चित गरी करका दरहरू न्यायोचित ढंगबाट निर्धारण पश्चात राजस्व प्रशासनमा सुधार ल्याउन नीतिगत व्यवस्था, संगठन संरचनामा सुधार भौतिक सुविधा, मानव संशाधन, प्रविधि र सफ्टवयर, सूचना तथा अभिलेख राख्नुपर्दछ । राजस्वको सुधारको लागि हरेक तथ्याङ्कको अभिलेख राखि राजस्व चुहावट हुन नदिन अनुगमन गर्नुपर्दछ ।

क. कर राजस्व सुधारका योजनाहरु

तालिका २४: राजस्व सुधार कार्ययोजनाहरु

क्र.स	सुधारका लागि गर्नु पर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
१	**भूमिकर तथा मालपोत**		
	१. जग्गाको मूल्याङ्कनको दर निर्धारण गरी मालपोतको दर परिमार्जन गर्ने ।	२०७९ असार मसान्त	राजस्व परामर्श समिति
	२. घुम्ती सेवा सञ्चालन गरी समयमा मालपोत तिर्न प्रोत्साहित गर्ने ।	२०७९ पौष देखि अर्धवार्षिक रुपमा नियमित	राजस्व शाखा वडा कार्यालय
२	**सम्पत्ति कर**		
	१. आर्थिक ऐन बनाई सोमा सम्पत्ति कर लगाउने स्पष्ट व्यवस्था गर्ने ।	२०७९ असार मसान्त	राजस्व परामर्श समिति
	२. सम्पत्ति कर व्यवस्थापन कार्यविधिलाई अद्यावधिक गर्ने ।	२०७९ पौषसम्म	राजस्व परामर्श समिति
	३. वडामा जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	२०७९ मंसिर देखि नियमित	राजस्व शाखा वडा कार्यालय
	४. सम्बन्धित कर्मचारी तथा पदाधिकारीका लागि तालिमको व्यवस्था गर्ने र कर्मचारी थप गर्ने ।	२०७९ चैत्र मसान्तसम्म	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
३	**घर जग्गा बहाल कर**		
	१. प्रतगतिशिल करको दर अवलम्बन गर्ने	२०७९ असार मसान्त	राजस्व परामर्श समिति
	२. बहालमा भएका घर तथा जग्गाहरुको लगत सङ्कलन गर्ने ।	२०७९ पौषसम्म	राजस्व शाखा वडा कार्यालय
	३. बहालमा लगाएका घरधनीहरूलाई जानकारी गराई करको दायरमा ल्याउने ।	२०७९ भाद्र देखि निरन्तर	राजस्व शाखा, राजस्व परामर्श समिति, वडा कार्यालय
४.	**व्यवसाय कर**		
	१. व्यवसाय कर व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने ।	२०७९ माघसम्म	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
	२. व्यवसाय कर सम्बन्धमा दण्ड सजाय तथा पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने ।	२०७९ माघसम्म	राजस्व परामर्श समिति
	३. दर्ता भएका व्यवसायहरुको लगत अद्यावधिक गर्ने तथा दर्तामा नआएकालाई दर्ता गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।	नियमित	राजस्व शाखा वडा कार्यालयहरु
	४. व्यवसाय दर्ता तथा कर सङ्कलनका	२०७९ षौष देखी	राजस्व शाखा

क्र.स	सुधारका लागि गर्नु पर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
	लागि वडा वडामा घुम्ती सेवा तथा अभियान सञ्चालन गर्ने ।	अर्धवार्षिक रुपमा	वडा कार्यालयहरु
५.	**जडीवुटी, कबाडी र जीवजन्तु कर**		
	१. जडीवुटी तथा कबाडीसङ्कलनको सम्भाव्य क्षेत्र पहिचान गरी बिक्री हुने परिमाण यकिन गर्ने ।	२०७९ आषाढ मसान्त	राजस्व शाखा राजस्व परामर्श समिति
	२. जडीवुटी र कबाडी करको दर अध्यावधिक गरी सो अनुसार ठेक्का बन्दोवस्त गर्ने ।	२०७९ आषाढ मसान्त	गाउँसभा, कार्यपालिका

ख. गैरकर राजस्व सुधार योजना

तालिका २५: गैरकर राजस्व सुधार योजनाहरु

क्र.स.	सुधारका लागि गर्नु पर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
१	**कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था**		
	१. आर्थिक ऐन तयार गर्ने । - हालको राजस्व अधिकारका सम्भाव्य शीर्षकहरु अनुसार शीर्षक हेरफेर गर्ने । - व्यवहारिक नदेखिएका, लागु नहुने तथा सङ्घीय कानुनसँग बाझिने प्रावधानहरुलाई हटाउने । - राजस्व असुलीको व्यवस्थासंगै दण्ड, सजाय तथा पुरस्कारको व्यवस्था पनि उल्लेख गर्ने । - जग्गाको मूल्याङ्कनको दर निर्धारण गरी मालपोतको दर परिमार्जन गर्ने ।	२०७९ असार मसान्त	राजस्व परामर्श समिति
	२. राजस्व नीति सामर्थ्यमा आधारित तथा Tax-benefit Principleमा आधारित बनाउने	२०७९ कार्तिक मसान्त	गाउँपालिका
२	**सांगठनिक व्यवस्था (शाखा, जनशक्ति, पूर्वाधार र सूचना व्यवस्था)**		
	१. राजस्व शाखाका लागि थप कर्मचारी, सफ्टवेयर तथा भौतिक सुविधाको व्यवस्था गर्ने ।	२०७९ चैत मसान्तसम्म	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
	२. राजस्व सफ्टवेयर सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गर्ने ।	२०७९ असारसम्म	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
	३. विभिन्न स्रोतका आन्तरिक आयलाई सम्बन्धितशीर्षक अन्तर्गत आम्दानी बाँध्ने ।	२०८० असारमसान्त	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, आर्थिक प्रशासन शाखा

क्र.स.	सुधारका लागि गर्नु पर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
३	**करदाता लक्षित कार्यक्रम तथा पारदर्शिता**		
	१. विभिन्न सञ्चार माध्यमबाट कर असुलीका लागि चेतनामूलक सूचनाहरु प्रचार प्रसार गर्ने ।	२०७९ मंसिरदेखि निरन्तर	राजस्व परामर्श समिति र वडा कार्यालय
	२. चौमासिक रुपमा खर्चसँगै आन्तरिक आय सङ्कलनको विवरण सार्वजनिक गर्ने ।	चौमासिक	आर्थिक प्रशासन शाखा, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
४.	**राजस्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयन**		
	१. यस कार्ययोजनामा उल्लेख भएका क्रियाकलापहरु कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्ने ।	२०७९ साउन देखि निरन्तर	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
	२. कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने बजेट व्यवस्था गर्ने ।	२०७९ माघ मसान्त	कार्यपालिका गाउँ सभा

परिच्छेद -छः आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण

यस परिच्छेदमा आगामी तीन आर्थिक वर्षहरूका लागि गाउँपालिकाको राजस्व प्रक्षेपण गरिएको छ । राजस्व प्रक्षेपण गर्दा महालेखा परिक्षकले स्वीकृत गरेको एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ उल्लेखित शीर्षकगत रुपमा गरिएको छ । गाउँपालिकाको राजस्व अधिकार, हालको आय सङ्कलन अवस्था तथा राजस्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयन पश्चात आय सङ्कलनमा पार्ने प्रभाव समेतलाई मध्यनजर गर्दै आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण गरिएको छ । यस प्रक्षेपणले गाउँपालिकाको आय बजेट तर्जुमा गर्न सहयोग पुग्नेछ ।

६.१राजस्व सुधार कार्ययोजनाका आधारमा राजस्व प्रक्षेपण

राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयनपश्चात् आगामी तीन वर्ष (आ.व. २०७९/८० देखि २०८१/८२) को लागि आय प्रक्षेपण गरिएको छ । यो आय अनुमान राजस्व सुधार योजनामा प्रस्ताव गरिएका क्रियाकलापहरूको आधारमा गरिएको छ । धेरैजसो शीर्षकहरूको आय प्रक्षेपण प्राप्त तथ्यांकमा आधारित छ भने भविष्यमा आयका आधारको दायरा बढ्न गई सोबाट हुने योगदानलाई समेत मध्यनजर गरिएको छ । त्यसैगरी केही शीर्षकहरूको आय प्रक्षेपण गर्दा विगतको आय सङ्कलनको वृद्धिदरलाई आधार मानिएको छ ।

तालिका २६: आगामी आ.व.हरुका लागि राजस्व प्रक्षेपणका आधारहरु (रु. हजारमा)

राजस्व संकेत	राजस्वशीर्षक	कुल सम्भाव्यता	आगामी आ.व.हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
क.	आन्तरिक आय तर्फ	२११२९	
११३१३	सम्पत्ति कर	१८७६.१	आ.व. २०७९/८० मा कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११३१४	भूमि कर (मालपोत)	३३३३.८९८	आ.व. २०७९/८० मा कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११३२१	घर बहाल कर	१०६४.४	आ.व. २०७९/८० मा कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११४५१	सवारी साधन कर	५०	आ.व. २०७९/८० मा कुल सम्भावनाका ९० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११४७२	विज्ञापन कर	२१५.६	आ.व. २०७९/८० मा कूल सम्भावनाको ७० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११६९१	अन्य कर (जडिवुटी तथा कबाडी कर हुने आय)	१०१.२	आ.व. २०७९/८० मा कूल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
	सामुदायिक वनको वन पैदावार बिक्रीबाट प्राप्त	१२६०	आ.व. २०७९/८० मा कूल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
११३२२	बहाल बिटौरीशुल्क	३६०	आ.व. २०७९/८० मा कूल सम्भावनाको ८०

राजस्व संकेत	राजस्वशीर्षक	कुल सम्भाव्यता	आगामी आ.व.हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
			प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४६११	व्यवसाय कर	४२४.९	आ.व. २०७९/८० मा ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जान
१४१५१	सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय	१३१७	आ.व. २०७९/८० मा ब्याकहो लोडर, एक्साभेटर, लोडर,रोलर, पानी ट्यांकी, टिप्पर भाडाबाट प्राप्त हुने रकमको ९०प्रतिशत र त्यसपछिका वर्षहरुमा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्रि	२००	पहिलो वर्ष ६० प्रतिशत र त्यसपश्चात् वार्षिक १५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुँदै जाने अनुमान
	ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा बिक्री	८४६०	आ.व. २०७९/८० मा कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जान
	फोहरमैला व्यवस्थापन सेवा शुल्क	०	आ.व. २०७९/८० मा कूल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यस पछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
	अन्य शुल्क (प्रवेश शुल्क)	४००	आ.व. २०७९/८० मा कूल सम्भावनाको ६० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२२१	न्यायिक दस्तुर	१५	आ.व.२०७९/८० मा एकमुष्ट १५ र त्यसपछि क्रमशः १० प्रतिशतले वृद्धि हुँदै जाने अनुमान
१४२४१	पार्किङ्ग शुल्क	५२९.९८	आ.व. २०७९/८० मा कूल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२४२	नक्सापास दस्तुर	५७५.९२	आ.व. २०७९/८० मा कूल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२४३	सफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर	९०६.८६१	आ.व. २०७९/८० मा कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जान
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर र व्यक्तिगत घटना दर्ता (बिलम्ब) शुल्क	१४३.४	आ.व. २०७९/८० मा कूल सम्भावनाको ९० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा ५ प्रतिशतले घट्दै जाने
१४२४५	नताप्रमाणित दस्तुर	५०.६	आ.व. २०७९/८० मा कूल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२४९	अन्य दस्तुर	५७.२	आ.व. २०७९/८० मा कूल सम्भावनाको ९० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४२५३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	५५१.८	आ.व.२०७९/८० मा ९० प्रतिशत र त्यसपछिका वर्षहरुमा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने
१४३१३	धरौटी सदरस्याहा	१६५	आ.व.२०७८/८९ मा उठेको रकमको त्यसपछिका वर्षहरुमा ५ प्रतिशतले बढ्दै जाने

राजस्व संकेत	राजस्वशीर्षक	कुल सम्भाव्यता	आगामी आ.व.हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
ख	**राजस्वबाँडफाँड**	**९५४७०**	
ख.१	**नेपाल सरकार**	**९२५५१**	
१४४११	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मु.अ.कर	४६०९७	चालु आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुँदै जाने
१४४२१	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्त:शुल्क	४६०९७	
१४१५३	बाँडफाँड भई प्राप्त वन रोयल्टी	३५७	चालु दरले वृद्धि आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः ५ प्रतिशतको दरले बढ्दै जाने
ख.२	**प्रदेश सकार**	**२९१९**	
११३१५	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	१०५०	चालु दरले वृद्धि आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः ५ प्रतिशतको दरले बढ्दै जाने
११४५६	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	९२४	चालु दरले वृद्धि आ.व.को लागि गरिएको अनुमानमा क्रमशः ५ प्रतिशतको दरले बढ्दै जाने
११४७१	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर	०	अनुमान नगरिएको
११४५८	बाँडफाँड भई प्राप्त दहत्तर बहत्तरको बिक्रि बाट प्राप्त रोयल्टी	९४५	गत आ.व.मा प्राप्त यथार्थ रकममा क्रमशः ५ प्रतिशतले बढ्दै जाने
ग.	**अनुदान तथा वित्तीय हस्तान्तरण**	**४१८७३६**	
ग.१	**नेपाल सरकार**	**३७४५२५**	
१३३११	समानीकरण अनुदान	११२६६५	गत आ.व.मा प्राप्त यथार्थ रकममा क्रमशः ५ प्रतिशतले बढ्दै जाने
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	२४२७६०	गत आ.व.मा प्राप्त यथार्थ रकममा क्रमशः ५ प्रतिशतले बढ्दै जाने
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत	१०५००	
१३३१४	विशेष अनुदान चालु	०	अनुमान नगरिएको
१३३१५	विशेष अनुदान पूँजीगत	०	
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	०	गत आ.व.मा प्राप्त यथार्थ रकममा क्रमशः ५ प्रतिशतले बढ्दै जाने
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत	७३५०	
१३३१८	अन्य अनुदान चालु (सामाजिक सुरक्षा समेत)		अनुमान नगरिएको
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत		
१४५२९	अन्य राजस्व	१२५०	गत आ.व.को यथार्थ रकममा ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुँदै जाने
ग.२	**प्रदेश सरकार**	**४४२११**	
१३३११	समानीकरण अनुदान	११९३४	गत आ.व.को यथार्थ रकममा ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुँदै जाने
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	१६५२७	गत आ.व.को यथार्थ रकममा ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुँदै जाने
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत	०	
१३३१४	विशेष अनुदान चालु	०	गत आ.व.को यथार्थ रकममा ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुँदै जाने
१३३१५	विशेष अनुदान पूँजीगत	३६७५	
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	०	चालु आ.व.को अनुमानमा ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुँदै जाने
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत	१२०७५	

राजस्व संकेत	राजस्वशीर्षक	कुल सम्भाव्यता	आगामी आ.व.हरुको लागि प्रक्षेपणको आधार
१३३१८	अन्य अनुदान चालु (सामाजिक सुरक्षा समेत)	०	अनुमान नगरिएको
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत	०	
ग.३	**अन्य आन्तरिक अनुदान**	०	
१३४११	अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	०	अनुमान नगरिएको
१३४१२	अन्य व्यक्तिगत आन्तरिक अनुदान	०	
ग.४	**द्विपक्षिय बैदेशिक अनुदान**	०	
१३१११	द्विपक्षिय बैदेशिक चालुअनुदान	०	अनुमान नगरिएको
१३१२१	द्विपक्षिय बैदेशिक पूँजीगत अनुदान	०	
	कूल जम्मा	**५३६४५२.१२**	

६.२गाउँपालिकाको आगामी ३ आर्थिक वर्षको आयको प्रक्षेपण

आय शीर्षकको सम्भाव्य आधार तथा राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयनलाई आधारमानी गाउँपालिकाको आगामी ३ वर्षको प्रक्षेपित आयको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । प्रक्षेपणको लागि राजस्व संकेत वर्तमानमा सिफारिश गरिएको लेखा कोडको आधारमा गरिएको छ । तालिकामा दिए अनुसार गाउँपालिकाको आगामी आ.व.मा कुल रु. ५५ करोड ७६ लाख ६५ हजार आम्दानी हुने प्रक्षेपण गरिएको छ ।

तालिका २७: चालू आ.व.को अनुमान तथा आगामी ३ आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण (हजारमा)

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०७६/७७ यथार्थ	२०७७/७८ यथार्थ	२०७८/७९ को अनुमान	२०७८ फाल्गुन मसान्त सम्मको यथार्थ	कुल सम्भाव्यता	प्रक्षेपित आय (आगामी तीन आ.व.को)		
							२०७९/०८०	२०८०/०८१	२०८१/०८२
क.	**आन्तरिक आय तर्फ**	**९८९५.०१६**	**५१८९.२**	**३९१०**	**१४५४.७**	**२११२९**	**१७७४८**	**१९५०३**	**२१४२९**
११३१३	सम्पत्ति कर	०	०	०	०	१८७६.१	१५०१	१६५१	१८१६
११३१४	भूमि कर (मालपोत)	७७९५.६५४	२५८६.५	१५००	२६८.६	३३३३.९	२६६७	२९३४	३२२७
११३२१	घर बहाल कर	०	२९७.६६	२५०	१९.६५४	१०६४.४	८५२	९३७	१०३०
११४५१	सवारी साधनमा कर (सवारी दर्ता, वार्षिक सवारी कर)	०	०	०	०	५०	४५	५०	५४
११४७२	विज्ञापन कर	०	०	०	०	२१५.६	१५१	१६६	१८३
११६११	व्यवसायले भुक्तानी गर्ने (व्यवसाय कर)	०	३२९.१५	६००	७.९	४२४.९	३४०	३७४	४११
११६९१	अन्य कर (जडिवुटी तथा कबाडी कर	१५८७.३४९	१०२३.२	०	५१९.९६	१०१.२	८१	८९	९८
	सामुदायिक वनको वन पैदावार बिक्रीबाट प्राप्त हुने आय)					१२६०	१००८	११०९	१२२०
११३२२	बहाल बिटौरी शुल्क	०	०	२००	०	३६०	२८८	३१७	३४८
१४१५१	सरकारी सम्पत्तिको वाहाल बाट प्राप्त आय	०	०	३००	७६.६४	१३१७	११८५	१३०४	१४३४
१४२५३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	०	०	०	०	१५१.८	४९७	५४६	६०१
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्रि	०	०	०	०	२००	१२०	१३८	१५९
	ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा बिक्री					८४६०	६७६८	७४४५	८१८९
	फोहरमैला व्यवस्थापन सेवा शुल्क					०	०	०	०
	अन्य शुल्क प्रवेश शुल्क					४००	२४०	२६४	२९०
१४२२१	न्यायिक दस्तुर	०	०	१५	०.८५	१५	१७	१८	२०
१४२४१	पाकिङ्ग शुल्क	०	०	०	०	५२९..९८	४२४	४६६	५१३
१४२४२	नक्सापास दस्तुर	०	०	९५	०	५७५.९२	४६१	५०७	५५७
१४२४३	सिफारिश दस्तुर	५१२.०१३	८२२.५५		३२९.३५	९०६.६८	७२५	७९८	८७८
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता बिलम्ब दस्तुर	०	१३०.०७	४००	२३१.७२	१४३.४	१२९	१२३	११६
१४२४५	नता प्रमाणित दस्तुर	०	०	४००	०	५०.६	४०	४५	४९
१४२४९	अन्य दस्तुर	०	०	०	०	५७.२	५१	५७	६२
१४३१३	धरौटी सदरस्याहा	०	०	१५०	०	१६५	१५७.५	१६५	१७४
ख	**राजस्वबाँडफाँड**	**६०३८३**	**८८४९९**	**९०९२४**	**०**	**९५४७०**	**१००२४४**	**१०५२५७**	**११०५१९**
ख.१	**नेपाल सरकार**	**५९६२५**	**८७५२४**	**८८१४४**	**०**	**९२५५१**	**९७१७९**	**१०२०३८**	**१०७१३९**
१४४११	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मु.अ.कर	५९६२५	८७१८९	४३९०२	-	४६०९७	४८४०२	५०८२२	५३३६३

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०७६/७७ यथार्थ	२०७७/७८ यथार्थ	२०७८/७९ को अनुमान	२०७८ फाल्गुन मसान्त सम्मको यथार्थ	कुल सम्भाव्यता	प्रक्षेपित आय (आगामी तीन आ.व.को)		
							२०७९/०८०	२०८०/०८१	२०८१/०८२
१४४२१	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्तःशुल्क	०	०	४३९०२	-	४६०९७	४८४०२	५०८२२	५३३६३
१४१५३	बाँडफाँड भई प्राप्त वन रोयल्टी	०	३३५	३४०	-	३५७	३७५	३९४	४१३
ख.२	**प्रदेश सकार**	**७५८**	**९७५**	**२७८०**	**०**	**२९१९**	**३०६५.३**	**३२१८.९**	**३३८०**
११३१५	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	०	०	१०००	०	१०५०	११०३	११५८	१२१६
११४५६	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	७५८	९७५	८८०	-	९२४	९७०	१०१९	१०७०
११४७१	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर	०	०	०	-	०	०	०	०
१४१५८	बाँडफाँड भई प्राप्त दहत्तर बहत्तरको बिक्रि बाट प्राप्त रोयल्टी	०	०	९००	-	९४५	९९२.२५	१०४१.९	१०९४
ग	**अनुदान तथा वित्तीय हस्तान्तरण**	**३३२८९९**	**४४५०२०**	**३९८४०६**	**०**	**४१८७३६**	**४३९६७३**	**४६१६५७**	**४८४७३८**
ग.१	**नेपाल सरकार**	**३०६८६०**	**४०१३२०**	**३५६३००**	**०**	**३७४५२५**	**३९३२५१**	**४१२९१३**	**४३३५५९**
१३३११	समानीकरण अनुदान	१०१३००	१०२८००	१०७३००	-	११२६६५	११८२९८	१२४२१३	१३०४२४
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	१८६००९	२७५०२१	२३१२००	-	२४२७६०	२५४८९८	२६७६४३	२८१०२५
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत	०	०	१००००	-	१०५००	११०२५	११५७६	१२१५५
१३३१४	विशेष अनुदान चालु	१४७४३	०	०	-	०	०	०	०
१३३१५	विशेष अनुदान पूँजीगत	०	०	०	-				
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	३२२१	२३४९९	०	-	७३५०	७७१८	८१०३	८५०९
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत	०	०	७०००	-				
१३३१८	अन्य अनुदान चालु (सामाजिक सुरक्षा समेत)	-	-	-	-	-	-	-	-
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत								
१४५२९	अन्य राजस्व	१५८७	०	८००	-	१२५०	१३१२	१३७८	१४४६
ग.२	**प्रदेश सरकार**	**२६०३९**	**४३७००**	**४२१०६**	**०**	**४४२११**	**४६४२२**	**४८७४४**	**५११७९**
१३३११	समानीकरण अनुदान	१०२५१	१०२००	११३६६	-	११९३४	१२५३१	१३१५८	१३८१५
१३३१२	ससर्त अनुदान चालु	६२९९	१५५००	१५७४०	-	१६५२७	१७३५३	१८२२१	१९१३२
१३३१३	ससर्त अनुदान पूँजीगत	०	०	०	-	०	०	०	०
१३३१४	विशेष अनुदान चालु	४०००	४०००	०	-	३६७५	३८५९	४०५२	४२५४
१३३१५	विशेष अनुदान पूँजीगत	०	०	३५००					
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	५४८९	१४०००	०	-	१२०७५	१२६७९	१३३१३	१३९७८
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत	०	०	११५००	-				

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	२०७६/७७ यथार्थ	२०७७/७८ यथार्थ	२०७८/७९ को अनुमान	२०७८ फाल्गुन मसान्त सम्मको यथार्थ	कुल सम्भाव्यता	प्रक्षेपित आय (आगामी तीन आ.व.को)		
							२०७९/०८०	२०८०/०८१	२०८१/०८२
१३३१८	अन्य अनुदान चालु (सामाजिक सुरक्षा समेत)	०	०	०	–	०	०	०	०
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत	०	०	०	–				
ग.३	**अन्य आन्तरिक अनुदान**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
१३४११	अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	०	०	०	–	०	०	०	०
१३४१२	अन्य व्यक्तिगत आन्तरिक अनुदान	०	०	०	–				
ग.४	**द्विपक्षिय बैदेशिक अनुदान**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
१३१११	द्विपक्षिय बैदेशिक चालु अनुदान	०	०	०	–	०	०	०	०
१३१२१	द्विपक्षिय बैदेशिक पूँजीगत अनुदान	०	०	०	–				
जम्मा राजस्व, अनुदान तथा दायित्व		४०३१७७.०१६	५३८७०८	४९३२४०	१४५४.७	५३५३३५	५५७६६५	५८६४१७	६१६६८६

परिच्छेद -सात: अपेक्षित नतिजा

सारांशमा राजस्व सुधार कार्ययोजनाको पुर्ण कार्यान्वयन पश्चात् गाउँपालिकाको आय संरचनालाई तलको तालिकामा दिईएको छ ।

तालिका २८: प्रक्षेपित आय संरचनाहजारमा

क्र. सं.	राजस्वशीर्षक	२०७६/७७ यथार्थ	२०७७/७८ यथार्थ	२०७८/७९ को अनुमानित	२०७८ फाल्गुन मसान्त सम्मको यथार्थ	प्रस्तावित	प्रक्षेपित आय (आगामी तीन आ.व.को)		
						२०७९/०८०	२०८०/०८१	२०८१/०८२	२०८२/०८३
१	आन्तरिक आय	९८९५.०१६	५१८९.२	३९१०	१४५४.७	२११२९	१७७४८	१९५०३	२१४२९
२	सङ्घीय राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त आय	५९६२५	८७५२४	८८१४४	०	९२५५१	९७१७९	१०२०३८	१०७१३९
३	प्रदेश राजस्वबाँडफाँडबाट प्राप्त आय	७५८	९७५	२७८०	०	२९१९	३०६५.३	३२१८.९	३३८०
४	अनुदान	३३२८९९	४४५०२०	३९८४०६	०	४१८७३६	४३९६७३	४६१६५७	४८४७३८
५	दायित्व								
६	जनसहभागिता								
	कुल आय	**४०३१७७.०१६**	**५३८७०८**	**४९३२४०**	**१४५४.७**	**५३५३३५**	**५५७६६५**	**५८६४१७**	**६१६६८६**

प्रस्तुत विवरणले गाउँपालिकाको आन्तरिक आय आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा रु १ करोड ७७ लाख ४८ हजार हुने अनुमान गरिएको छ, जुन कुल आयको ३.१८ प्रतिशत हुन आँउछ । यो रकम सङ्कलन गर्न पनि गाउँपालिकाले वर्तमान संरचना तथा व्यवस्थापन प्रणालीमा ठुलै परिवर्तन गर्न आवश्यक देखिन्छ । गाउँपालिकाले यस तर्फ निम्न कदम चाल्नु पर्ने देखिन्छ:

- आय सङ्कलनकोलागि आवश्यक ऐन तथा कार्यविधिको तयारी
- आर्थिक ऐनमा कर तथा शुल्कका दर निर्धारण वा परिमार्जन तथा जरिवाना निर्धारण
- राजस्व परामर्श समितिको परिचालन
- राजस्व शाखाको क्षमता विकास

परिच्छेद -आठः अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा गरिएको व्यवस्था अनुसार यस राजस्व सुधार कार्ययोजनाले राजस्वपरामर्श समितिलाई राजस्वका स्रोत, दायरा तथा दरको विश्लेषण गरी अन्तरिक आम्दानीका स्रोतहरू पहिचान गर्नर स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिलाई आय अनुमान गर्ने कार्यमा सहयोग गर्दछ ।

सिम्ता गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजनाले निर्धारण गरेको अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न कार्ययोजनामातय गरिएका कार्यनीति र कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि स्थानीय राजस्व परामर्श समितिलाई बढीजिम्मेवारी बनाईनेछ । साथै स्थानीय राजस्व परामर्श समितिलाई सहजीकरण गर्न गाउँपालिका प्रमुखको संयोजकत्वमाराजस्व सुधार कार्ययोजनाको प्रगति सम्बन्धी अनुगमन गर्न एक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति गठन गरिएको थियो ।

तालिका २९: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिको संरचना

१)	गाउँपालिका प्रमुख (अध्यक्ष)	:	संयोजक
२)	गाउँपालिका प्रमुख उपप्रमुख (उपाध्यक्ष)	:	उपसंयोजक
३)	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	:	सदस्य
४)	आर्थिक विकास समिति संयोजक	:	सदस्य
५)	प्रतिनिधी, सिम्ता उद्योग बाणिज्य सङ्घ	:	सदस्य
६)	प्रतिनिधि, नागरिक समाज वा टोल विकास संस्था	:	सदस्य
७)	राजस्व उपशाखा प्रमुख	:	सदस्य सचिव

उद्योग बाणिज्य सङ्घ र नागरिक समाजको तर्फका प्रतिनिधित्व गर्ने सदस्यलाई यस समितिले निर्णय गरी आमन्त्रित सदस्यका रुपमा समितिमा समावेश गर्न सक्नेछ ।

गाउँकार्यपालिकाले आवश्यकता महशुश गरेमा अन्य विषय विज्ञ व्यक्तिहरूलाई पनि आमन्त्रित सदस्यका रुपमा समितिमा राख्न वा समितिको बैठकमा बोलाई आवश्यक सल्लाह सुझाव लिन सक्नेछ । अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिको बैठक कम्तिमा चौमासिक रुपमा बस्नेछ तर समितिले आवश्यकता ठानेमा आवश्यकता अनुसार जतिपटक पनि बैठक बस्न सक्नेछ ।

अनुगमन समितिले निम्नानुसार कार्य गर्नेछ ।

- ❖ राजस्व सुधार कार्ययोजनामा समावेश भएका क्रियाकलापहरूका लागि आवश्यक पर्ने बजेटको व्यवस्थाकालागि आवश्यक कार्य गर्ने र नगरसभाबाट परित गराउने ।
- ❖ सबै क्रियाकलापहरूलाई अलग अलग रुपमा बजेट विनियोजन गर्न संभव नभएको अवस्थामा कार्ययोजनाकार्यान्वयनका लागि एकमुष्ठ बजेटको माग गर्ने ।

- स्वीकृत कार्ययोजनामा समावेश भएका क्रियाकलाप छुट्याई जिम्मेवार सम्बद्ध शाखा/उपशाखाकाकर्मचारीलाई जिम्मेवारी तोक्ने ।
- जिम्मेवार शाखा वा कर्मचारीले आफुसँग सम्बन्धित कार्यजिम्मेवारी पुरा गरे नगरेको अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।
- जिम्मेवार शाखा/उपशाखा वा पदाधिकारीहरूबाट उनीहरूको जिम्मेवारी भित्रका क्रियाकलापकोप्रगतिविवरण चौमासिक रुपमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत मार्फत सङ्कलन गरी समीक्षा गर्ने ।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिबाट प्राप्त सुझावहरूलाई राजस्व परामर्श समितिमा वा नगरकार्यपालिकाको बैठकमा पेश गरी आवश्यक कार्वाही गराउने ।
- राजस्व सुधार कार्ययोजनामा भएको क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनको अवस्थाको समीक्षा गरी आवश्यकपरेमा क्रियाकलाप संसोधन वा थप गर्न तथा जिम्मेवारीहरूको हेरफेर गर्नको लागि राजस्व परामर्श समितिसमक्ष सिफारिस गर्ने ।

प्रक्षेपित राजस्व असुलीमा देखिएका समस्याहरूको समधानका लागि आवश्यक कार्यका लागि गाउँकार्यपालिकामाप्रस्ताव पेश गर्ने । यो राजस्व सुधार कार्ययोजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि निम्न चार तहको अनुगमनतथा मूल्याङ्कन व्यवस्था सिफारिस गरिएको छ ।

(क) कार्यालय स्तरको अनुगमनः

यो राजस्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनकोलागि प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, राजस्व उपशाखा तथा अन्य सम्बन्धित शाखाका प्रतिनिधिहरू तथा वडा सचिवहरूलाई जिम्मेवार बनाउनु पर्दछ ।

गाउँपालिकाले कम्तिमा महिनाको एक पटक बैठक बसी कार्ययोजनामा उल्लेख गरिएका क्रियाकलापहरूकोकार्यान्वयन भए नभएको, राजस्व असुलीको लक्ष्य अनुसार असुली भए नभएको, लक्ष हासिल गर्ने दिशातर्फ उन्मुख भए नभएको समीक्षा गरी आवश्यक नीतिगत एवं कार्यगत निर्णयहरू गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्दछ ।

(ख) राजस्व परामर्श समितिबाट अनुगमन तथा मूल्याङ्कनः

राजस्व परामर्श समितिले राजस्व सुधार योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था तथा आय सङ्कलनको अवस्थाको नियमित अनुगमन गरी कार्यपालिकालाई चौमासिक रुपमा आवश्यक परामर्श प्रदान गर्नुपर्दछ । त्यसैगरी आगामी आ.व.को लागि आयको अनुमान गर्नुभन्दा पूर्व विगतको आर्थिक ऐनको मूल्याङ्कन गरी आयका स्रोत, दर तथा दायरा र व्यवस्थापनमा हेरफेर गर्नुपर्ने भएमा सुधारकोलागि क्रियाकलाप सिफारिस गर्ने र त्यसैको आधारमा आयको अनुमान गर्नु पर्दछ । यसका अतिरिक्त आर्थिक वर्षको समाप्ति पश्चात राजस्व सुधार योजनाको समिक्षा गर्नुपर्दछ ।

(ग) कार्यपालिकाबाट अनुगमन तथा मूल्याङ्कनः

कार्यपालिकाको बैठकले राजस्व परामर्श समितिले प्रस्तुत गरेका सुझावहरूलाई छलफलमा ल्याई आवश्यक निर्णय गर्नुपर्ने हुन्छ । समितिले प्रस्तुत गरेका सुझावहरूमा आवश्यक छलफल गरी राजस्व सुधार योजना तथा आय असुली अवस्थाको समीक्षा गरी आवश्यक नीतिगत तथा कार्यगत निर्णय गर्नुपर्ने भएमा आवश्यक निर्णय गर्नुपर्दछ ।

(घ) वाह्य अनुगमन तथा मूल्याङ्कनः

राजस्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयनको पश्चात् आन्तरिक राजस्वमा के कति सुधार भयो वा सुधारोन्मुख छ भनि गाउँपालिकाले गरेको राजस्वको प्रक्षेपणलाई आधार मानेर सङ्घीय अर्थ मन्त्रालय तथा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग, प्रदेश मन्त्रालय, दातृ निकायहरू आदिले अनुगमन गर्न सक्नेछन ।

अनुसूची

अनुसूची १: सन्दर्भ सामग्रीहरूको सूची

सन्दर्भ सामाग्री	अध्ययनको विषय क्षेत्र	श्रोत
▪ नेपालको संविधान	राज्यको संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँड (भाग १९: धारा २२८ देखी २३० सम्म) स्थानीय आर्थिक प्रणाली (भाग १९ : धारा २२८ देखी २३० सम्म) सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय तहको अधिकार सूची (अनुसूची ५ देखी ९ सम्म)	नेपाल कानुन आयोग
▪ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४	गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार (परिच्छेद: ३) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको वित्तीय अधिकार क्षेत्र (परिच्छेद: ९) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको आर्थिक कार्य प्रणाली (परिच्छेद: १०)	नेपाल कानुन आयोग
▪ अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४	राजस्वको अधिकार (परिच्छेद: २) राजस्वको बाँडफाँड (परिच्छेद: ३) अनुदानको व्यवस्था (परिच्छेद: ४) वैदेशिक सहायता तथा ऋण (परिच्छेद: ५) आय व्ययको प्रक्षेपण गर्ने (दफा १८) राजस्व प्रस्ताव तयार गर्ने (दफा १९) वित्तीय अनुशासन (परिच्छेद: ८) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहले लगाउन सक्ने कर (अनुसूची १,२ र ३) प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी बाँडफाँड (अनुसूची ४)	नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय https://www.mof.gov.np/site/publication-category/93
▪ राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४	प्राकृतिक स्रोतको परिचालन, राजस्व बाँडफाँड तथा अनुदान (परिच्छेद ४)	नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय https://www.mof.gov.np/site/publication-category/93
▪ केही नेपाल ऐनलाई संसोधन गर्न बनेको ऐन, २०७५	स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा स्थानीय तहको राजस्व अधिकार सम्बन्धी विषयमा भएका गरिएका संशोधनहरु	नेपाल कानुन आयोग
▪ नेपाल सरकारको वार्षिक बजेट वक्तव्य र आर्थिक ऐनहरु	स्थानीय तहको राजस्व अधिकार क्षेत्रमा भएका वा हुने संशोधित प्रावधानहरु	नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय

सन्दर्भ सामाग्री	अध्ययनको विषय क्षेत्र	श्रोत
▪ प्रदेश सरकारको वार्षिक बजेट वक्तव्य र प्रदेश आर्थिक ऐनहरु	स्थानीय तह र प्रदेश सरकारबीच साझा अधिकार सूचीका विषयमा प्रदेश कानुनले गरेका व्यवस्थाहरु	कर्णाली प्रदेश सरकार, आर्थिकक मामिला तथा योजना मन्त्रालय http://moeap.karnali.gov.np
▪ स्थानीय तहको आर्थिक ऐन २०७४/०७५		नेपाल सरकार सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
▪ एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गिकरण र व्याख्या, २०७४	स्थानीय तहको राजस्व प्रक्षेपणको ढाँचामा एकरुपताका लागि	नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय
▪ स्थानीय तहको आर्थिक ऐनको नमूना, २०७४		नेपाल सरकार सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
▪ एकीकृत सम्पत्ति कर व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४		नेपाल सरकार सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
▪ स्थानीय तहमा सेवा प्रवाह सम्बन्धी व्यवस्था, २०७४		नेपाल सरकार सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
▪ नेपाल सरकारको आर्थिक ऐन, २०७५		नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय
▪ प्रदेश तथा स्थानीय कर सम्बन्धी अध्ययन तथा सुझाव प्रतिवेदन, २०७५ - नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) निर्णयबाट गठिन कार्यदलले अर्थ मन्त्रालय समक्ष पेश गरेको		नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय
▪ स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण (प्रोफाईल)	स्थानीय तहको राजस्व अधिकार क्षेत्रमा पर्ने स्रोतहरुको आधार (द्यबकभ) बारेको सूचना र तथ्यांक	सम्बन्धितस्थानीय तह
▪ स्थानीय तहका विभिन्न आर्थिक वर्षहरुको योजना, बजेट तथा कार्यक्रमहरु	स्थानीय राजस्व र आयको प्रबृत्ति विश्लेषण	सम्बन्धितस्थानीय तह
▪ सङ्घ तथा प्रदेशले उपलब्ध गराएका कार्यविधि, दिग्दर्शन, ऐन कानुनका नमुनाहरु	स्थानीय तहको राजस्व अधिकारको उपयोगका लागि कानुनी र नीतिगत व्यबस्था	नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय नेपाल कानुन आयोग नेपाल सरकार सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय लगायतका सम्बन्धित निकायहरु
▪ अन्य स्थानीय तहले विगतमा तर्जुमा गरेका	सन्दर्भ सामग्रीको रुपमा	अन्य स्थानीय तहहरु

सन्दर्भ सामाग्री	अध्ययनको विषय क्षेत्र	श्रोत
कार्ययोजनाहरु		
▪ अध्ययन क्षेत्रमा रहेका कलष्टर अन्तर्गतका स्थानीय तहसँग आधारित विभिन्न आर्थिक वर्षहरूको गाउँपालिका विकास योजना, गाउँपालिकाका विकास योजना बजेट तथा कार्यक्रमहरू		सम्बन्धितस्थानीय तह
▪ सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयका प्रगति प्रतिवेदनहरू		सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
▪ अन्य दस्तावेजहरु	सन्दर्भ सामग्रीको रुपमा	विभिन्न निकायहरु

अनुसूची २: अभिमुखीकरण कार्यक्रममा सहजीकरण गरिएको पत्र

सिम्ता गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
राकम, सुर्खेत
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

प.सं. : ०७८।७९
च.नं. ४६०१

मिति :२०७९।०१।०४

विषय : समन्वय तथा सहयोग सम्वन्धमा ।

श्री प्रदेश सुशासन केन्द्र
बीरेन्द्रनगर, सुर्खेत ।

प्रस्तुत बिषयमा त्यस प्रदेश सुशासन केन्द्रको प.सं. २०७८।२०७९ को च.नं. ४५१ मिति २०७८।१२।१७ गतेको पत्रानुसार पालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना निर्माण कार्यको लागि समन्वय तथा सहयोगको लागि पत्रानुसार यस सिम्ता गाउंपालिकाको कार्यालयमा खटी आउनु भएका प्रतिनिधि कर्मचारीलाई तथ्याङ्क उपलब्ध गराईएको व्यहोरा अनुरोध गरिन्छ ।

(ओम प्रकाश देवकोटा)
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
ओम प्रकाश देवकोटा
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

अनुसूची ३: कार्यक्रममा सहभागीहरुको सूची तथा कार्य सम्पन्न पत्र

आज मिति २०६९ असार ९ गतेका दिन प्रदेश सुशासन केन्द्र सुर्खेतको सहयोग तथा क्युब-पाथेब-भुगोल पेशेवरको सहलीकरण र सिमता गाउपालिकाको आयोजनामा यस गाउपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना २०८०/८१ को अभिमुखिकरण कार्यशाला तथा अन्तिम प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरण कार्यक्रम यस गाउपालिकाको उपाध्यक्ष श्री गौमा शर्मा (रैमी) ज्यूको अध्यक्षतामा देहायबमोजिम उपस्थितिमा निम्न प्रस्ताव उपर छलफल गरी निर्णय समेत गरीएको ।

उपस्थिती :-

क्र.सं.	नाम	पद	हस्ताक्षर
१.	गौमा शर्मा (रैमी)	गा.पा. उपाध्यक्ष	
२.	धाम राज शर्मा	वडा १ अध्यक्ष	
३.	खगेन्द्र सिंह ठकुरी	" २ "	
४.	लोक बहादुर शाही	" ३ "	
५.	विरेन्द्र सिंह	" ४ "	
६.	मोहन कुमार चन्द	" ५ "	
७.	गुलाब सिंह ठकुरी	" ६ "	
८.	धन बहादुर कैथी	" ७ "	
९.	चैत बहादुर रैमी	" ८ "	
१०.	कविराज योगी	" ९ "	
११.	प्रमिला खत्री	का.पा. सदस्य विन्ता गा.पा.	
१२.	निसा पुन (बस्तैत)	"	
१३.	कुसुमी सुनार	"	
१४.	चन्द्रकला शाही सिंह	"	
१५.	गणेश सुनार	"	
१६	राम बहादुर नेपाली	"	
	~~ओम प्रकाश~~		

विशेष आमन्त्रित सदस्य

१.	रोन बहादुर चन्द	अध्यक्ष विन्ता गा.पा.	
२.	ओम प्रकाश दैवज्ञ	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	

Date |
Page |

प्रस्तावहरू :-

१. सिम्ता गाउँपालीकाको राजस्व सुधार कार्ययोजनाको अन्तिम अन्तिम प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।

२. सिम्ता गाउँपालीकाको राजस्व सुधार कार्ययोजनाको अन्तिम प्रतिवेदन कार्यपालीकाबाट अनुमोदन गर्ने सम्बन्धमा ।

निर्णयहरू -

१. सिम्ता गाउँपालीकाको राजस्व सुधार कार्ययोजनाको अन्तिम मस्यौदा प्रतिवेदन सम्बन्धमा प्रस्तुतीकरण तथा छलफल गरीयो । साथै राजस्व सुधार कार्ययोजनाको अन्तिम मस्यौदा संशोधन सहित प्राप्त गर्ने निर्णय गरियो । राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाका लागी आर्थिक सहयोग गर्ने प्रदेश सुशासन केन्द्र सुर्खेत तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने क्युब-पाथेव-मूगोल जेभी तथा विशाखलाइ धन्यवाद ज्ञापन गर्ने निर्णय गरीयो ।

२. सिम्ता गाउँपालीकाको राजस्व सुधार कार्ययोजनाको अन्तिम प्रतिवेदन सिम्ता गाउँपालीकाले कार्यपालीकाबाट पारित गराउने निर्णय समेत गरीयो ।

सिम्ता गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
राकम, सुर्खेत
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

प.सं. : २०७८/०७९
च.नं. : ७१४

मितिः २०७९/०३/०९

श्री क्युव-पाथवे-भूगोल जेभी,
काठमाण्डौं,

विषय : कार्य सम्पन्न बारे ।

प्रस्तुत विषय सम्बन्धमा श्री क्युव-पाथवे-भूगोल जेभी, काठमाण्डौंको सहजिकरण र श्री प्रदेश सुशासन केन्द्र सुर्खेत, कर्णाली प्रदेशको सहयोगमा कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत जिल्ला, सिम्ता गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी कार्य सम्पन्न भएको र कार्ययोजनाको प्रतिवेदन प्राप्त भएको जानकारी गराउँदै श्री क्युव-पाथवे-भूगोल जेभी, काठमाण्डौं र श्री प्रदेश सुशासन केन्द्र, सुर्खेत कर्णाली प्रदेशलाई धन्यबाद ज्ञापन गर्दै यो पत्र उपलब्ध गराईएको छ ।

.....
ओम प्रकाश देवकोटा
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बोधार्थ

श्री प्रदेश सुशासन केन्द्र सुर्खेत, कर्णाली प्रदेश ।

E-mail: simtagaupalikaskt@gmail.com Website: www.simtamun.gov.np
"आर्थिक, सामाजिक तथा संस्थागत विकासका लागि पूर्वाधार, सुशासनयुक्त समृद्ध सिम्ता गाउँपालिकाको आधार"

अनुसूची ४: कार्यक्रमको फोटोहरु